ՄԵՂԱԴՐԱՆՔ ՉԵ ՈՒՐՆՏՈՒԹԵ ԵՆ ԵՌ· ԽՈՅՄՆ, ԵՐԵ. ՆՈՒՀԻ ·

Իշխանական լուսոյն ծընօղ.
Մերոյ փրկչին և ծն բարձօղ.
Երարած ոց յինամքին տածօղ.
Նամից եւյց ծն յանձանձօղ.
Հեռեալ միրածով կեին դըրկօղ.
Իմաստուն վերնոյն տարօղ.
Ինձ որդւոյն ըրնռուցանօղ.
Արտախտուն վեր ընդունօղ.
Արբուռնի կոյս օգնեա մեզ.
Ա՛ սիրուռնի լեր ընդ մեզ.

206
1717
515-Ա

Շնորհիւն այ՝ Բան համառօտ, ա.

Մատուցանեմք ընթերցօղս։

Ածայինն գիրք՝ համա-
ռօտ կարճառօտաբար
և ճոխահառօտութեամբ երա-
նէ զմեզ զնախորդութիւն՝ զերկրաւորն
՚ի բաց մերկանալ զհեշտութիւն. և
զերկնայինն միայն սիրել զվայել-
չութիւն։ Զի քանզի երբեմն զհուր
յուզցեալ, առ երկնայինն վերա-
ցուցանէ գաճառ. և երբեմն զզեկ-
ուղ զինչ նաճառու, առ հանգչարանն
կեա. ուի զերջերու իմս, առ անմր-
ճաղ աղբիւրն. և ուի զանկատար
ինչ նիւթ, առ վախճանականն ան-
ասիլ. և յերջիայն քուառոյ՝ առ իմա-
նալին հասուցանէ որեգակն. և
՚ի գիւրածախելի մեզերէ՝ առ
կենդանարարշխ խորհրդն. և յերշտա-

այս

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ–Арм. ССР
им. А. Мясникяна
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

✱ Ղու. աւետանէր ընթերցուածս ե ✱

պագրաւ ըզմայլմանն՝ ան յարա-
կայ զըրկարծութեն. և՛ ի պըղ զպըղծ
նահանգուանակերպ կենցաղոյ ան-
երկնայրին լուսատարածն ծով .
Երդ՝ վա՛ որոյ՝ ածէ մեզ պատեհա-
գոյն զյաւիտենականն թողուլ լու-
րախութեն. և ան ան օրեայս յարել
առնաուրաց: Նայց մեայն վերնայնոյն
մեջտո ատենչալ փառաց. և ան երկ-
նայինն ձեռպիլ խրախճանութ: Ո՛չ
զի՛ նչ յոուե գոյն քան զայն՝ գ՝նել
զժամանակաւորն՝ իւրե զյաւիտե-
նականի. և զյաւիտենականն՝ իւրե
զժամանակաւորի. վասն որոյ աաե
Տուաքեալն յոհանէս. Մի՛ սի-
րէք զաշխարհ. և մի՛ որ ինչ յաշխար-
հի է: և Միօջոս ասէ. Մարմնոյ խո-
նամ մի՛ առնիք ՝ի ցանկութեա: նա-
և Յակօբոս գոչէ. Ո՛չ գիտէք.

* Առ ածասէր ընթերցօղս։ *

Զի սէր աշխարհիս՝ թշնամութիւն է
առ ած։ Իսկ արդ՝ ո՜վ եղբարք և
հարազատաշակերտակցեալք քի. եկա՜յք՝ առա-
քեսցուք հեղգացեալ ընդդիմաս մեր ը
առաքելոյն պօղոսի՝ առ ած ակեալն
զանձն. և զգուշասցուք ամենայնիւ. Մի՛
խորք մեծութե և իմաստութե և
գիտութե՛ն այ։ Ու՜ր զընթացեալ ցա-
մաքայ մերոյ զերկիւղն՝ մարակեալ
առ ճանապարհս այ այնոս, որ զրա-
րով սրտիւ քս սօղոմոնի՝ պաղատես
ցո՛ւք ամենայնիւ. Մի՛ ամենիմաստ-
այծ. առ՛ուր մեզ զերկնայինն քա
զիմաստութի. զի որով կարողասցուք
ճանաչել զյաւիտենականն մեր ըն
հոգւոյն օգտութ. և թէ, շնորհեա՛
զքաղցրալիին քո՛ մեզ զանէր. զի որով
մշտամնացորդն և անապահովն մտա
ցուք ընդ քեզ ՛ի փառս քո. Ո՛չ ապա

նա՝

Ա՛ռ ածասէր ընթերցօղս .

Նմ՛ գթածն՝ հեզն՝ մարդասէրն՝
և անոխակալն . կացեալ միշտ առ
դուրս հոգևորական սենեկի մե-
րոյ, բախէ ասելով. Ո՛վ սիրելի՛ք
իմ՝ բացէ՛ք վաղ վաղակի զդուռն
տան սրբութե̄ ձերոյ զմտացն . բա
ցէ՛ք՝ զի արդ փակեալ էք զնմ մեղօք
և յիմարութ̄. զի ցուցից ձեզ եթէ,
որպիսի սիրով կեցուցի ես զանձինս
ձեր. գնայցէ՛ք ասէ առ մարդասէրն
Երեմիա՝ առ ոմն՝ ի մարգարէիցն.
զի նմ՛ յայտնապէս ծանուցէ ձեզ.
Քանզի լցեալն ի սրբոյ հոգւոյն
շնորհաց՝ ի բերանոյն Տ̃յ բարբառի
ասելով. Սէր յաւիտենական սի-
րեցի զձեզ որդեակք իմ. վ̃ն այնո-
րիկ ձգեցի զձեզ ի գթութե̃. Ո̃ղ
և զնմանէ պատմէ՛ ի նորում՝ աւե-
տարանին չ̃ն Յօհաննէս. Որ այնմ
ասէ

Ու ածանէք ընթերձօղս։

տանէ սիրեաց ած զաշխարհ՝ մինչև զորդին իւր միածին ետ։ Պինձ և ինքն Տէրն ամէ. Որ սիրեաց զիս հայրն՝ և ես սիրեցի զձեզ. հաստա տուն կացէք ՚ի սէր իմ և Պօղոս քեանն ամէ ՚ի թուղթն հռոմայե ցւոց. Յայտնեաց ած զսէրն իւր ՚ի մեզ. զի մինչ դեռ մեղաւորքն էաք. Քս վս մեր մեռաւ. և յառաջ ըն թացեալ ամէ. Ոչ միայն այս, առաւել պարծիմք նովաւ՝ որ սի րեաց զմեզ և առ Եփեսացիսն ամէ. Ճանաչել զառաւել ըութե գիտութե սիրոյն քի. զի լցջիք ամ լրութեամբ այս և այլ ուր թէ, Զի սէրն այ՝ սփռեալ է ՚ի սիրտս մեր. ՚ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ՝ որ տուաւ մեզ: Իսկ մեք յիրաւի՝ յոյժ պար տապանեմք պատուել բարերարու

 թեն

Ա՛ռ ամենայն ընթերցօղս

թենայ. քանզի արդարև ջնջուցեալ
զպապաներս հոգւոց մերոց. ի խա-
ւարչութին շղըմք տեղւոյս։ Արդ զար-
թիցուք. արդ զուարթասցուք.
արդ թափեսցուք զմրուրս յիմա-
րութեն մերոյ. և զօրասցուք սիրել
զԱծ հոգևորական սիրով. զի շահես-
ցուք նովաւ զարքայութին երկնից։
Մե զի առանց սիրոյ՝ կորուսանին
ամ առաքինութիք. Է այնմ՝ թէ,
և Սէր ոչ ունիցիմ, ոչ ինչ օգտիմ։
Նաև արդ՝ որով հետև քան մեր՝ մա-
կաւուկ առ երկնայինն սէր եղև
յորեալ. տեսցուք վերջանդ ուրեմն
մատաանօր թէ, զի՞նչ էցէ ըն պահ-
մանեին և եթ։ Արդ՝ Սէրն՝ ըն առա-
քելոյն. է՛ վխճանն պատուէ իրանուցն
՛ինք տրտէ. և՛ իբարէ խղճէ մտաց.
և յան կեղծաւոր հաւատոյն. և

առեալ

Ու ամսաւէր ընթերցողս ։

տուեալ լինի ասա վարձաձանն՝ խոստ
ղէ լըման. զի սէ՛րն է լրումն և կա
տարումն ա՟յ պատուիրանացն. Ը
այնմ՝ Թէ. Լրումն օրինացն սէրն է.
զի նովաւ հաստատեսցէ ա՟ծ զառա
ջին պատուիրանն ՛ի մեզ. որ ասաց
յերկրորդ օրէնս. Սիրեսցէս զՏ՟ր
ա՟ծ քո՛ յա՟մ սրտէ քումմէ և այլն։
և Առաքեալն՝ նովաւ էտ մեզ
հրամանս գործել զբարիս. որ ասէր
մի՛շտ եփեսացւոց. Սոյն գնացէ՛ք
սիրով՝ որ՟պ և ք՟ս սիրեաց զմեզ. և
մատնեաց զանձն իւր վ՟ս մեր՝ պա
տարագ և զենումն ա՟յ ՛ի հոտ անու
շից. Դ՛րձեալ զնոյն խնդրեաց ա՟ծ.
որ ասաց մովսէս յերկրորդ օրէնս.
Սոյն արդ ի՛սրայէլ. զի՞նչ խնդրէ
՛ի քէն տ՟ր ա՟ծ քո. այլ երկնչել ՛ի
տ՟նէ ա՟յ քումմէ. և գնալ յա՟մ

ճանա

Առ աստուածասէր ընթերցողս։

Ճանապարհս նորա և սիրել զնա։
Դարձեալ՝ սահմանի ՚ի վարդա-
պետաց այսպէս. Սէ՛րն է՛ ուղիղ
կամք. ՚ի յԱստուծոյ երկրաւորացս ամե-
նեւին ՚ի յետս դարձեալ. միաւո-
րեալ ընդ Աստուծոյ անհաստատապէս. հրա-
ցեալ հրով հոգւոյն սրբոյ, և այլն.
և յաղագս այսորիկ՝ ասէ Սիրաք.
Ամենայնիւ զօրութեամբ քով սիրեա՛
զնա՝ որ զքեզ արար. և Յօհան-
նէս յառաջին կաթուղիկէին ա-
սէ. Աստուած սէր է. և որ կայ ՚ի սէրն՝
բնակեալ է յԱստուած. և Աստուած ՚ի նմա՛ բը-
նակէ. և Պօղոս գոչէր առ հռո-
մայեցիսն ասելով. Բայց գիտեմք՝
եթէ որոց սիրենն զԱստուած՝ յամենայն գոր-
ծակից լինի ՚ի բարիս. և Ինքն
ասէ Սողոմոնն յառակս թէ, Ես՝
որք զիմն սիրեն՝ սիրեմ. և որք զիս
խնդ-

Ով ածասէր ընթերձողս ։

խնդրեմ, գտցեն շնորհս։ եւ դուզ
ինչ յառաջ ընթացեալ, ասէ.
Լաւէ զիս ըստանալ՝ քան զոսկի.
եւ զականս պատուականս. եւ ար
դիւնք իմ լաւագոյնք են քան զար
ծաթ ընտիր։ Ով արդ՝ համա
ռօտեցի բանս մեր այսու հետեւ.
զի մի՛ տաղտկասցին սիրեցելոցդ
անձինք։ Եկայք եղբարք՝ ջանա
ցուք սիրով մտանել ի նեղ դուռն,
զի ըստասցուք զած. ջանասցուք
առնուլ զանգին ակունս նորին
զպատուականս. ջանասցուք ժա
ռանգել զարդիւնս նորին զլաւա
գոյնս՝ որք են կենաց յաւիտենա
կանք։ Ով այց ուզեցէ արդեօք մեզ
առաջնորդ. ո՛չ այլ ոք եղբարք՝
եթէ ոչ, Աւերն այ՝ որ է յօդ կա
տարման. եւ Գրեանքն ածայինք՝

❀ Առ ածասէր ընթերցօղս ։ ❀

Որք էն զէկք առաջնորդէնք, 'ի նաւահանգիստն վերին ։ ոչ որոց զմինն առատանօր, որ կոչէ ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ, համառօտ՝ ահա ձոր Խորհրդոյ մեզ ՕԵՆԵՑԵՐՈՅ անծախապէս Փրկչին մերոյ և Ս. ուրբ ծոյ՝ ընծայեալ ամենայն ծառայից ձերոց ։ Բանք ուսանելք հոգւոյն հր գևորակին շահաւէտութե. նա եզքահութե համայնից՝ զոր 'ի սրբոյ՝ Թարգմանեալ Խորհրդ, արժան իսկ վարկայ կենանալ իմա ցականութեդ ձերում Ս. ոլոյ՝ 'ի փառս Ս. րբութեն. և 'ի վայելումն Սրբազան Սնհանց ձերոց՝ կամեցայ 'ի գործ Ս. րդա գրութե ածել զսա. 'ի հայրա պետութեն Ս. Տեառն Ս. րբ քան Կաթուղիկոսի ամ հայոց. և

նորին

Առ ամենայն ընթերցողս : Որդ-
ւոյն եւս հռովմայեցւոյն · զոր եւ հն
ոմն ամենազօր աչօքն եւ բոլոր հո-
վանաւորեալ, ի հաւատարմութե. եւ
յաւուրս երկարաւորս պահեսցէ
Ամէն: Առ ի Պատրիարգութե
Յակոբ եւ Լուսաւորդ քաղաքի
Լուսաւորչին զինապարծ մեծի ա-
թոռոյ Յակոբայ եղբօր տն երա-
նելւոյ, Կորեգորն քաղաքներաքարող
Սարգսապետի եւ արց Յոպեսկո-
պոսի բաղխեցւոյ: Ի յաւուաչնոր
դութե Սաւառնդինոս պօլսոյ ար
քայանիսս քաղաքին, Եւ հանճնիսի
իմաստնագոյն Սարգսապետի բա-
ղեշեցւոյ տն մեծի Գրիգորին:
Որոս մի՛ չի՛ իպատրճանս մեր՝
ի հաւատարմութե պահեսցէ
Ամէն տր · Սրում
Փառք յոկի:

*Զ՝աղերս մաղթանաց առ խաչեալն ած
*Ի՛ւքէն հայցեմք ով Տր զենեալդ ձա
անարատ. խնամատարութիւն հօր եւ որդւ
հարազատ .
*Ս՝ափրեալ ըզմեզ է՛կ եւ բնա
կեաց ան անջատ. մաքրեա զմեղաց եւ
հաց կենաց մի՛ շատ ան հաս.
*Ը՝նքին արեամբդ ՛ի մեզ գըլթօ
ծօնդ անձամբ . անմնամտ՛ից լոյս
ծըշմարտութեան յոյր պայծառ .
*Ը՝ուեմ զհոգիս ըուս առվդ ՛ի գող
մի՛ շատ ՛ի վնաս. ըստուծ քարի եւու
տուչին քաղցրութեան .
*Ն՝եւեալ արա՛ ըզմեղս ով Տր հա
մաչենք. տուր եւ խնամատ հոգւոցս
եւ... յոր ան նրնք .
*Պ՝ ի մեզ հանդերձ այլա զննեալդ
ու եւրինք. ՛ի բուր ըզ յոյժ քաղցր եւ
զանուշակ մի բըղխինք .
*Ը՝աւծանութիւն դուու ատեղդ հո

 գւոյ

Ա. ղերս մաղթանաց առ. խաչեալն ած.
գուոց մի՛ շատ պատրաստ. բաղխեմ շը
նորհ հե՛զ ՛ի հոգւոցս առ. ադաստ.
Որով ըզ փառս զայժմուս Թո
ղեալ ըզ նըր՜աստ. ոգւով ՛ի մեք որ
Թըդ եկցուք զի պատր՜աստ.
Սէրով առ քեզ դիմեալ ծը
ունք տե՛րդ խաչեալ. ապրեցո՛ սի
րովդ ըզ մեր հոգիս գըԹացեալ.
Լւէդ մարմնոյ որով արժան մեր
եղեալ. հասցես զի նշանակեալցուք
ցընծացեալ.

Ողո՜րմեա

Սամու կընդէն որդւոց Թը
՜րիկն ըմբըռնեալ. ընդ երկ տասն
յոբելեանն հարիւրին կապեալ.
Սի՜ ղեշտասն ըզ նոյան իւր՝ Թող
ցէ՛ մուացեալ. եւ շն առ կատա
րեալն՝ տասն քարկեցեալ.
Սը՜ պըրզան. ՠ. ձկէ. Օգնեա՛ յա՜

Խրատ Աբգրայ խորհրդոյս. Ի բարեաւ Յովհաննէսի Պ. ապրապետի Ի թեկնչե-ցւոյ՝ որ կոչի Տամնակեր, Ի. ու փառահա-նայս Ի. պատուածագործս.

Ամենայնի ժամանակ է. և ժամանակ է ամէն իրի. Արդ՝ մեծ զի հարքն մեր առաքինիք. և վարդապետքն եկե-ղեցւոյ. յորժամ բանս ինչ յաճախ այ-նոցն պատգամաց՝ խօսիլ կամէին, և կամ գրել, նուրբ և առակա-ւոր դարձուածովք՝ այլ և դերբ-զարդ և պաճուճեալ բառիւք ճարտարէին ցանկային առնել լսա-ւորացն. Իսկ զայս՝ ոչ թէ վայրա-պար ինչ. եւ կամ թէ, վասն փառա-ւորելոյ ՚ի մարդկանէ՝ այսպէս առ-նէին. այլ զի տեսանէին զմարդիկ ժամանակին այնորիկ՝ ցանկացողք

ուսմ

● Ս.ու քահանայս Ս.ծագործ։ ●
ուսմանց բանից և սիրողք աշխա-
տութեանց. և զի մի՛ դիւրագիւտ
լինելոյ վասն՝ դիւրաւ արհամար-
հեալ լիցին իմաստք նց. վն այսո-
րիկ այնպիսի օրինակաւ գրեցին.
և կամ թէ խօսեցին ըստ նմա. Բայց
տեսանեմք զասսամ որք 'ի մերում
են ժամանակի. զի ոչ ունին զնոյն
փոյթ յանձինս ուսմանց. այլ՝ կամ
իսկ ոչ առնեն փոյթ գրոց ընթերց
հածոց. և կամ թէ, ընթեռնուն՝
և ոչ բնաւ քննեն զմիտս գրելոցն.
Ս.ԱԼ է զորս 'ի գիրս ընթեռնուն
և ոչ իմանան. և է զոր 'ի բերան
ուսեալ, ասեն հանապազ և ոչ գի-
տեն և ոչ հասկանան. որք զսաղ
մոսն դաւթի. և զօ՛րյն իսկ զաղօթս
Խորհրդոյ պատարագիս ։ Ո.ր
կատարողք սոյն Խորհրդոյ քահա-

206

Մ. ա բաժանայս Լ. ծագործս.

նայքն ՚ի բերան առաքելոյ ասեն զմ-
զօրթս և ոչ իմանան. գործեն և ոչ
գիտեն. այլ միայն արագ և շուտ աս-
փոյթ լեզուօք շաղակրատեն ըզ
բանս ածայլեն աղօթիցս. և ոչ գի-
տեն բնաւ թէ, զի՞նչ իցէ զոր
խօսին և կամ գործեն. բայց միայն
ա՛ն արտամանն բաղասեն. և ոչ իմաս-
տից գիտութե ածայլին խորհրդ-
դեանն. Ո՛վ այր կատարիչ և գոր
ծունեայ ածայլին խորհրդոց. իցէ
եթէ որ ՚ի ձեռակերտ արհեստա-
ւորաց՝ եթէ հիւսնիցէ, կամ դար
բին. և կամ ոստայնանկ. յորժամ
կամիցի անօթս ինչ առնել. և ոչ
նախ խորհիցի՝ և ոչ զմտաւ ածի-
ցէ զձևն և զգինակ անօթոյն.
այլ միայն առանց խորհրդոյ զձև-
ւըն միայն՝ իգործն շարժիցէ՝ հը-
նարէ

Բ

AC-4468
17
ՀՍԽՀ-СССР
им. А. Мясникян

Առ քահանայս Տիմոթէոս.

նար է լինել ի նմանէ առօթ ինչ պիտանացու. և եթէ այս ան հընար է. Որքան աղօ՛ պատրաստ է մըտաւոր խորհրդով՝ և մանաւանդթէ, հանդերձ մեծաւ երկիւղիւ և զգուշութ֊ ձեռն արկանել ՚ի գործս այս, մեծ և սարսափելի խորհրդոյս. քանզի ծածագործ ածն է. և ոչ թէ դոյզն ինչ գործ. Ո՞վ որոյ՝ մեծն Խոստովանող Հայրն Գրիգորի Նարեկացւոյն, նախ. և ՚Ի երբեմն մերձաւոր սուրբ տաճարին, յետոյ. Արժանի և պայծառ քննութ՝ էտուն մեզ զմեկնութի պատարագին Հայոց են ոմանք՝ զի զյանձախութի բանիցն պատմանեն. և կէսք զնորքութի, և ան օգուտ ճառս. թէպէտ և չէ ինչ ծածուկ բանք նոցին. Յաղագս սպասին՝

յեր

Ս̃. ու. քահանայս Մ̃ծաւործս.

յետ ննջեալս ՚ի քարոզեաց . Ծննունդս վերջին ժամանակիս. Ամ հասանելս արծիւեցիս . Թախանձեալ յամանց քահանայից որբաղզեցից. տալ նշ վերջատին համառօտ և պարզ բա-նիւք զաւետաւ թէ խոսրհրդոյս Տ̃Ր մեք հարկեալ ՚ի նոցունց՝ ձեռն արկաք ՚ի սոյն, յուսալով ՚ի հա-ցին մե̃ և յաղօթս որբոց. Ա՛չ թէ յաւելուած ինչ իմաստից խառ-նելով ՚ի մէնջ ՚ի բանս մեկնու-ե̃ նախ առաջեալ արանցն. այդ մեւս նո զբանս նոցունց կարծեալ պարզե-ցաք. Որ թէ հաճեալ իցէ ձեզ՝ ուսեալն չնորհս. և եթէ ոչ՝ և

նոյնպէս չնորհս եմն. քանզի
մեզ՝ այն պատրաստ մե-
նալից ՚ի պարտուս
հեղուցդ.

Անքուր խորհուրդ Ընծայականն․
Սրբիչ մեղաց Ջերասահ ժամն․
Ի յանխառնեան Սրբոց մարդկան․
Ագուց հրճուանօքն Աստուածութեան․

Տեսութիւն թէ, առ ի՞նչ խորհուրդ մա-
մնայն առաւել պատարագեմք զՔրիստոս և
զի ո՛չ միայն կենդանեաց. այլ և մեռե-
լոց է փրկութիւն։ Նա՛ և դրին՝ թէ, որո՞ց
մեռելոց ևս է պատարագն փրկութիւն. և որո՞ց
ո՛չ է։ Այլև զընծայս պատարագեն՝ յորո՞ց. և
կամ, ո՞րպիսի օրինակաւ առնու քահա-
նայն. և առնեն զընծայիցն ո՞րպիսի կա-
մօք տայ ցեն՝ ի քահանայն։ Նա և թէ,
զի՞նչ խորհուրդ է վասն առանձնորդս
կատարել՝ ննջեցելոցն ։

ՐԴՆԼԻ, ՕայՍ
պարտ է գիտել. թէ, զի
որդ յաւժմու
ճուր հրա
ման

ԻԱ

մանն ընկալաւք պատուիրանաւն Է Քս·
ոսիդ և պատուիրեր ինքն Քս աշա-
կերտացն՝ յաւանդելն զխորհուրդ
դրօ չարչարանացն իւրոց ՚ի վեր
նատանն ասելով· Զայս արարէք
առ իմն յիշատակի · Նաղումէն
այսմ պատճառաւք· բայց դարձ կերծ
և համբուրաւն՝ զմայս իմացմունք ·
Մ Է զի՝ Թէ պէտ և գալստեամբ
բանինին· և նորին չարչարանօք և մահ
ուամբ՝ փրկեաց ազատեցաք ՚ի ծա-
ռայութենէ մեղացն· և արեամբ նո-
րին կենդանացաք ՚ի մահուն ապա-
կանուէ · Բայց որ չափ որք եմք
՚ի մարմնի աստ· զոր համապազ հար
կեալք ՚ի կարեաց մարմնոյս· և խա-
բեալք ՚ի չարեն, մեղանչեմք· եթէ
կամաւ և եթէ ակամայ· և ասա-
ցաւ թէ, Ամենայն որ մեղանչէ՝
նոյն և մեռցի · Արդ՝ մեռանի

նա

Նմա հաճոյանալ զմարդասիրաբար իւր անմեղութեամբն՝ վասն մեղաց մերոց. և կենդանիս առնէ զմեզ իւր անմահութեամբն՝ վասն մեղաց. և դնէ զփրկութեան ասելով մեզ զմարմինն և զարիւն իւր տր. որպէս ասէ յօհաննէս. Արիւն որդւոյն այ՝ սրբէ զմեզ ՚ի մեղաց. Եւ ոչ կենդանեացն միայն՝ որք հաւատով հաղորդին լինին առ փրկութի. այլ և մեռելոց. որք այնու հաւատով և յուսով ՚ի քս ննջեցին. Ապա զի մահն քի ոչ միայն կենդանեաց եղև փրկութի. այլ և մեռելոց. որպէս ասէ պետրոս. Եւ ոգւոյն՝ որք էին ՚ի դժոխս. երթեալ աւետարանեաց. Եւ որպէս յայնժամ՝ չարչարանք և մահն քի, կենդանեաց և մեռելոց արար փրկութիւն. նոյնպէս և այժմ՝ յիշատակ մահու նորին և կատարումն՝ առ

նէ

նէ փրկութեան և մեռելոց։ Ո՞վ ոչ
պարզաբար ամենեցուն. զի եթէ
զայս ոմանց կարծիցեն՝ թէ խառն
՚ի խառնուածն ամ՟ մեռելոյն փրկութեան
գործէ պատարագելն զՔս. այլ
և հեթանոսաց եւ անհաւատից ըն-
նի ՚ի փրկութեան կատարումն պատա-
րագին. այլ և վն՟ նց՟ եւս պարտէ
առնել պատարագ. [ ]ւոչ եթէ այս
ան ծնաւրէ. ուրեմն քննել արժան
է թէ, որո՞ց վն՟ պարտ է պատա-
րագ մատուցանել։ և որո՞ց ոչ։
Արդ՝ այսպէս խօսիմ. քանզի մար-
դիկ ոչ են միոյ օրինակաւ ամե-
նեքեան ՚ի յանցանս մեղացն. զի
թէպէտ ամենեքեան մեղանչեն.
այլ են ոմանք որք յորժամ գործեն
զմեղս, ՚իբրև անկամայ խաբեցեալք
՚ի չարէն. և կամ թէ, հարկեալք
՚ի նոյ ՚ի կարեաց մարմնոյն, անկա-

նէն ՚ի շնութենէ. ՚ի սպանութենէ. ՚ի
գողութենէ. յարբեցութենէ. յմշոցս.
և կամ յայլ ինչ չարիս: Սակայն
ոչ ուրախանան ՚ի չարիսն. այլ մա-
նաւանդ՝ լան և ողբան. և նախա-
տեն զանձինս իւրեանց վասն մե-
ղացն՝ զորս արարին. և չարչարեալք
զօրհանապազ ՚ի խղճէ մտացն, կամ
՚ի տարակուսանի գերի և տառապեալ
անձինքն պղնդքին. որպ ասէր Դա-
ւիթ. Զօր հանապազ տրտում գը-
նայի. զի անձն իմ լի եղև չարչա-
րանօք. և ոչ գոյ բժշկութիւն մարմ-
նոյ իմոյ. և Պօղոս ասէ. Տեսա-
նեմ այլ օրէնս յանդամս իմ՝ որ
հակառակ կայ օրինաց մտաց իմոց.
գերեալ զիս օրինօքն մեղաց: Արդ՝
այսպիսի արք՝ որք թէպէտ՝ չար
չարէին հանապազ ՚ի խղճէ մտաց
իւրեանց. սակայն՝ վասն չար սովորու-

թեն

ծին իւրեանց. և յաղագս հեշտու-
թե̄ց մարմնոյն՝ ոչ կարասցին դառ-
նալ ՚ի մեղացն և ապաշխարել. այլ
ա̄յ է՛ ամբողջութի̄ սատանայի՝ որ
հեշտացուցանէ զմարդիկ ՚ի մեղսն.
և զապաշխարութի̄ն յետոյ տայ ըն-
կենուլ. որպէս և ն̄ց. և յանկար-
ծակի պատահի ն̄ց եղանել ՚ի կե-
նացս ևակ ողորմելի. ըն այնպիսիկ՝ ոչ
ինչ ունելով ընդ իւրեանս մասն.
և կամ պատշաճ ինչ բարեաց. կամ
առաքինութե̄ց. բայց միայն ըզ
մթերս մեղացն զորս ժողովեցին.
Զայնժամ՝ դառնանան և ապաշխա-
րին յողորմութի̄ն ա̄յ. և ՚ի նորին
մանչն կամաւոր. զըղջանան ՚ի մե-
ղացն. և խոստովանին զյանցանսն.
՝և առնուն իւրեանց թողուն՝ զմար-
մինն և զարիւնն ք̄ի. առ հա՛ այսպիսի-
ամեն յոյս է՝ դառնալ ողորմութի̄

՚ի տնէ.

՚ի մտանել. ևընդունելի զնմ զոր ինչ
առնեն վ͞ս նոցա. աղօթք. և պատա֊
րագ. և ողորմութիւն: Իսկ այնոքիկ
որք անխօսէր ՚ի մեղս և ՚ի չարիս
թաւալեալքն. և ոչ ցաւին և ոչ տրտ֊
մին. և ոչ բնաւ ածեն զմտաւ զօր
դատաստանին. և կամ զերկիւղ
տանջանացն. այլ ուրախութբ. ՚ի բե֊
րև զբարիս գործեն զչարիսս. և ոչ
բնաւ զ զղջանան. և կամ խոստո֊
վանին. այլ մեռանալք են ՚ի մեղս
և յանօրէնութիս: Ի յայսպիսեացս
ոչ թէ միայն չէ օգուտ ողորմու֊
թ͞ն առնելը. կամ պատարագ մատու֊
ցանելը. այլ և ինքն քահանայն՝ որ
ընկալեալ յաղագս այսպիսեաց
ինչս ընծայից. և կամ ողորմութ͞ն.
և յիշատակաց առաջի ն͞յ աղօ֊
թիւք. և կամ պատարագաւ. դա֊
տապարտան անձին իւրում ընդունելի.

 և ՚ի

՚ի քահանայական կարգէն՝ զոր
կեցեալ լինիցի. որպէս ասէ տէրն դի-
ոնէսիոս. Նայ եթէ պատահեսցի
այլապիսեաց ան զ ըղձից՝ յանկողմնա
մասնեայն ՚ի ժամ մահուան՝ զ ըղջա-
նալ ՚ի մեղացն. և խոստովանեսցի ն
դուն արտասուաւք զչարիսն, պիտօր
է քահանային՝ ոչ զլքել զնա՝ յաստ
ուածային շնորհէն. այլ՝ յուսալով
յանոխակալութեն Քի. և ՚ի նորին
անբաւ քաղցրութեն. որ զաւա-
զակն մի միոյ դաւանութե՝ թէ
պէտ որ յելս շնչոյն էր, ընդ իւր՝
՚ի դրախտն ընկալաւ. Նաւ դար
ձեալ՝ առակաւոր բանիւք՝ զորոյն
յոյս մեզ առաջի արկանէր տրն,
յաղագս անառակին. որ թէպէտ՝
անիրաւ էր. սակայն՝ զ ըղջացաւ ՚ի
մտաց իւր. և ուղիղ դառնացաւ ՚ի
մէջ երկուց պատուիրանացն. այս

 ինքն՝

ինքն՝ հոգւոյ եւ մարմնոյ. եւ գովե-
ցաւ ՚ի մեծնէ. զի իմաստութբ̃ արար
զայնս. [illegible] յառաւել բարեկամին.
որ ՚ի ժամ գիշերին՝ բախեաց ըզ-
դուռն. որ վն̃ առաւել ժտութե՛ն՝
ընկալաւ զհաց, զոր եւ կամեցաւ.
Բայց դու՝ ո՛վ քահանայ. մի՛ջ-
նորդ այ եւ մարդկան. զգո՛յշ լե՛ր
անձին քում. եւ մի՛ սակս ագահու-
թե̄. եւ կամ, վն̃ կարեաց ինչ մարմ
նականաց՝ նուէրս ինչ. կամ, սու-
րբս ողորմութե՝ յանարժանիցն. եւ
յանզգոյշ մեղուցելոցն ուսուցուս.
զի պիղծ եւ գարշելի է այն առա-
ջի այ. ոպս ասէ մարգարէն եսայի.
Որ զոհէ մի՛ պղծ իբր պղծ եցելոցն.
Որ դարձեալ՝ այսմ, զգո՛յշ լե՛ր.
զի դուս կացեալ ես ՚ի գլուխ ժո-
ղովրդոյդ. քանզի պարտես հանա-
պազ տալ առնել նոյ հօտիդ պատ

հիւրանին, զոր դատաստանին. և
զերկիւղ տանջանացն դժոխոց. և
ոչ դադարել մի՛շտ ՚ի խրատելոյ
զնս և յուսուցանելոյ. և մա՛նա-
ւանդ՝ աղօթիւք և պաղատանօք
՚ի գիշերի և ՚ի տուրնջեան, տքնիլ
վն նց. և յետ մահուան՝ պատարա-
գօք հաշտեցուցանել զնս ընդ այ.
Ապա՛ թէ այսմ՞ անփոյթ առնի-
ցեն. գիտասցե՛ն ըստուգութե. զի
զարիւնն նց՝ ՚ի ձեռաց քոց պահան-
ջելոց է թագաւորն յս. Որ ամ
տուրք և նուէրք ժողովրդեանն՝
զորս առնուցուս՝ ՚ի գողանս են հա-
մարեալ քեզ. և ՚ի բերև ըզ զրկանս
աւհասզակաց և ըսպանողաց. Որ
յօժարամ ոք ՚ի հաւատացելոցն՝ կա-
մեցի տալ իրս ինչ, ՚ի ձեռս քա-
հանային վասն պատարագի. ոչ է
պարտ յիմար ևան յայս մասօք՝ թիւ-

համս

համարոյ պահանջել ՛ի քահանայէն
՛իբրեւ յիւրմէ պարտականէ. եւ մի՛ իբ-
րեւ զերախտաւոր որք համարեսցէ
զինքն քահանային եւ մեծ ամաւեսցի.
Մա այնպիսի հա՜ատով պարտ
է տալ զտուրս՝ ոչ ՛ի ձեռս նոյ. եւ
զայն՝ ոչ ՛իբրեւ զտուրս. այլ՝ ՛իբրեւ
զ հատուցումն պարտուց, առ եւս
շնորհացն. եւ ոչ զգոհութի եւ ըզ
շնորհակալութի, ընկալելոյ բա-
րեացն նոյ. Մա թէպէտ՝ եւ վա
նչքաւորութե որք՝ ոչ կարէ մեծ
ինչ. եւ կամ՝ բազում տալ. սակայն՝
վա հա՜ատոյն՝ փոքրն, մեծ է հա-
մարեալ առաջի այ, ՛իբրեւ զերբեւ
նշա այրի կնոջն. այսինքն, զլումայսն
Մա՜ այնու յուսով՝ ոչ միայն յայ
նըր քահանայի աղօթից եւ ՛ի պա-
տարագէ. այլ որ՝ մի՛ անդամ ըն-
ծամ տփեզերա եկեղեցէք ոզ զա-

փառաւ քրիստոնէից են. ուր և պա-
տարագի Քս. յորմէ՝ մասն և բա-
ժին ընդունին. Ոչ եթէ համա-
տարածք, թէ մի Քս է. որ ՛ի վր ամ
սեղանոյ պատարագի. այլ և զայս
ևս պարտ է հաւատալ թէ, այն՝
որ ես նուէրս վասն պատարագի
յայս եկեղեցի. և ՛ի նոյն քահանայս.
առանուն ինքեան վարձս փոխարի-
նաց յամ եկեղեցեաց քրիստոնէ-
ից, ուր և պատարագի Քս. Ոչ
թէպէտ՝ այլ և այլ ձևով և արա-
րողութբ ամ ազգք քրիստոնէից
պատարագեն. սակայն՝ մի հաց է.
և մի բաժակ. որ յամ տեղերս՝ ՛ի
վր ամ սեղանոյ եկեղեցեաց քրիս-
տոնէից կատարի, ՛ի միոյ հոգւոյն
սրբոյ. իսկ եթէ ասիցես, թէ նո-
ցին խառնուրդն ածով է. իսկ մերս
ոչ. իմա՛ ով եղբայր. ճշմարիտ են

խօսք քո՛ և ըստորոգ. զի յԱծ ածա-
շունչ գրոց՝ ըստուգած է. որ հա-
ցըն անխմոր պիտի . և բաժակն
անապակ: Բայց դու զինոցայն մի՛
հայհոյեր. զի նոյն քննող և դատիչ Ած
է. այլ դու 'ի քոյդ՝ հաստատուն
կաց. որ խմորած ոչ չունես և դա-
տապարտես յայլս: Ե՞ւ գիտեմ թէ,
ու ստի ունիմք մեք զայս սովորութիւն.
զի 'ի լուսաւորչայն մերմէ. 'ի սորին
թաթէոսէ առաքելոյն. և 'ի սմա լու-
սաւորչէն մերմէ գրիգորէ է: զի
Տէր մեր, յետ քն 'ի վերընատանն հացն՝
զոր խնդրեաց, բաղարջ էր և գինին
անապակ. զի կուսածին մարմնոյն՝
ա՛յս էր 'ի դէպ առնել խմորած ոչ:
Ե՞ւ արդ՝ կարծէ՛ գեղեցիկ է մերս
և անուշահոտ. հացն անխմոր և բա-
ժակն անապակ: Ապա թէ, զի՞նչ խորհ-
հուրդ է. Ասէ. երրորդ պատարագաց՝

զոր կատարեալ նմա ընծայեցոց. ուսայք, ամենայ
շունչ գրեցց. այլեւ ի սուրբ գրամիջոց.
թէ, հոգեւորոյն որք եղանեն ի մարմ
նոյ աստի. գտերեալ կայ աւետարանն յօգնայ
լին դարձեալ ասէտի. որպէս տեսանեմք ի
ատեսակեանն. եւ կայ է աւետարան թէ. ոչ
է մեզ պատերազմ ընդ մարմնոյ եւ ընդ ա-
րեան. այլ ընդ իշխանութեան. եւ ընդ պետու-
թեան. ընդ այս խաւարայինս, որք են ի
ներքոյ երկնից: Ա որոյ պարտ է
ընդ հանգոյն յիշել, մորք ի հաւատացելոց
մեռանի. զուարթ. Ի ի. պատերազմ մտու-
ցանել մարմնոյ. որ պատահեաց աւետարան
փրկչական մեծի իւր ի. խ. որ պատերազմ ա-
նել [illegible] եթէ եւ այլ որք մեռանի զկա
եւ ընդ աւետարանին յիշատակել [illegible] . զի չէ
ինչ զեղուս թէ, գ. [illegible] եւ կամ զեւս բա-
զմամբ [illegible] պատերազմի յիշեմք.
վասն [illegible] եթէ, [illegible] անձին եւ
եթէ պատերազմի [illegible] . այլ եւ վասն [illegible]

նի. և մեն ապառէ՛կ ի նշմանեցն յամս ա-
հուր պտրդ մատուցանել. զի ոչ է
որ յորում ոչ լինի մահ մարմն. ի մեն
որոյ պտրաէ յամս օր պտրդ առնել.
Ի նայց բ՛զմ խափանեն և մի չոցյինի. զի
ոչ կարեն քհանայքն կալ ՛ի խորհր-
դեանն. է՛ զի ՛ի բնական կարեաց.
և է՛ զի յաճուրս աղու հայցեց. և ա-
ւ ջաճորաց. զի ոչէ օրէն պտրդե-
լոյ ի յաւել յետ ածնէ իկ ՛ի երբ և ժամա-
նակէցէ պտրդելոյ՝ չէ՛ ինչ հարկ
Թըհոյ և համարոյ փոյթ առնել.
այլ միայն ածնմ ըստ պատեցէ. զի որ
չափ կարէցէ և կամար՝ մի՛ ինչ հեղ-
գասցի կեալ ՛ի խորհրդեանն. և
մատուցանել զածն այնինն փրկագոր
ծութ. զի մի՛ ը չար և ը վատ ծա-
ռային այնորիկ, որոտաքս ընկեցին
լինիցի յատուհանայինն
գահթէ.

Մարդասիրին Ընծաւել ւոյ
Համից բաշխումըն Հենչալ ւոյ
Ի վերնատան Ենարընտ րոյ
Ողջացուցչի Սրբոյ մարմ նոյ

Չհապաղաս թէ, ո՛չ է օրինակ հացն եւ
բաժակն Աստուածոյն եւ Արեանն քն·
այլ՝ ճշմարիտ մարմին եւ արիւն․քի· յորժա
թէ, ո՛չ ներքնաքի Ճշմարտին՝ յապաղաս ան
արժան մատուցանողքն ։

ՏԱԻԵՐԵԻԵԼՈՒՍ
հաւծ կն քն · յորժամ
էջն յարգանդ սրբա
ծին կուսին, եւ առ յարենէ նր։ եւ
խառնեաց զն իւր սրբութիւնն. եւ գոյ
ացեալ, եղեւ մարդ ճշմարիտ.
եւ սբ. եւ մարմինն՝ զոր էառ ՚ի
կուսէն՝ սրբացաւ քաւութեամբ·
նախկայն՝ զթանձրութին բնութե.
եւ զձեւն. եւ զայլն՝ ո՛չ փոխեաց։ Նո
նոյն սբն մարդացեալ. յերեկոյին՝
՚ի հինգ շաբաթոջ առ՛ուրն ՚ի վերնատանն. էառ զհացն եւ զբաժա
կըն ՚ի ձեռս իւր. որով զերկին եւ
զերկիր արար. եւ բարբառեցաւ

նո՛յն

նոյն բարբառով. որով ասաց և ե-
զէն ամենեքեան. եթէ, Ո՛ է
իմ մայրն. և Ո՛յք իմ աղբերքն:
Որ թէպէտ՝ հայն և բաժանին՝
ոչ փոխեցաւ, յորանէ մբառոյ և արեան.
բայց բնութիւն՝ խառնեցաւ ը-
նմ. և ծածկոյց զնմա Մդ և ընդ-
այն մարմինն՝ զոր ի կուսէն ըն-
կալեալ էր. նոյնպէս և այս հաց և բա-
ժակ՝ զորս առնումք հրամանաւ
նորին. և դնեմք ի վր̅ սեղանոյն, որ
պէս ի վր̅ ձեռացն քհ̅. զի յիսուս
է սեղանն. Զի սրբոյն Պւինէսե-
ան. և օրհնեմք զնա պատմութ̅ խա-
չին և մահուան քի̅. և հայցեմք ի
հօրէ զկատարիչ հոգին ս̅բ. զի իջ-
ցէ և կատարեսցէ զնա. յայնժամ
ըստ կամացն հօր. և ըստ հրամա-
նաց որդւոյն, զոր ասաց. Զա՛յս
արարէք առ իմոյ յիշատակի. իջանէ

 հոգին

հոգւոյն որք․ և խառնեն ընդ սմ զաստ-
ուածականն զզօրութի՛ն երկրի․ և կա-
տարէ զսմ ՚ի ճշմարիտ մարմինն և
յարութիւնքն․ Եւ ոչ թէ սոսկ օրի-
նակ․ այլ որպէս և նմ ճշմարիտ ած ա-
ռանց կարծեաց․ նոյնպէս և սմ․ ընդ
անսուտ բանին, զոր ասաց թէ․
Դուք իմ աշակերտք էք․ զորս փո-
խանակ իմ կացուցի յաշխարհի․ զայս
արարէք առ իմոյ յիշատակի․ զէ-
նի՛ ճշմարիտ մարմինն և արիւն քի
առանց կարծեաց․ Իսկ թէ անար-
ժանն որք եւս իցեն պատարագիչք քա-
հանայն․ սակայն և ոչ այնու աղօ-
տանայ շնորհքն սբ հոգւոյն․ Ո՛չ
թէ ՚ի ձեռն անարժանութեն քա-
հանայիցն՝ նուաղանայր շնորհքն․ և
ոչ նուաղանայր հացն և բաժակն․
յայնժամ՝ զխորհրդ դատապարտի
պատարագիչն․ ՚Եւ որ ոչ խոտոր-

մարմին

մարմնոյ եւարեան Քսի։ Որդ՝ թէ
պէտ եւ անարժան է քահանայն .
եւ թէպէտ յամ̃ մեղաւ է շաղախեալ.
սակայն՝ ըստուգապէս հացն եւ բա
ժակն՝ առանց ամ̃ կարծեաց ամ̃ծա
նայ։ Քանզի՝ քահանայութեան շը
նորհն՝ ՚իբրեւ զբնականին՝ ան
մեկնելի է ՚ի քահանայէն. զորօ
րինակ հրեշտակք եւ մարդիկ. զի
՚ի ստեղծմանն իւրեանց՝ առին
յարարչէն զբանականութի. եւ
զանձնիշխանութի մշտահաստատ։
Նոյց հրեշտակք վն̃ անմարմնու
թեն՝ առաւելան անմահ բնութե̃ն
քան զմարդն ։ Քանզի նք̃ ամե
նեքին անմահ արարան. իսկ մա՛ր
դըն՝ միջասահման մահու եւ կենաց
եղեւ։ Իսկ յորժամ յանցեան՝ ՚ի սէ
ղւոյն եւ ՚ի պատուոյն մերժեցան.
այլ ո՛չ ՚ի բնական շնորհէն զոր ու

 նէին

նեւին: Նոյնպէս եւ ամ շնորհ 'ի հո-
գւոյն սրբոյ՝ որ յեկեղեցին մատա-
կարարի. որպ զընութն իր՝ անմեկ-
նելի է յարակայ: Որպ մկրտութեն
շնորհին. քանզի թէ պէտ եւ բազում
մեղս մեղանչեն մկրտեալքն. եւ
թէ յուրացուցն եւս անկանիցին.
բայց յորժամ զղջանան՝ ապաշխա-
րել միայն հրամայի նց. այլ ո՛չ եթէ
մկրտել. քանզի մի է մկրտութն
որպէս ասացաւ ամենեքն 'ի նիկիականն:
Նյպ իմա՛ զշնորհս. եւ զպատի-
ճան քահանայութեն ան աղօտ եւ
ան մեկնելի: Սորոյ՝ զգործ այլ ինն
խորհուրդ՝ նոյն քահանայական
շնորհս է որ կատարէ. եւ ո՛չ եթէ
մեղուցեալ քահանայն: Քանզի՝
այլ է քահանայն. եւ այլ քահանայ-
ական շնորհս որ 'ի սբ հոգւոյն.
Քանզի նոյն հոգին սբ՝ նիւթ

առնուլ ի նըքեան զքահանայական
շնորհսն. և նմանապէս կատարել զխծս այ
ին և զնշխ խորհուրդն. Յաղագս
այսորիկ՝ առաւել պատժոյ և դա
տապարտութե արժանի է եղկե
լին այն՝ որ շաղախեալ էր մեղօք.
և համարձակեցաւ յածագործու
թն այս խորհրդոյս. և կրկին և ե
րեքկին առաւել անձին իւրում բզ
պարտուհաս. Նախ զի՝ մեղաւ և
ոչ պատկառեաց ՚ի քահանայական
շնորհէն, զոր ընկալեալն էր ՚ի նոյ
նոյն. Երկրորդ՝ զի այն շա
ղախեալ գործովք յածագործու
թեն այն յանդգնեցաւ մերձիլ.
Երրորդ՝ զի ծաղաղէ և ա. զքս
որոյ դատապարտի ՚ի բռ և զոչխարա
բոյ մնացեալն և արեանն նոր. Ոչ
որ ուտէ և ըմպէ անարժանութե
դատապարտ անձին իւրում ուտէ

 և ըմ

եւ ըմպէ ամէ առաքելըն ։ Եւ
եթէ կամիս վկայութիւն հաստատուն
զբանս՝ ահա ՚ի պատմութեանց թէ.
ոմն եպիսկոպոս՝ շնայր ընդ կնոջ
ումեմն հրէի ։ եւ յանդգնութեամբ
պատարագ առնէր ։ եւ յաւուր մի-
ում՝ հանդերձեալ կնոջն երթալ
յեկեղեցին ։ եւ տեսանէր զի ՚ի ժամ
պատարագին՝ ել հրեշտակ մի ՚ի
խորանէն ։ եւ առեալ կապեաց զե-
պիսկոպոսն ՚ի մի սիւն եկեղեցւոյն ։
եւ ինքն եկեալ մատոյց զպատարագն ։
եւ յորժամ պատմեաց կինն զաւե-
տիսն զայն եպիսկոպոսին՝ եպիս-
կոպոսն զղջացաւ ։ եւ ապաշխարեաց
զմեղս իւր ։ եւ կինն մկրտեալ ։
եղեւ քրիստոնեայ ։ քանզի անզղջ-
են շնորհքն Աստուծոյ որպէս հրամայէ առա-
քեալն ։ եւ ոչ մեկնի յորս բնակէ ։
Եկեսցուք այսուհետեւ ՚ի տեսասու-

թէ

Թ̃ աուծն կայ խորհրդոյս, ձեռամբն
տուութե̃ հոգւոյն.

Խորհուրդ զանազան զգեստից.

Յորժամ հանդերձեալ ոք է ցն՛ ՚ի քահանայապետութեն. և կամ, ՚ի քահանայից պատարագ առնել. նախ պարտ է զգոյշ լինել յամ̃ տեսակէ մեղաց. և ամ̃ յամ̃ բծոյ և արատոյ. արդ. ար. աստ ւածապաշտ. հեզ. և խոնարհ. և յամ̃ի լցեալ ամ̃ գործովք բարեաց. և օտարացեալ յամ̃ խրոց չարեաց. Նաև՛ ած̃անալ ըստ̃ կարողութ̃ե. և տալ՛ ած̃ագործել. երթիցէ նախ առ իւր խոստովանահայրն իծուն եւս անկեալ, բացայայտ գլխով. և խոստովանեսցի զամ̃ յանցանս իւր. զգործոյն. զբանիցն. և զխորհրդ դոյն. Նաև ՚ի պատրաստել սարկա

հագայն զհաց պատարագին, մըտ-
ցեն յաւանդատունն՝ ուր զգեստ
պատարագին էյէ. և զգեցցին ըզ-
գեստ, ըստ իւրաքանչիւր աստիճանի
և պատուոյ։ Զգեստ պատրիար-
գին՝ որ Թարգմանի հարանց հայր.
և կաթուղիկոսին. և արք եպիս-
կոպոսին՝ է պատմուճան և նափորտ
բազմախաչ. և եմիփորոն ՚ի վերայ
նորին. Է. խաչիւք զարդարեալ և
խոյր ՚ի գլուխն։ Իսկ եպիսկոպո-
սըն՝ որ Թարգմանի տեսուչ՝ նա-
փորտ առանց խաչի. և եմիփորոնն։
Եւ քահանայն՝ պատմուճան և
նափորտ զգեցցի ոչ և եպիսկո-
պոսն. բայց ուրար արկցէ զեր-
կու ուսովն. և ոչ եմիփորոնն։ Եւ
սարկաւագն՝ պատմուճան միայն
զգեցցի առանց գօտւոյ. և ուրար
զահեակ ուսովն։ Իսկ կիսասարկա-
ւագն՝

ւագն՝ նո՛յնպէս պատմուճան գօտէ-
լոյծ զգեցցի. բայց զուրարն՝ ՚ի վերայ
բազկին արկցէ. և ո՛չ զուսովն.
Իսկ գրակիրդացքն՝ պատմուճան
գօտելոյծ զգեցցին միայն. և բա-
ցա՛ գլխով կացցեն ամենեքեան
՚ի սուրբ խորհրդեանն.

Մեկնութիւն.

Քահանային մտանելն յաւան
դասունն. և ՚ի բաց մերկա-
նալն զառաջին հանդերձն.
և զայլ զգենուլն պայծառագոյն՝
զո՛յն նշանակէ, որպէս թէ՝ ՚ի բա՛ց
մերկացաք զհին մարդն մեղաց.
և զգեցաք զՔրիստոս զնորն նորոգեալ
սրբութեամբ և արդարութեամբ. զի նախ՝
ծածկաբար խոստովանութեամբն միայն՝
ած ացո՛յց զմաքրութիւն մտացն. այժմ
՚ի ձեռն երևելի զգեստուցն՝ մարդ-

կան

կան ցուցանէ քանզի պատուէ մեզ՝
ոչ միայն առաւելու քան զերեւելիս. այլ
և առաւելն մարդկան. որպէս ա-
ռաքելայն: Իսկ Նախորդն բազմա-
խաչ. և եմիփորոնն. Ե. խաչիւք
զարդարեալ՝ զորս զգենու պատ-
րիարգն. և կաթողիկոսն. և որք
եպիսկոպոսն՝ նշանակեն զնոցին
ամենեւին խաչելն հինգ զգայութեն
իւրեանց. և զմեռանիլն մեղաց և
ցանկութեց աշխարհի. և զմիայն
բարձեալ ունելն յանձին իւրենց
զխաչն քի: Իսկ խոյրն ՚ի գլուխն՝
զպսակն իմաստութե նշանակէ.
և զաղաղաւարան փրկութե. որով
խոնարհականն պայծառանայ: Իսկ
ուրար քահանային՝ յայտ առնէ
զքաղցր լուծ աւետարանին քի.
զոր բարձեալէ երկոքին ուսովն:
Իսկ սարկաւագին զահեակ ու-

սովն

ամն միայն արկանելն զուրարն՝
ցուցանէ զնա դեռեւս տկար գոլ.
եւ ոչ ունիլ կար, բովանդակ բառնա-
լոյ զլուծ օրինացն Քի. բայց մի-
այն՝ միով մասամբ տկար անդա-
մոցն՝ որք ահեակ ուսն, մերձեալ
՚ի պատուիրանն։ Իսկ կիսասար-
կաւագն՝ որ յահեակ բազուկն
ունի զուրարն. տայ աներեւութա-
պէս զաղայութիւն ներքին հասակին,
յերգ մարդոյ. որպէս թէ, դոյզն ինչ
կարաց հպիլ ՚ի գործ պատուիրա-
նին։ Դարձեալ՝ գօտելոյծ պատ-
մուճանն նորին. եւ դպրացն՝ զիշ-
խանութիւն նոցին նշանակէ ՚ի տանն
Այ. քանզի գօտին ծառայական է.
որպէս եւ նափորան՝ զոր զգենու քա-
հանայն գօտելոյծ։ Իսկ բազուկ գըլ-
խով մատուցանելն զաղօթսն՝ զհա-
մարձակութիւն եւ զպարզութիւն սրտին
ցուցանէ։ Պ. 48 Ա. սան

Բայց են ոմանք՝ որ հակա
ռակին. և աղճեղորդ և ան
ծգուտ համարին զայս բա
րութք սովորութեան զգես
տեցն. Ոմանք ասեն թէ՝ ած
զարթութեան սրտին միայն պահան
ջէ. Ոնարութք է զոր ասեն. Ոմ
ով եղբայր՝ ոչ է ջնար. որ քան
եմք ՚ի մարմնի աստ. առ անց մարմ
նական նիւթից. և զգայի նշանա
կաց միջնորդեալ մեզ առ աննիւթն
եծ. Այլ և ոչ է ջնար առ անց ըն
րոյ միջնորդութն, մաքրուե. և կամ
առ անց մեռանի, հոգւոյ. և կամ
առ անց եկեղեցւոյ. և սեղանոյ.
և հացի. և բաժակի, պատարագ
մատուցանել. Արդ՝ եթէ այսո
քիկ ամենեքեան զգալի նիւթք
են. և հարկաւոր և պիտանացու

են. և ո՛չ այս միայն. այլ և խղճն
կարկութիւն. և լուսավառութիւն.
և որ ինչ նոյնպիսիք։ Նոյն օրի-
նակ և քահանայական զգեստքն
հարկաւորք են և խորհրդականք,
որպէս և աստացաւ։ Նաև եթէ ասիցես
թէ. զի պայծառութիւն զգեստիցն
այսոր պճնողութիւն. և մարդահա-
ճութիւն խառնէ սատանայ. ապա և
յողորմութիւն խառնէ զնոյն ախտ.
և զի ազօթելն և ի պահելն. և յայն
բարեգործութիւն որչափ և առ-
նեն մարդիկ. նոյնպէս ախտիւ մար-
դահաճութեան. և փառասիրութեան
պատերազմի սատանայ. իսկ մեք
ո՛չ եթէ ի բարեգործութեանն հրա-
ման առաջ ի բաց կալ. այլ ընդ-
ամենայն կռուիլ։ Իսկ զքահանայա-
կան զգեստն զգեցիր ի փառս այ.
և մի ի փառս անձին քոյ. և ընդ-

 դէմ

զՏ̃ծ ամենայն փառաւորութ(եամ)բ մա-
քրեալց արքայաբար. այսինքն՝ և յամ
առաքինութիւն։ Լ̃ե եթէ զ գէ
րոնք ամէնցես քահանայական ըզ-
գեստ. այլ ոչ էր պարտ զքեզ ես-
րե զ հասարակաց զգեստ՝ հանձա-
պող՝ եղբարց և՛ քուրց նշէ ան՝ զան
հաւաք ուղիղ. և յամ գործ՝ ան եղ-
անիր դրոշմաւ վարիլ. նմա և յերաշխ
փորձութեան. և յամ խոստովանու-
թեան՝ ան խորհրդ ես փեշակաւ. դ. Լ̃ե
դարձեալ քահանայական զգեստ
համարիս զգս. և յամ ադորդ ուն
խորհուրդն մի՛ ըմբռնիս. մի՛ ծ ամ
պարշտութ(եամ)բ է այս։ Խօսք եթէ զոր
քաւութեան որ պատմեցաւ քեզ։
Որդ ես ոչ եթէ հայյն աստ մ՛
թէ կերպարս. կամ թէ, յորդ իւշ
մեծագոյն նախաթոյս զգեստն ըմբռնէ
ցէ. այլ միայն զայս. զի յիշեա և

եցէ

լցէ նուաթից՝ միայն պարտ է այն
լինել զգեստ. Իսկ կամ՝ զի՞ որդ-
ոչ բարեվայելուչ թուի ձեզ՝ որք
բութե զգեստուիւք մերձիլ՝ ի սրբ
բութիւն սրբոց. և ո՛չ հասարակաց
հանդերձիւք. և դու մի՛ նոր և
եկամուտ համարիր զայս սովորու-
թիւ վասնզի ՝ի հինն՝ ինքն ած հրա
մայեաց մովսիսի առնել զգեստս
պայծառս և վայելուչս. և այնու-
զգեստուք մեծն և աւագին քա-
հանայապետն ահարոն ՝ի խորանին
սրբեր զծառայութիւնն. և որդիքն
ահարոնի նաբաւթ և աբիութ՝ յոր
ժամ անարժանաբար մտին ՝ի խո-
րանն արբեալք ՝ի գինւոյ, հուրն
՝ի բուրվառացն ելեալ՝ զնոսին
այրեաց. բայց ՝ի զգեստ քահանայ-
ութեն՝ զոր նոքա զգեցեալ էին
ոչ իշխեաց մերձիլ հուրն. Իսկ

մարգարէն եզեկիէլ զհրեշտա_
կապետն՝ քահանայական զգեստ
ուք ուսանէր զարդարեալ. սոյ
և ասէր թէ, զգեցեալն էր զայն
զքրնաւորն. Իսկ ՚ի նորա՝ աստուածն
եպիսկոպոս եղբայրն տեառն յակոբոս.
ասէ պատմութիւն թէ, սպիտակ
հանդերձիւք հանապազ սպասա
ւորէր տն. Նոյն տէրն բազարան.
աշակերտ առաքելոյն պետրոսի.
քահանայական եմփորոնսն՝ իբ
րև զերց փառաւեալ երևէր քաղա
քացեալին վռնիգաստոսի. Նև՝
մեծն բարսեղիոս. եթէ քահանայա
պետքն. և երկու ցուցքն. զի ոչ էշխեսց
դէ ՚ի նոցանէ մերձիլ առանց քա_
հանայական զարդուց ՚ի խորհուրդ
ին. Նոյնպէս և մերն լուսաւո
րիչ տէրն գրիգոր. և տմ թոռունք
նը քահանայական զգեստուք կա_
ւարէ

տարեկին զՔր. խորհուրդն ։ Նաև
որ զգլխոյն բանալն ոչ ընդունէին.
նա՛ ՚ի պօղոսէ ուսցի զնոյն հարկա
հորութիւն. զի ոչ միայն օրինադրէ
զբանալն. այլև ոչ բացողացն՝ սաս
տէ՛ սաստելով. Որ յաղօթս կայցէ.
և կամ թէ, մարգարէանայցէ. և
զգլուխն իւր ծածկեալ ունիցի՝
յամօթ առնէ զգլուխն իւր զՔս.
Ո՛ ինչ քան զայս այլ յանցանք
իցէ՝ զի յաղագս չնչին իրաց՝ ըզ
փառքն մեր զՔս յամօթ առնի
ցեմք ։ Որդ՝ այս է խորհուրդ
տորս. զի մեր ամ̃ ինչ՝ յայտնի և
բաց է ծածկագիտին այ̃ ։ Նա
դարձեալ՝ այսպէս էր Քս ՚ի վերայ
խաչին. և մեք բաց գլխով զձեռս
տարածեալ, զնորա նմանութիւն
բերեմք ՚ի մեզ ։ Բայց կին մար
դոյ՝ ոչ է պարտ բանալ զգլուխն.

այլ

այլ առաւածել ծածկել յեկեղե-
ցւոյ։ Իսկ որք այժմ աբեղայք
ոչ բանան զգլուխս իւրեանց յա-
մենայն աղօթս՝ վասն է պատճառն.
զի աբեղայութիւն՝ կրօնաւորութի-
է. և կրօնաւորին՝ պարտ է զամ
զգայարանս ծածուկ պահել ։
Բայց ՚ի պատարագին՝ պարտ է
բանալ զգլուխն, որ պատարագիչն
է. թէ քահանայ. թէ եպիսկո-
պոս. և թէ այլ ոք. Եւս և բնու-
թիւն ուսուցանէ քեզ զայս. քան-
զի՝ բնական է այս. զի ամ ազգ՝ ոչ
միայն քրիստոնեայք. այլ և ան-
հաւատք՝ բացաւ գլխով կան
յաղօթս ։

Ո ի՞նչ խորհուրդ ունի Սաղմոսն. և
Աղօթքն քահանային, ՚ի ժամ զգես-
տաւորութեան ։

Եկեղեցին՝ տուն և բնակութ
է երկնաւոր Թագաւորին.
և դրունք քահանայից և սարկա
ւագացն՝ երբ և իշխանք են կար
գեալք ՚ի տանն այ. և որպէս ոչ
է պատշաճ առաջի Թագաւորի
դալ իշխանին՝ առանց իշխանական
ձևոյն. այսպէս և սոքա նախ յա
ւանդատունն՝ իւրաքանչիւր ոք
յիշխանական ձևա՝ զգեստուքն
զարդարին. և ապա գան առաջի
Թագաւորին քի. Որ ՚ի զգե
նուլ հանդերձին, ասեն սաղմոս
ըստ խորհրդոյն. Յիշեա՛ տր զդա
ւիթ. և զամ հեզութն նր. Որ
մբանք սաղմոսին՝ զոյս նշանա
կեն. քանզի ՚ի յիշումն ածեն հօր,
զանչափ և զանհասս հեզութն որ
դոյ զոր դաւիթ կոչէ. Որ Թէ

զի՞նչ

զի՞նչ իցէ հեշտութիւնք. այս է
զոր ասէ. Սուրբ Հարն մեր. և ուխ
տըս եդ մեզ յակօբայ. Սահեր
դաւթի՝ կէ՛ գործ անօրէնութեան
որդւոյ նոր. որ ոչ եմուտ ՚ի յարկ
ներքին վարագուրին. և ոչ հան
գեաւ ՚ի մահիճ հայրենի փա
ռացն. որ անմեկնելին էր ՚ի նմա
նէ, և ոչ ննջեաց. և ոչ հանգեաւ
՚ի խնամելոյ զարարածս իւր. մին
չև եգիտ զմարդիկ տեղի և հան
գիստ կամացն հօր և ինքեան. և
այսու օրինակաւ զայս սաղմոսն
քննեմ կարգաւ.

Իսկ սարկաւագն՝ յորժամ զայս
քան առաւօտու թէ պարգևացն մեզ՝
ծանեաւ ՚ի սաղմոսէն. հրաման
տայ ժողովրդեանն ասելով. Ակ
եղբարք՝ ծանեայք մարգարէիւս
թէ, որչափ գթութիւն մեզ՝ ՚ի մէ

 ուրն

ւրն քո՛ հեղաւ ՚ի վերայ մեր ։
Որդ. քաղցրացեալք այսու յու-
սով, Խնդրեսցուք հաւատով և
միաբանութբ ՚ի Տնէ. Զի զողոր-
մութն զշնորհս իւր՝ արասցէ ՚ի
վերայ մեր ։ * Մեկնութիւն ։ *
Ո. յաւէնքն, Լըմբք զի խոստովա-
տերն. Է. ՚ի ձեռնջ միաբանեալք,
զոր ինչ խնդրեսցեն հաւատով՝
առնուցուն ։ Որդ և մեք կոչոր-
դեալք մարմնով՝ ծնեալք ևգին
ծրս հոգւոյ և զ հաւատս կամաց,
՚ի միաբանութի. և խնդրեսցուք
՚ի Տնէ շնորհս մեզ, զմեծ զողոր-
մութի նր. որ կարէ զառաջարկու-
թիս տընօրինել ՚ի բարի ։ * Մե-
նակալ Տր Տծ մեր, Կեցուսցէ
և Ողորմեսցի ։ * Մեկ ։ * Յոր
ժամ ուսոյց նշ զճանապարհ աղօ-
թիցն, իբրև վերակացու և դաս
տիարակ ։

տիրական. այլ՛ առ Ած դարձու-
ցանէ զբանն. Տէ՛ր ասէ՝ որ ամե-
նեցուն տիրես. և զամենեսեան
նախախնամես. Կեցո՛ զմեզ ողոր-
մութբ 'ի կործանմանէն մեղաց.
և 'ի սայթաքելոյ խորհրդոց: Իսկ
եղբարցն ծանուցեալ թէ, զա՛յս
արժան է խնդրել յԱյ զկեցու-
ցանի՛չն, կցորդին և ինքեանք
վարդապետին բանից. և զնո՛յն
երկրորդեն ասելով: * Կեցո՛ Տր: *
Սնէկ: * Ոչ յորժամ դու ասեն
պարապեալ խնամօք, կեցուցանես՝
չիք ոք որ համարձակի կործանել:
* Ողորմեա՛ց մեզ Տէ՛ր Ած մեր, Ըս
մեծի ողորմութե քում: * Զա՛յսր.
և զորոց Ըս սմա՛ զօրութի. դար
ձեալ 'ի վեր անդր ուսիր 'ի
Պարզութեան պար
կաճադին:

 Պահա

Սանրու խաչէ Ր՟ն մանոս պէս ։
Րամիցօ յաղագս Հածողա պէս ։
Դ՟ չորչորանոս Րախճանս պէս ։
Յ՛ր տէր զէնար Սերոզա պէս ։

•Քահանայն միաբանի Ս. զօթիցն՞ղ· և

Ընտանեբար Յիսուսի ընդ Քրիստոսի,

Ս. սեղով·

ՈՐԶԳԵՑԵԱՐ

լես զլոյս որպէս հան

դերձ տէր մեր յս քս·

անճառելի խոնարհու

թբ յերկրի երևեցար. և ընդ

մարդկան շրջեցար։ Ս՛եկնուն·

Սուրբ և անչափ ես խոնարհու

թինքն. զի արարիչն երկնի և երկ

րի մարդ եղև. և ընդ մարդկան շրջե

ցաւ։

Որ եղեր քահանայապետ ծըր

մարխտ յաւիտենից, ըստ կարգին

Մելքիսեդեկի. և զարդարեցեր

զեկեղեցի քո սբ·

Կարգ Մելքիսեդեկի մշտանջե

նաւոր քահանայութիւն է. որով

զար

զարդարեաց զեկեղեցի պէս պէս
շնորհօք սբ̅ հոգւոյն ։
* Տէր ամենակալ՝ որ պարգեւե-
* ցեր մեզ զնոյն երկնային հան-
* դերձ զգենուլ ։
Երկնային հանդերձ՝ զշնորհան
հոգւոյն սրբոյ ասէ որով զարդա-
րեցաք ։
* Արժանի արա՛ եւ զիս ՚ի ժամուս
* յայսմիկ զանպիտան ծառայս քո.
* Որ համարձակիմ եւ մերձենամ
* ՚ի նոյն հոգեւոր պաշտօն փառաց
* քոց ։ Ո̅ղ ք̅ զ̅մ ամբարշտու-
* թիւս մերկացայց, որ է հանդերձ
* պղծութեան. եւ զարդարեցայց
* լուսով քով ։
Խոնարհութ̅բ աղերսէ զորդին
ասելով. Թէպէտ եւ անպիտան եմ
՚ի քո ծառայութեդ. սակայն՝ դու
արժանաւորեա՛ զիս այս հոգեւոր

 պաշ

պաշտամանս. զի չէ՛ մարմնական որ-
պէս հրէիցն. այլ զի զայս թխատե-
սակ մեղս մերկացայց. և Տ՜ր զգե-
նուլ մարմնական հանդերձիս, զար-
դարեսցի հոգիս լուսով իմաս-
տութեան և սրբութեան.

*Ընկեա՛ յինէն զչարիս իմ. և
*Թօթափեա՛ զյանցանս իմ: Այլ
*զի արժանի եղէց հանդերձել
*լուսոյդ առ ՚ի քէն:

Դարձեալ զնոյն կրկնէ, զոր
այժմ ասաց:

*Շնորհեա՛ ինձ քահանայական
*փառօք մտանել ՚ի պաշտօն սըր-
*բութեան քոյ. Տ՜ր ամենայնի, որք
*անմեղութեամբ պահեցին զպատ-
*ճիրանս քո՛.

Խնդրէ՝ զի մաքուր մտօք յեր-
կինս առ Տ՜ր մտցէ. և մարմնով
՚ի պաշտօն սեղանոյն. Տ՜ր ամենայնի,

 որք

որք անմեղութե՛ • այսինքն, ընդ-
մնուին, որք նախ քան զիս՝ ան
մեղ խորհրդով զայն պաշտեցին.
ընդ նոսին և ես արժանացայց ։
* Ո՛չ և ես պատրաստ գտայց
* երկնաւոր առագաստին՛ իմաս
* տուն կուսանաց, փառաւորել
* զքեզ․ Տէ՛ր սուրբ որ բարձեր զմե
* ղս ամենեցուն ։

Երկնաւոր առագաստ այժմ՝
զարդային խորանին կոչէ․ և իմաս
տուն կուսանք՝ զհամադասակի
ցըս իւր զժառանգաւորս եկե
ղեցւոյն ։

* Ո՛չ դու ես սրբութի անձանց
* մերոց. և քեզ բարերարիդ ըն
* վայելէ փառք իշխանու
* թիւն և պատիւ այժմ
* և մշտ և յաւիտեա
* նըս յաւիտենից.

Զե՞նչ նշանակէ յետ զգենլոյն՝
Առ Հոգին Սուրբ Աղօթելն.

Նա յետ զգենլոյն՝ գայ առա-
ջին արքոյ սեղանոյն. և անկեալ
'ի վերայ երեսացն, առնէ զաղօթս առ
այ Հոգին. զոր ասացեալ է սուրբ
Հօրն մերոյ Գրիգորի Նարեկա-
ցւոյ, որ տառն է ջի. * Մեկնութ. *
Պաշտօնային յետ առ քն աղօ-
թելոյն. դառնայն և առ Հոգին
այ աղօթելն՝ զնոյն յայտ առնէ.
վնզ յետ քն՝ Հոգին այ եղև
մեզ նախախնամօղ. և ամ եկեղե-
ցական գործոյ կատարիչ՝ 'ի ձեռն
հրեշտակաց միջնորդութեան.
Յաղագս որոյ՝ յետ խնդրելոյ 'ի
քրիստոսէ զարքութիւն. այսուհե-
տև առ Հոգին մատչի աղերսել.
զի մի՛ արգելցէ զգործակցութիւն

իւր,. յառաջի կայ գործոյն. և ան
կեալ ՚ի վ͞է երեսացն, մատուցա
նէ զաղօթսն. ոպ̃ թէ, մինչև
եմք ՚ի քէն զօրացեալ, կորագ
լուխ եմք. և երբև զօրանամք ՚ի
քէն, համարձակութ͞բ զձեռս և
զգլուխս առ քեզ ամբառնամք ։

* Աղօթք . *

* Ամենակալ տ͞ր. բարերար և
* մարդասէր. տ͞ր բոլորից.
* յօրինող երևութից և ան
* երևութից. փրկող և հաստա
* տող. խնամիչ և խաղաղարար
հօր հզօր հոգիս * Մեկնութիւն. *
Այսու ամենայնիւ ցուցանէ
զհոգին ս͞ր, տ͞ր հօր և որդւոյ
հաւասար. արարիչ և խնամածու
արարածոցս ։

* Հայցեմք բաշխատարած մաղ
* թանօք, գոչմամբ հեծութեան

յան

*յանդիման եղեալ քեզ առա-
*ջորդ։ Մատչիմք մեծաւ դո-
*ղութ՛ե, սաստիկ երկիւղիւ՝ մա-
*տուցանել նախ զբանականս զայս
*պատարագ քում անզննելին տէ-
*րութեանդ.

Իբր թէ, հոգւոյն աչօք նայե-
ցեալ, տեսանէ զմեծ և զսոսկա-
լի զգահոյս թագաւորին՝ որոյ
կայ առաջի. և զարհուրեալ, դո-
ղայ յահէ նորին. յաղագս որոյ
նախ զայսպիսի աղերս արկանէ
առաջի նորա.

*Իբր աթոռակցի փառակցի և
*արարչակցի, հայրենի ան կա-
*պուտ պատուոյդ.

Զհոգին ամ՝ կոչէ հօր աթոռա-
կից. և փառակից. և արարչա-
կից։ Զորմէ անկապուտ. այսին
քն, անկողոպուտ մնայ յայնպի

 սի

ալ պատահմն ·

* Ի հրեղինացն ծածկութեն խորոց
* խորհրդոց՝ ամենակատար կամաց
* հօրդ էմմանուէլի՝ զքեզ առաք
* չին՝ փրկչին՝ և կենդանատուրհին՝ և
* արարչի ամենայնի ·

Ընծօղէ խորոցն հօր, հոգւին ·
զոր էմմանուէլն առաքեալ ·
* Ի ձեռն քո՛, ծանուցաւ մեզ
* երրեակ անձնաւորութի, միա
* նական աստուածութեան · յորոց մի և
* դու ճանաչիս անհաս ·

Օգնութի երրորդութե՝ որ
դին յայտնեաց մեզ քեհ ·
* Ըև՝ և՛ի ձեռն քո՝ առաքինոյն
* նահապետական տոհմին յառա
* հիղք՝ տեսանօղք անհանակո
* չեալքն, զանցեալն և զգալոցն՝
* զեղծեալն և զնոր գոյացեալն՝
* ա՛նբասահերաբար բարբառով

բանի,

* բանի. վերապատմեցին ·

Ոմարգարէ էլցն ասէ՝ որք շառա-
ւիղեցան ՚ի նախահայեաւէն աբրա-
համու · որք զեղեղեալն՝ երբե-
զեղեալ տեսին և պատմեցին ·

* Հոգի սբյ՝ քարոզեալ զեկեղ մով
* սէսի, որ ՚ի գնալն քոյ ՚ի վէմ ջը-
* րոցն. անպարագիր զօրութի ՚ւ
* հեղ շրջարկութ համ ողակ.նաւ՝
* Թևապարփակ սպաշտպանողօրէն
* զԹափրեալ ՚ի ծնունդս նորը
* գըրս. զաւազանին խորհուրդ-
* ծանուցեր ·

Ոյն ասէ՝ զոր ասաց մովսէս ·
Հոգի սբյ շրջեր ՚ի վերայ ջուրց.
յայտ առնէ թէ, թևօք քո խը-
նամոց՝ զկենդանականդ զօրութի
՚ի ջուրսն դնէիր · որ օրինակէր
զաւազանին խորհուրդ · Օ՛ւ սոյ
յանձնած հոգւոյն շրջման՝ կեն

 դանիք

դանէք ծննանելին ՚ի ջրոյն. նոյնպ՟
և այժմ նոյն հոգւովդ ած՟ մար
դիկ ծնանին ՚ի կենանան յաւիտենից.
* Ո՛ր կերպարան օրինակութե՟
* նախ քան զկառուցանելն զլոյծ
* մածուծ վերջնոյ վարագուրին,
* յօրինեցեր կառօղ տիրապետս ըզ
* բովանդակ բնութիւ ամենից
* բնածից, բոլորից գոյից ած՟
* էից յանէից.
Ո՛ աւազանին խորհուրդն ասէ.
Թէ նախ քան զհաստատել ջրե
ղէն կամարին՝ զոր լոյծ մածուած
և վերջին վարագոյր կոչեաց. խոր
հուրդ մկրտութեան՝ հոգւովդ
նկարեցաւ.
* Ո՛ և՛ ըստ եղծանին ՚ի նորոգու
* թի յարութե՟ ած՟ եղեալ քս՟ աւ
* ՚ի քէ. յայնմ ժամանակի՝ որ է
* օր վերջին, այսր կենցաղք. և օր

 աւա

*առաջին, երկրին կենդանեաց·
Ո՜ յարութիւն մեռելոցն՝ ի հո-
ղոյն որքով ասէ լինիլ. որպ և դա-
ւիթ ասէ. Առաքես զհոգի քո՛.
և ըստեղծանես զնոսա. և նորոգես զե-
րեսս երկրի.
*Ո՛ւէ՛զ զինազարդեցաւ մեռու թշ-
*կամացն. որպ և հօրն խորում՝
*ազգականացն քո, եականացն հօր,
*անդրանիկն որդի մերովս կեր
*պեալ:
Ո՜ մարդանալն՝ զխաչն՝ և զայլն
ամենայնն առնուլն որդւոյ հնա-
զանդութիւն կոչէ հօր և հոգւոյն.
քանզի զփրկութիւն մարդկան՝ զոր
հայր և հոգի կամէին. եկն որ-
դին և զայն գործով ի մեզ կա-
տարեաց.
*Ո՜ քեզ աւետարանեաց Դիմա-
*րեա Ս. Ծ՝ հաւատար և հաւա-

 գոյ

*գոյ հօր իւրոյ հզօրի. և զաւ ՚ի
*քեզ հայհոյութի՛ւն՝ անքաւելի
*քարոզեաց. և եբր զմեծամարտի
*ցըն՝ զաւ ՚ի քեն հեստեցելոցն,
*չարաբանական բերանն կար
*կեաց. և զիւրն շնորհեաց՝ ար
*դարն և անարատն՝ գտիչն նմի.
Վ՚անուշի սասաց. որ ոք զորդւոյ սաս
ցէ բան՝ թողցի՛ նմա՛. բայց որ ըզ
հոգին սբ հայհոյեսցէ՝ մի՛ թող
ցի. և այսու եցոյց մեզ զհո
գւոյն աստուածութիւնն:
*Որ վասն մեղաց մերոց մատնե
*ցաւ և յարեաւ վասն զմեզ ար
* դարացուցանելոյ.
Յայտ է թէ, Որդին.
*Լսմ՛ փառք ՚ի ձեռն քո՛. և
*քեզ բարեբանութի՛ւն հօր ամենա
կալի. հոգւով զորդի. և Որ
դւով զհոգին փառաւորեմք յա
ւիտենից յաւիտենիցս. 72 Նար

* Պարծեալ՝ կրկնեցի ՚ի նոյն
* կարգ բանի. մինչև վստահութ
* վերահայեցողութե՟ն լուսոյ՝ նորա
* շապէս ազդեալ յայտնեցի՝ ա-
* ւետարանել վերստին՝ կրկին
* խաղաղութիւն .

Մինչև յայս ասել՝ որ մտօքս ՚ի
վե́ր հայեցայ ՚ի լո́յս իմաստից
քոց. նոյն լուսոյ զօրութե՟ն՝ նորա-
շապէս ազդեալ յայտնեցի մեզ
սոսցս. զի խաւարութե՟ն մտացս՝ ա-
նուացու վերստին զկրկին խաղա-
ղութիւնն :

* Ա
* ղաչեմք և աղերսեմք ար
* տասուօք հառաչ
* մամբ յանձնանձնէ, զփառաւո-
* րեալ արարչութե՟դ. անեղծ և
* ան ըմբռնելդ՝ անժամանակ հո-
* գւոյդ գթածի .

Ա ՚՚

Սա քէ՛ արտասուքն է որ զհո-
գւոյն անձն լուսաւորէ. և հառա-
չանքն է որ զխոց սրտոյն քո՛ աղեր-
սական ձայնիւ և արտասուաթօ-
կոծկողանօք ցոյ ընծայէ.

* Որ բարեխօսդ ես վասն մեր
* յանմռունչ հեծութեամբ, առ ո-
* ղորմածդ հայր.

Սբ հոգին է որ վասն մեր բա-
րեխօս է ասէ առաքեալն. քանզի
յորժամ՛ի սիրտս մեր հեծեմք ան-
մռունչ, հոգին սբ զփղձուկ
սրտից մերոց տեսանէ. և զայն
հօր մատուցանէ. և վասն մեր
բարեխօսէ՛.

* Որ զառաւրեան պահես. և զմեղու-
* ցեալն մաքրես. և տաճարակաց
* մես կենդանի և կեցուցիչ կա-
* մաց բարձրեալդ հօր.

Քանզի՝ հոգին սբ է որ պահէ

զմեզ

զաճման առաւանց վնասուց. և մեղու-
ցելոցն. զղջումն ապաշխարանաց
տալ՝ որով մաքրին .

* Արդ աղաչեմ զմեզ յամն ան
* մաքուր գործոյ՝ որ ո՛չ է հաճոյ
* քում բնակութեան ։

Վասն զի հոգին սբ՝ ո՛չ հաճի
յանմաքուրս բնակել ։

* Լո՛ր մզ՛ ծղեցին առ՝ ի մէնջ
* լուսաւոր շնորհաց փայլմունք ի
* տեսականացս աչաց իմաստից .

Լոյս շնորհաց կոչէ զզանազան
շնորհս սբ հոգւոյն . հայցէ՝ զի
մզ՛ ծղանիցին նոքա՛, ՝ի հոգւոյն
տեսողութենէ ։

* Մնչ զի զքեզ ուսաք միանալ ՝ի
* մեզ՝ ՝ի ձեռն աղօթից և ընտիր
* վարուց խնկելոց .

Արդ որև ՝ի ձեռն աղօթից. և ընտ
իր և անուշահոտ վարուց միա

նալ

նայ ՚ի մեզ սուրբ հոգին ․
*Ո՜քանզի՛ մինդ յերրորդու-
*թե̄դ՝ պատարագի ․ և միւսդ՝
*ընդունի հաճեալ է̄ մեզ հաշ
*տարար արեամբ անդրանկի իւ-
*րոյ․ Նաև դու՝ ընկալցիս զմեր
*պաղատանս ․ և յարդարեսցես
*զմեզ յօթևանս պատճ̃ականս
*ամ պատրաստութե̄, ՚ի վայե-
*լումն ճաշակման երկնաւոր
*գաւթինդ ․
Որդի պատարագի․ և հայր հա-
ճի ․ եւ հոգին սբ̄՝ ոճ̄ կամակից
հօր և որդւոյ՝ զմեզ սրբել պատ
րաստեսցէ, ՚ի ճաշակումն անմահ
գաւթինն ։
*Առանց պատժոց դատապար
*տութե̄ ընդունիլ զայս անմա-
*հացուցիչ մանանայս կենացնո-
*րոյ փրկութե̄․ և հալեսցի ՚ի հը

րոյս

*րոյս յայտմանէ՝ գայթակղութե
*մեր. որք մարգարէին՝ կենդանա
*խարոյկ կայծականքն, 'ի ձեռն
* ունելեացն մատուցման.
Ո՛վ մե՛ծ երկիւղի կայ. զի որ՛
գուշէ անմահութե գերզա այս՝
մահու առաքեալ լեցի. վն որոյ՝ հայ
ցէ՝ զի հալեացի յածային հրոյ անէ
խորհրդոյն, մեղացն գայթակղու
թե. որք և մարգարէին՝ յածային
կայծականէ.
*Ով յայտ ամենայնի, քոյդ քա
*րոզեացի գթութե. որք որդւովդ
* եւ հոր քաղցրութիւն.
Ով որք որդին՝ իւր շնորհօքն զոր
արարին՝ զհօրն քաղցրութիւն
եցոյց մեզ. նոյնոց և դու սրբե
լովդ զմեզ. զանուն քո՛ ամե՛ն
փառաւորեա՛.
*Որ զանուանել որդին մերձե

* ցոյց 'ի հայրենի ժառանգու
* թին. և զպտունիկան յաւաջեցոյց
* յերկնային արքայութեն արդա
* րոյն երանութեան ։

Ո քրիստոսին 'ի մէջ առնու զո
ղորմութի. և աղերսել զ հոգին ասե
լով թէ, ով որդին զնա արդարա
ցոյց ձրի. նյապէս և դու ինձ
ողորմեացիս ։

* Տ.լո՛ այո՛ տէ՛ր և ես մի եմ 'ի
* նոցանէ. և զիս ընկա՛լ է նոսին,
* իբր մարդասիրութն կարօտեալ
* մեծի. զշնորհօք քո՛ ապրեալս.
* և զարեամբ քրիստոսի ըստա
* ցեալս. զի այսմ [illegible]՝ յ[illegible] ծանի
* ցի քո՛ մարդասիրութիւնդ ։

Երկին թախանձանօք աղաչէ ըզ
հոգին ասելով. ով որդին առ
պտունիկն մարդասիրեաց. և զանա
ռակ որդին հայրն ընկալաւ. նյնպ

և դու առ իս մարդասիրեա՛ որ
նման եմ նմա· քն արեամբն գնեաց
զիս. և դարձեալ գերեցայ. այսու-
հետև քումդ կարօտ եմ՝ շնորհէ
և օգնութեան՝ յոր աւանդեաց
զիս պահել· արդ յայտնեա՛ զմար
դասիրութիդ երկնաւորաց և երկ
րաւորաց առ իս, ողորմութբ · և
ըստացէր այսու փառս յամենե
ցունց ·

* Ընդ հօր փառաւորեալ համա
* պատուհաբար, ՚ի մի կամս. և ՚ի մի
* իշխանութի գովութե. Ո՛ է քո՛
* է գթութի և կարողութիւն և
* մարդասիրութի՝ զօրութիւն և
* փառք յաւիտեանս յաւիտենից
* Ամէն · *

Քահանայն գայ առ ընթեր
* ընծայարանին խորանին. առ
* որ մատուցանէ նախաարկաւս

 դըն

*գըն զնշխարն. և առեալ քահա
*նայն, դնէ 'ի մաղզմայն ասելով.
*Յիշատակ տեառն մերոյ յի. քի.
*Եւ առեալ զգինին, արկանէ
*'ի սկիհն ասելով. Զաղագս յի
*շատակի փրկագործ տնօրէնու
*թե տեառն մոյ և փրկչին մերոյ
* Յիսուսի Քրիստոսի .
Յիշատակ կոչէ քն զհացն և զբա
ժակն, իբր քն անսուտ բանին. զոր
ասացն թէ, Զայս արարէք առ
իմոյ յիշատակի. այլ թէ, 'ի յիշու
մըն ածեմք հօրն և այն՝ զմահ որ
դւոյն իւրոյ յի. Զոր օրինակ՝
եթէ ոք բարկացեալ իցէ ուրուք
վն յանցանաց ինչ. և նմ ողոքես
ցէ զնա. և զմահ սիրելի որդւոյ
նորին՝ 'ի յիշումն ածցէ նմա՝. այս
պէս և մեք զմահ և զչարչարանս
միածնին՝ յիշեմք առաջի հօրն իւ

րոյ երկնաւորին՝ որ բարկացաւն
մեզ վ՟ մեղաց մերոց. և խնդութ
ողորմութեան շարժեմք զնա
վասն մեր.

Եւ քահանայն ասէ ի ծածուկ Օ՟ ա-
ղօթս՝ Յօհաննու Ոսկեբերանին.

* Տէր Ած մեր՝ որ զերկնաւոր
* հացդ զտէր մեր Յի Քս զկերա
* կուրդ ամ՟ աշխարհի առաքեցեր
* փրկիչ և կեցուցիչ և բարերար,
* օրհնել և սրբել զմեզ.

Ի՟ւ հայր աղօթէ ասելով. Դու
հայր՝ ողորմեցայր և զորդին քո
որ հաց երկնից զանուանեաց զինքն,
մեզ ի փրկութիւն և ի սրբութիւն
առաքեցեր.

* Ինքնին դու Տէր՝ օրհնեա և
* այժմ զառաջադրութիւնս զայս
* Ընկալ զսա ի յերկնային քո սե
* ղանդ. Օ 8ւ Իե

Արդ այժմ ասէ օրհնեա՛ զնիւթս
զա՛յս՝ զոր առաջի քո եդաք. և
արժանի արա զսա ընդունելի յերկ-
նային սեղանն. այսինքն, ՚ի խորա-
նըն սբ. և կամ, յիմանալին՝ որ
յերկինս է.
* Յիշեա՛ տր բարերար և մարդա-
* սէր զմատուցօղս և վս որոց մա-
* տուցանի. Արդ զմեզ անդստա-
* պարտ պահեա՛ ՚ի քահանայագոր-
* ծութ̃ն ա̃ծային խորհրդոց քոց.
Արիս իւր հայցէ. մի՛ զմ̃ մատու-
ցողաց պատարագին՝ որք են քա-
հանայականն դասքն լիցի սա՛ ՚ի
փրկու̃թ. Արդ երկրորդ՝ թէ վս
որոց մատչի. այսինքն, ա̃մ աշխար-
հի. Արդ երրորդ՝ զի և ինքն իւր
յանդատապարտութեան հասցէ
յա̃ծային խորհրդոցն քահանայա-
գործութիւն.

Օր

* Ո՜վ սքչ. և փառաւոր է ամենա
* պատուիր մեծ վայելչութ. փառացդ
* հօր և որդւոյ և հոգւոյդ սրբոյ,
* այժմ և միշտ և յաւիտեանս յա
ւիտենից ամէն ։

Նոյն այս՝ մատուցեալ Սարկաւագն, ծածկէ դաստառակաւն առելով սաղմոս Տր՟ թագաւորեաց զվայելչ* Նոյն այս խունկ ՚ի ձեռս քահանային՝ առ ընթեր կալով նորա՝ ։

Սարկաւագն պաշտօնեայ թարգմանի և սպասաւոր ։ և պաշտօնեայ է սա. ոչ մարդոյ, այլ Այ՟. և նորին սեղանոյն և բանին ։ Նոյն է՝ որպս ասացեալն՝ առ ժամանակին և խուրոցն ։ որպ ասէ պատմութի գործոց առաքելոցն եթէ, չէ հաճոյ մեզ թողուլ զբանն Այ՟ և պաշտել զսեղանս՝ նայեցարուք եղբարք վկայեալս ՚ի ձէնջ արս եօթն՝ լի հոգւով սրբով և իմաստու

տու

տութեն. զորս կացուցաք 'ի վեր
պիտոյից այսոցիկ. Եւ մեք աղօ
թից՝ և պաշտաման՝ և բանին հը
պատակ լիցուք : Եւ հաճոյ թը
ւեցաւ առաջի ամ բազմութեն.
և ընտրեցին զՍտեփաննոս՝ այր
լի հաւատով և հոգւով սրբով. և
զփիլիպոն. և ձեռնադրեցին առա
քելոցն ընդ 'ի պէտս այսորիկ :*
Սա որոյ՝ յորժամ պատարագեր
Պետրոս՝ ստեփաննոսի հարկեր
բերել զպատն և զ հացն առաջի
նր. բանալ և ծածկել. մաքրել և
պահել. և ինքն միայն զաղօթսն
կատարեր 'ի վր : Նմանապէս և
սա զնորա գործ կատարէ զայսա
ծառայութեն. և քահանայն զպա
տարագին միայն զաղօթսն և զօրհ
նութեն : Երկրորդ՝ քահանայն
պատմէ առ ամ 'ի ժողովրդեանն.

Նակ

Իսկ սարկաւագն՝ զնշխարն և
զընծայն բերէ ի՟ նմա զ՚ի նոցա-
նէ առաջեալն։ Քանզի՝ անձամբ թ
է պատգամաւորի խորհրդականել
զընծայն ընծայել զքահն. որպէս և
մարդկան սյա է սովորութի. այլ
նա միայն զ հրեշտակութե բանիցն
առնէ. իսկ սա զնշխարան բերէ
մինչև՚ի նմա։ Ի՛ նա առեալ ինք
նին քահանայն, դնէ առաջի նոյ
՚ի սեղանն։ Որդ՝ է սարկաւագն
պաշտօնեայ՝ տէրունական սեղա-
նոյն և նորին սպասուցն։ Իսկ կի
սասարկաւագն՝ քահանային և նո
րին զգեստուցն. վ՟ա այսորիկ՝ ոչ է
պարտ սմա համարձակիլ յՏ՟մ տէ
րունին և ձեռնել։ Ի՛ և ոչ քա-
հանային՝ որ արժօթիցն է հպատակ
պարտ է ՚ի գործ ձեռն արկել։
Նմա զհպատակութե սպասաւո

րու

րութեան մարմնական նշանակացն
կատարէ տարկածացն առ ընթեր
Նորին համարձակաբար. զծածկե-
լսն և զերանայն. զածելն և զտամնի-
լսն. և զորս ՚ի նոյնս յարէին գործ։ *
Իսկ մեկնութին առողմութին՝ ասեսեալ
զվերնագիր սաղմոսին, բաճական
համարիմ ՚ի յայտնել զզօրութին
Նորին խնամատնոյդ. և առաւնցքըն-
նութեան զբ գրեալն. Որժամու-
թի գոլութի ինքեան դաժթի՝
յաճոյր մխաշաւաթու, յորում
երկիր հաստատեցաւ։ Քանզի՝
ա՛հա անեսանեմք զ հաստատութի
երկրի՝ զոր ՚ի քն է ընկալաւ չնոր
հօք մարդեղութեն նորին։ Նա՛
եթէ վասն առաջին ապարչութեան
երկ որդեութեան՝ ոչ ասէր հաստա-
տութի լիէ ր դրդուեցելոյ՝ եթէ,
Հաստատեաց զաշխարհս որ մի՛

սասանեսցի • այլ՝ ըստեղծման և
գոյութե • Ուրեմն յայտ է եթէ
այն ըստեղծեալ երկիրն՝ և բնաւ
կենդանիքն՝ ՚ի մէջ դոյն ապականյանե
ծեալ և գործեալ եղեն • այսօր
՚ի նոր ապականս քո՝ օրհնեցան և
հաստատեցան • Սակս որոյ և մար
դարձեալ՝ շնորհակալ և գովասան
և ներբողեան լինի նմա՝ օրհնութե
երգոյս ասելով • Տէր թագաւո
րեաց և այլն ։* Իսկ քահանայքն
խնկելն զայս յայտ առնէ • վա զի
խունկն զգալի անուշահոտութի
է • ոգի և աղօթից նմանալի • Արդ
ոչ բանական համարի զնմանալի
աղօթքն մատուցանել • այլ և զգ
գալի խունկն • Քանզի ոչ միայն
հոգի նմանալի ունիմք • այլ և մար
մին զգալի • վա որոյ զերկոցունցն
առնեմք զօրինակս • զոր և աղօթքն

կայտ առնէ որ ասէ ։

* Աղօթք ։ *

Խունկ մատուցանեմք առա-
ջի քո ք՛ս՝ բուրումն հո-
գևորական ։

Այինքն, ըստ զգալի խնկոցն՝ և
զհոգևոյս ծուխ արծ արծմամբ սի-
րոյ կայծականց, աղօթիւք նուի-
րեմ քեզ ։

Ընկալ ՚ի մէնջ՝ յերկնային և յի-
մանալի քո մատուցարանդ ՚ի
հոտ անուշից ։

Երկնային Մատուցարան՝ Այն
ինքն է Յս ։ յոր վեր առաքեմք
զաղօթս մեր ։

Առաքեա՛ առ մեզ փոխարէն
զշնորհս և զպարգևս հոգւոյդ
սրբոյ ։

Ընդ մեք այժմ եմք կարօտք՝ զի զհո-

գէդ

գիրդ ած տացես մեզ գործակից։
Եւ զքեզ մատուցանեմք փառս Ը
հօր և որդւոյ հոգւոյն սրբոյ,
Այժմ և միշտ և յաւիտ-
տեանս յաւիտենից
Ամէն։

Եւ տալով քահանայն իջանէ ներքոյ հան-դերձ ՚ի մէջ եկեղեցւոյն. և ծխէ զամ-բոխն եկեղեցւոյն, մինչև ցյետին ժո-ղովուրդն. և պաշտօնեայքն ասեն շա-րական խնկոցն, մինչև քահանայն դառ-նայ ՚ի խորանն.

Մեկնութիւն.

Բեմ խորանին՝ որ է սրբութի սրբոց՝ է՛ երկինք երկնից և տեղի այ. իսկ տաճարն՝ երկնից հա-ւասար. և ժողովուրդն որ ՚ի նմա՝ հաւասար հրեշտակաց։ Եւ քա-հանայքն խնկելն շուրջ զսեղանո-վըն. և անոնք իջանելն և ժողովըր-դեանն խնկելն և դարձեալ ՚ի նոյ-

նըն

նըն դառնալն՝ Այն նշանակէ.
քանզի քահանայն՝ պատկեր է
քի. և Թէպէտ՝ բարձրագոյն է
երանութ̃ի որդւոյն այ̃. սակայն՝
եկն և էջ առ մեր նուաստ բնու-
թիս առնլով զմերս զամ̃ բաց 'ի
մեղաց: Նոյն գործեալ համբար-
ձաւ յիւրն սեփհական տեղի 'ի
ծոցն հայրական: Նոյնպէս և քա-
հանայապետս՝ քի նմանելով, եկն
և էանց ընդ ամենեսեան. մի՛նչ
զի յետնոյն հաստատեցաւ. և
ապա դառնայ և գնայ և մտանէ
յիւրն տեղի 'ի խորանն սբ̃: Իսկ
խունկն՝ զնախախնամական զօրու-
թիւնն քի յայտ առնէ. որ ան
տուստ 'ի վերուստ 'ի սեղանոյն
գայ և անցանէ ընդ ամենեսեան
խնամելով զամ̃ արարածս: Սակայն
գործեալ անհաս մեայ յամենե-

ցունց

ցունց. և ինքեան միայն հաստանելի։ Սոյնպէս և խնկարկութիւն. ՚ի սե ղանցն եկեալ, դարձեալ առ սե ղանն ընծայեցաւ։ Այլ և այսու օ րինակաւ՝ զիւրն ներգործութիւն ցուցանէ։ Քանզի ոչ քահանայա պետն՝ զձեռնադրութեան շնորհս. և զքահանայութիւն. և զքարոզու թիւն. և զվարդապետութիւն՝ ան նախանձաբար բաշխէ ամենեցուն. ոչ և խնկարկութեամբն եցոյց. դարձեալ և ինքն անըմբռնելի մ նայ ՚ի ներհասս ինչ վարուց և ՚ի գործոց. այլ միայն յիւրն սեփհա կան տեղի առ ած ունի զմտացն դիտաւորութիւն։ Այսպէս և խոր հուրդ սրբ պատարագիս. զի թէ պէս ամենեքեան հաղորդիմք սր ծա՛. և որքիմք ՚ի սմանէ. բայց կայ և մնայ յիւր անհասութիւն.

և միայն

և միայն հոգւոյն սրբոյ է սա
իմանալի ։

Ապ͡ տպամ իջանէ սարկաւագն 'ի մէջ եկեղեցւոյն ․ և ձայնէ 'ի խորանն առ քահանայն ասելով․ Օրհնեա՛ Տէր Այս փոխանակայն ասէ․ Օրհնեալ թագաւորութիւն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, Այժմ և միշտ և․

Մեկնութիւն ։

Որ եցոյց բանն՝ զի քահանայապետն նման է քի ։ Որդ՝ որդ քն՝ թէպէտ ինքն կամի զօարէ խօսել վն մեր ․ սակայն կամի՝ զի և մեք աղերսիցեմք զինքն ։ Այնպէս և սա յօրինակ քի՝ եմուտ յերկինս. որք 'ի խորանն անդ առաջի իւր, բարեխօսել վասն ժողովրդեանն. վն որոյ՝ անկ է նմա՝ զի աղաչեսցեն զքահանայն ․ զի մաղթեսցէ վն նոցա ։ Այս սարկաւագն

որ վարդապետ ես ժողովրդեանն.
եւ միջնորդ նոցա առ քահանայն.
Երբ բերանով ամ ժողովրդեանն՝
ձայնէ առ նա, երբ յերկրէ յեր-
կինս. Խոստովանարէն առ քահանայն.
Օրհնեա՛ տէր. ապաքինքն, Պա՛ղ-
եա տէր մեր փոխանակ քո. Օրհ-
նեա՛ և մասին ողողաչանս մեր
առաջի ած ու թն. Ասէ նա առէ.
Օրհնեալ թագաւորութ. * Ամ
մեծամեծ խորհրդոյ հանդերձեա-
լէ խնդիր առնել. վասն այսորիկ
օրհնէ գոհանալով զառեալ պար-
գեւացն. զի զոյլս եւ տացէ.

Ասէ ապա՝ Քաղցրամտութ ըստ անուր խոր-
հրդոյս. Ասէ ՝ինկատարէն, քարոզէ սար-
կաւագն. Ասէ եւ սաղաղու. Ասէ քահա-
նայն ասէ զաղօթս զայս.

* Տէ՛ր ած մեր՝ որոյ կարողութիւն-
* անքննելի է. եւ փառքդ անհասա-
նելի.

*նել։ Սրոյ ողորմութեդ ան
*չափ է. և գթութեդ անբաւ։
Իբրև զորդի՝ համարձակ պատ
մեմ զանքննելի և զանհասանելի կա
րողութի փառացն քո. և զանբաւ
և զանչափ ողորմութի գթութե նր։
*Դու ըստ առատ մարդասիրու
*թեդ քում. Նայեաց ՚ի ժողո
*վուրդս քո. և ՚ի տաճարս այս
*մք. Նոր արա ընդ մեզ և ընդ
*աղօթակիցս մեր առատապէս՝
*զողորմութի քո՛ և զգթութի։
Ոչ քահանայն հայր է ժողովր
դեանն. աղօթէ առ քեզ մարդա
սիրապէս խնամօք հայիլ ՚ի նա. և
ինքեան իսկ՝ և աղօթակից ժողո
վրդեանն՝ հայցէ առնել զողոր
մութի իւր ։* Ոչ քեզ վայելէ
փառք իշխանութեան և պատիւ,
Այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւ.

 Ամ

Եւ՜ զկնի սորին, ասեն Սաղմոս և Հարական ըստ աւուր խորհրդոյն։ Եւ՛ քահանայն սակաւ՜ ինչ 'ի բացեայ կացեալ 'ի սեղանոյն, ասէ 'ի ծածուկ զաղօթս ։

Մեկնութիւն Աղօթիցս ։

Տր ած մեր՝ կեցո՛ զժողովուրդս քո՛. և օրհնեա՛ զժառանգութի՜ս քո՛ ։

Ժողովուրդ մեք անուանիմք քն սեփհական՝ գնեալք արեամբն նորա. ըստ որում ասէ պօղոս առ երիցունս եփեսացւոց ։ Զգոյշ լերուք հօտին՝ յորում եդ զձեզ հոգին սրբ, հովուել զժողովուրդ տեառն. զոր գնեաց արեամբն իւրով ։ Արդ մք այսպէս զգոյշ կալ հրամանն առին. և 'ի նոյն ինքն 'ի քրիստոսէ աղերսեն զպահպանութիւն. որոյ և ժառանգութիւն կոչի հօտս ։

 Օրհնու-

* Ողորմեա եկեղեցւոյ քո՛ պահեա՛
Ր. յախինքն թէ, Մ՛ի՛ զրկեսցի ոք
՚ի բազմութենէ մերոյ ժողովոյս,
յափշտակեալ ՚ի սատանայէ․ այլ
պահեա՛ անվրդով․
* Սրբեա՛ զնոսա՛ որք ողջունեցին
* սիրով զվայելչութիւն տանս քո՛։
Վ. ահանայն ՚ի պէտս սրբոյ ժո
ղովոցս առատ՝ ապաճխնեալ ի ձ
եռաս աղօթից մերոց, աղաչէ ա
ւելով․ Ր. րդ դու ով ամենաբա
հակամ հօտոյ՝ սրբեա՛ զնսա ՚ի հա
հատոց նց․ և առաւելական ընծայնաւ
* Դու զմեզ փառաւորեա՛ ամենայ
* ին զօրութեամբ քով․ և մի՛ թողուր
* զյուսացեալս ՚ի քեզ ։
Զէ քեզ ապաստեալ յուսամք․ և
դու ես կարապետ փրկութեան
մերոյ․ զաղ քատացեալս հարստա
ցո՛ ամենեքեան առատ կամօք․ և

մի՛ առնէր անուանս ոչ ճագումն մը
գործ ։ * Ո՛չ է քո՛ է կարողութի եւ
զօրութեան եւ փառք յաւիտեանս
Ամէն ։
* Խաղաղութիւն Ամենեցուն ։ *
* Որ հասարակաց զերկյս եւ մէջ
* ձայն մեզ ամենեցուն առ սուրբ
* աղօթել ։ Ա՛ր զերկուց եւ զերից
* միաձայնելոց յանուն քո՝ զխն
* դրուածս պարգեւել խոստացար ։
Ակարդաւար զհրամանաւն քո՝ նմին
յուշ ածէ զասացեալսն. եթէ, ՚ի ։
՚ի ձեռն մարմնեալին՝ զոր ինչ
խնդրեսցեն, եղիցի նոցա ։ Ա՛ ։ Դար
ձեալ՝ Որդի ցեն. ի ։ կամ, Գ ։ յա
նուն իմ, անդ եմ ես ՚ի մէջ նոցա ։
Որդ զծառայս եւ զաղօթելս՝ ՚ի
քէն ունիմք . եւ ոչ եթէ անձամբ
անձին ժառանգ մարդ իւր ընդ
ած խօսել. այ, զի՝ լեառ առաց յաւիտեանս
Ա ։ 97 Թէ զոր

Թէ զոր ինչ խնդրեսցեք, եղիցի
ձեզ ։

* Պետրոս տէր և այժմ զծառայից
* քոց զխնդրուածս առ ՚ի յօգուտ
* ոգւոյն կատարեա ։

Ի քէն խնդրեմք՝ որ զխնդրելս
ուսուցեր ։ Վայելուչ է և քեզ
շքեղ խոստումն կատարել ։ որպէս և
դու ընծեա զօգուտն մեր ։

* Շնորհելով մեզ յայսմ յաւէ-
* տենիս զգիտութիւն քոյդ ճըշ-
* մարտութեան ։ և ՚ի հանդերձեալն
* զկեանսն յաւիտենականս պար-
* գևելով ։

Սա այնմ կարօտիմք՝ թէ զկամս
քո, գիտիցեմք ։ և ՚ի ճանապարհս հա
վկայութեանց նորա ընթասցուք իմաս-
տութեամբ զոր և խնդրեմք ։ քանզի այ-
սոքիկ են՝ որք առաջնորդեն մեզ
ստանալ ՚ի յաւիտենականն կեանսն ։

 Օր

* Որ է բարերար և մարդասէր ես
* ած. և քեզ վայելէ փառք և.

Լ.ւէ 'ի միջէ տան շարականին՝ ելթեալ առաջի բեմին, երկիր պագանեն երիցու և Քահանայն ասէ զաղօթս զայս.

* Տէր մեր՝ որ կարգեցեր
* յերկինս զդասս և զզէն
* Հօրութիս հրեշտակաց
* և հրեշտակապետաց, 'ի սպասս
* Հօրութե փառաց քոց. արա ար
* ժանի այժմ ընդ մուտս մեր մտա
* նել և սրբոց հրեշտակաց. և լի
* նել պաշտօնակից մեզ և փառա
* բանակից քում բարերարու
* թեանդ.

Որ ինչ է զօրութ բանին. թէ ով յերկինս իմանալեացն դասք քեզ սպասաւորեն. այսու և աստ յեկեղեցւոջ՝ որք երկին 'ի մտ

երկ

երկրէ. ՚ի նոյն պատշաճն քո՛ և մեզ կցորդեսցէն.

՚Ի ձայն.

Զի քո՛ է կարողութիւն և զօրութիւն և փառք յաւէտ.

Ապա համբուրեսցէ զսեղանն. և յանպարտ ման Հրաւիրանին, գուշեսցէ Սարկաւագն բարձր ձայնիւ. Պրոսխումէ. և բարձրացուցանեն Զաւանառանն մեծ. և փոխադրութեան երգեն ձայնիւ. Զէ թոթ Սրբեանն Լուսերով.

ՍՈւրբ. Սուրբ և հզօր. Սուրբ և անմահ՝ որ խաչեցար վասն մեր Ողորմեա մեզ.

Մեկնութիւն Լուսոյին.

Իբրդ քարոզականացն. և քաղցրանուագ ձայն Սաղմոսացն՝ զոր ս ունէին խորհուրդ. Բանն զի ժողովուրդքն ՚ի հոգս և ՚ի զբաղմունս աշխարհիս խռովեալ էին.

պետալ, եկին և մտին յեկեղեցին.
ամն միաբանական հոգւոց. այլ ամն ՚ի
գաւառական ատենն է. կէսք յաշ
խատութեց մարդոյ. և այլք ՚ի
զանազան արհեստից. և ամենեքեան
հաւաքեալ ՚ի միասին ՚ի մէջ եկե-
ղեցին. բայց դեռ ևս անհոխեալ
կան. Սան որոյ՝ նախ հեշտալուր
երգք Սաղմոսացն և Շարականա-
ցըն՝ քաղցրացուցանեն զլսելիս
ժողովրդեանն, զի մաքրեսցին ՚ի
մտաց նց մարմնական հոգքն. և
երգովքն միացին առ ած. Իսկ
երբ և այս մասնաւորս աւարտի, Սար-
կաւագն ընդ մատուցանողական
ձայնիւն գոչէ. Պռօսխումէ. *
Ոմինքն, ուշիք ՚ի վե՛ր հայեցէ՛ք.
և ճէ բանին զաւետարանն վերա-
ցուցանէ ՚ի տեսութի նց. Իսկ
ժողովուրդքն ընդ սոսկեալ ՚ի ձայ-
նէ

նէ ստրկահագին և ՚ի վեր հայե-
ցեալ, տեսանեմ զամենատարածն՝
որ է պատմիչ անօրէնութեան քո.
այլև զմտաւ ածեն զայն՝ զոր նախ
քահանայապետան խորեանց՝ որ էր
բարձրագոյն պատուով քան զամե-
նեսեան ըստ նմանութե քո, ո՞չ ինչ
յամօթ համարեցաւ ընդ ջանեն
մերունն բարձրագոյն տեղւոյ. և ըզ
գալն՝ և զլինիլն իւրև զքո ՚ի ծա-
ռոփղղեննէն. ընդ նորհատայեալ.
տու դուսան եկն. և այժմ դա-
ձեալ ըստ նմանութե քո բարձրա-
ցեալ քան զամենեսեան, եմուտ
՚ի բեմն. որք և քո ստ հայր ՚ի ներ
քին կողմն վարագուրին. Օսա
ամս տեսեալ ըստ ամն եկեղեցւոյն,
՚ի նմանութիւն երկնաւորաց և սան
դարամետականաց՝ խաստովանի
զքեր յն քն ՚ի փառս այդ հօր սահ-

ման:

րով. Սբ ած՝ Սբ և * Այդ թէ,
զայս կամիս առնել. Պա՞րծ քո ած
մեր՝ որ նմանն քեզ ձևացուց փառա
նապատեսա այս. Թեպետ և դու
ած՝ և հզօր՝ և անմահ ես. սակայն՝
ոչ միայն բանական համալեցար
զմարդ՝ ձնիլն և զհամառօտելն
մեզ. այլև՝ զանարգ և զնեղելն
մաշկն ընկալար վ(ա)մ մեր՝ որ է խաչն.
վա այնքան անպատմելի խոնարհու
թեան՝ ողորմեա մեզ.

Եւ կցորդէ պաշտամանայն ժողովրդեա
նըն Սրբասացութեն այսու Աղօթիւքս՝
զոր ասէ յորժամ երգեն զՍբ ածն.

* Մ՝ եկնութիւն Աղօթիցս ●

Սբ ած՝ որ ՚ի սբս հանգուցեա
լես. և երեք սրբեան ձայնիւ սե
րովբէք գովեն զքեզ և քերով
բէք փառաբանեն. և նմ երկ
նային զօրութիւնք՝ քեզ եր

կեր

* կեր պատգամին .
Ոտեսութի մարգարէիցն եսայ
եայ եւ եզեկիելի տաս յերե .
* Որ՚ի չգոյէ ՚ի գոյ ածեր զամ
* ենայն ։ որ արարեր զմարդն
* ըստ պատկերի քում՝ եւ նմանու-
* թն. եւ զմեզ շնորհիւ քով զնոյն զար
* դարեցեր. եւ ուսուցեր խնդրել
* զիմաստութի եւ զգօնութի .
Բանիւք դրախտին ամենապատիկ
ծառովքն՝ զիմաստութի տնկե.
յոր եդաւ մարդն քննել զնա . եւ
պահել . զոր տաս խնդրել տայ .
* Ուր ոչ անսաեր արարեր զմեզ զու-
* ցեալն. այլ եդեր ՚ի վերջ նորա ա-
* պաշխարութի փրկութեան .
Ուր յետ յանձանացն՝ ապաշխարու-
թե արժանաւորեցեր զնա՛ .
* Որ արժանի արարեր զմեզ ըն-
* նրե աստուածեալ եւ զանն արժան

* Ծառայս քո՛ ՚ի ժամուս յայսմիկ,
* կալ առաջի փառաց սրբութեան քո
* զանձինս քեզ. և զօրհնութիւն երկրպա
* գութեան և զ փառաբանութեան
* մատուցանել քեզ.

Ո՛վ քեզն ամէն տըւեա՛լ մեզ այս ըն-
դաստութիւն աղօթիցս՝ որ զնախ
առաքելոց շնորհս արարեր մարդկանս.
* Դու տո՛ւր՝ ընկա՛լ ՚ի բերանոյ մե-
* ղաւորացս զերբեր ալէլուեան օրհ
* նութիւնս. և պահեա՛ զմեզ քո՛ն
* քաղցրութեամբ. Թո՛ղ մեզ զամ
* յանցանս մեր զկամաւ և զակա-
* մայ. զգիտութեան և զանգիտու-
* թեան. սրբեա՛ զ հոգի՝ զմիտս՝ և
* զմարմինս մեր. և շնորհեա՛ ՚ի սըր
* բութեամբ պաշտել զքեզ զամ ա-
* ւուրս կենաց մերոց.

Պարզ է բանս. քանզի՝ յընդու-
նիլ աղօթիցն, հայցէ զթողութիւն

մե

մեղաց. այլ և այժմ վարուաք ապաշա
հարել նման հանապազ .

*Բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ աստ
*ուածածնին և ամ սրբոց քոց՝
*որք յաւիտենից քեզ բարեհա-
*ճոյացան. զմեզ այժմ եւ ամ Ած մեր.

Ս շտակեց եւ բարեխօս առ քեզ են
ամ այժմ քն. և մանկանց Ներա-
մայրն՝ զոր ՚ի մէջ առնու .

*Զի քեզ վայելէ փառք իշխա-
*նութիւն և պատիւ, այժմ և
*միշտ եւ յաւիտեանս յաւի-
*տենից Ամէն .

Ած կատարչին Աղօթքն և Նորէք սրբեա
նըն ՚ի միասին. և Սարկաւագն բարոզէ.

Ի խաղաղութեն զած աղա-
չեսցուք. *Ողորմութիւնքն՝ ամծ ո-
ղորմեա. Ս խաղաղութեն ամ
աշխարհի և հաստատութեն սրբոյ
եկեղեցւոյ. և ամենեցուն օրհներ

զու

գթութեան՝ զտ̃ր։ Վ̃ս ամ̃ քաղաքաց
և գաւառաց. և որոց հաւատով
բնակեալ են ՚ի նմ̃՝ զտ̃ր։ Վ̃ս հայ
րապետին մերոյ կենաց և փրկու
թեան հոգւոյ նորին՝ զտ̃ր։ Վ̃ս պատ
ճականաց քահանայից և որոց ՚ի քս̃
սարկաւագաց. և ժառանգաւո
րաց եկեղեցւոյ՝ զտ̃ր։ Վ̃ս բարե
պաշտ և ամ̃ ապահ թագաւորին.
և ամ̃ պաղատանն. և ամ̃ զինուորա
ցըն՝ զտ̃ր։ Զամենասուրբուհի ածա
ծինն և զամենայն օրհնեալ սրբուհին
և զմշ̃տ կոյսն մարիամ յիշեսցուք.
և զամ̃ սրբս. և նոքօք զտ̃ր. Ա̃
ես միա ։ Զանձինս ։ Ողոր ։
Ընդ եր̃ ՚ի միասին սկսանին՝ Սարկաւա
գըն ՚ի մէջ եկեղեցւոյ զքարոզն. եւ
զայս նաև քահանայն ՚ի խորանն ամ̃,
զաղօթն ։

Մէ՛ որ կարծեցեալ վայրապար.
և կամ պղերգութե վճ̃ զահ

ման

ման զօրդ մկրտութեանց լինելոյ քարո
զութեան սարկաւագին. և աղօ
թից քահանային. և երաշխաւորն
դաւանեալք միոյն լինել, մինչև յա
ռաքելոյ միւսոյն. այսինքն, քահա
նային, մինչև սարկաւագն լինե
կացեալ. և այսպէս սկսանել: Այլ
պարտ է գիտել թէ, զուգընթաց
մկրտութեանց լինելոյ աղագաւ սահ
մանեցաւ. Վասնզի նոյն է խոր
հրդոյն զօրութիւն. զի զոր ինչ քա
հանայն խորհրդաբար խնդրէ.
զնոյն և սարկաւագն ժողովրդեա
նըն բարձրաձայն հրամայէ աղա
չել: Վասն այսորիկ համաձայն նոյն
պարտ է լինել մկրտութեանց. որպէս զի
ցուցցեն ժողովուրդքն թէ ըստ
հրամանին դաստիարակի սարկաւա
գին աղաչելով եթէ, զօրդ է մեր
խնդրեք կամաց ձեր քահանայիդ. որ

եմուտ

Եմուտ մեր ամենեցուն փոխա-
նակ առաջի քո ։ Արդ թէպէտ
աղտայք եմք յիմաստից. և ոչ կա-
րեմք այդպէս հրեշտակաբար ա-
ղաչել զքեզ. սակայն՝ զոր ողոր-
մեայս ձայնելով թախանձիմք. զի
դու ողորմած կամօք տացես ըզ-
խնդիրս. զոր խորհրդապէս մաղ-
թէ քահանայդ. և սարկաւագին
յորդորելն վարդապետութեամբ քա-
րոզութեն զնա՝ ՙխոսյնս հայի։ Ա՛մա-
ման իրօք պարտ է գիտել թէ, ամ
քարոզիցս զանազանութեն՝ առ այս
հային խորհուրդ. զի սոսկումն
ժողովրդեանն՝ մի ընելոյ աղօ-
թակից քահանային է. զի զոյգ
միմեանց սպարտին աղօթել. և ի
միասին աճարուել. քահանային
ծածուկ խօսելով. իսկ նոցա միա
ձայն և յայտնի ։

Մեկնութիւն քարոզութեան Սարկաւագին.

Քահանայապետն յօրինակ քն՟
եմուտ ի ներքին կողմն վա-
րագուրին, բարեխօսել բոլորե
ցունց. Իսկ սարկաւագն՝ ի նմա
նութիւն սերովբէիցն. զի որպ՟ նոքա
անընդմիջաբար գիտօղք են կա-
մացն այ՟. որպէս և սարկաւագն
գիտէ զկամս քահանային. Վասն
որոյ՝ գայ առ ժողովուրդն և խոր
հրդազգած առնէ ընդ թէ, քա-
հանայապետն եմուտ առաջի այ՟,
բարեխօսել վս՟ ձեր. պարտիք և
դուք նմա՛ աղօթակից լինել. Եւ
թէ զի՞նչ. և կամ, ո՞րպէս պարտ է
աղօթել՝ ուսուցանէ. * Եւ ևս
խաղաղութե՟. * Զխաղաղութիւն
զայն՝ զոր տ՟ն ասաց թողուլ աշա
կերտացն՝ որէ հոգւին օգտ. զայն

հրա

հրամայէ ժողովրդեանն հայցել
՚ի Տեառնէ․ Որ զայս ած զնան մերոյ
անձին եւեթ․ այլ եւ վ(ասն) ամ(ենայն) աշխարհ
հի եւ գաւառաց՝ որք զերկիւղ Տ(եառ)ն
ունիցին․ Որ ապա՛ ՚ի քահանայա
պետէն սկսանի մինչեւ ՚ի թագա
ւորն․ եւ ՚ի դասս մինչ հորականացն
աճարտէ ։ Որպէս զտիրամայրն ․
եւ զամ(ենայն) սրբս յիշել․ եւ նոքօք զանձն
աղերսել։ Պարծեալ՝ միայնաւոն առաւ
Ա(ստուա)ծ մեր եւ ուղղափառադաւան
քրիստոնէական հաւատոյս խնդ
րել զողորմութիւն․ եւ անկեղծ սի
րով ՚ի վերայ միմեանց աղօթել․ եւ
ամենակալ տեառն յանձն առնել․
եւ ՚ի վ(երայ) ամենայնի՝ զմեծ զողորմու
թի ՚ի յողորմած Տեառնէն հայցել ․

Սա մինչ սարկաւագքն երգեն զքարո
զըն, Քահանայն ասէ ՚ի ծածուկ զա
ղօթս զայս ․

* Տէ՛ր մեր՝ զբաղկատարած
* զաղաչանս ծառայից քոց
* վեր ընկալցիս և ողորմեսցիս,
* ըստ մեծի ողորմութեն քում.
* Զգթութն քո՛ առաքեա՛ 'ի վե
* րայ՝ մեր և ամ ժողովրդեանս՝
* որք ակն ունին առ 'ի քէն ա
* ռատ ողորմութեանդ ։ *
* Զի ողորմած և մարդասէր ես
* ած գոլով. և քեզ վայե .

Պարզ է բանս . և ոչ է կարօտ մեկնութեան .

Յետ այսորիկ՝ Երկրպագէ Սեղանոյն Քահանայն. և եկեալ բազմի յաթոռն. և Սարկաւագն տայ 'ի ձեռս նր զա ւետարանն. Նա դարձեալ խոնարհի 'ի ծունկս նր և առնու.

Մեկնութիւն .

Քահանայապետութին յաթոռն բազմիլն զայն յայտ առնէ.

վասնզի նման քն եմուտ բարե
խօսել վն ժողովրդեանն։ Ե՛ւ, յոր
ժամ առաքուէ զայս զոյգ աղ թս
սրբասացութե՛, համբուրել է զսե
ղանն և նուաստիկ յաթուն. որպէս թէ
զայս ասէ առ ժողովուրդն. թէ
Ի՛ յս պատուիրս և ծնսվայելուչ
փառաւ՝ զորս ձեւ սցայ այժմ և նոր
ափմ յաթուս, ոչ է իմ ան փոխանորդ.
այլ փրկչին քն որ է ծն բոլորե
ցունց. իսկ ես միայն պաշտօնեայ
և սպասաւորեմ նմա։ Ի՛րդ որք
տեսանէք զպատարագ ամենի ՚ի գիր
կրս իմ. այսինքն, զաւետարանն՝
զնոյն ինքն զքրն ձեր՝ սովաւ տե
սէք բազմապ յաթուն իւր. և
մի՛ զիս գնասայս նք։
Ի՜ զկնի սորին. Մաղմոս երգուն եր
գէ զտապմն. և ընթեր զօդին ընթեր ու
նակ Օ մարգարէ ակայն. և ապա Օ ա
ռաքելական։ * Ա՛ւետնութեան։ *

Ընթերցմունք ճաշուց գը/րոց՝ ի խրատ վարդապետու/թեան. և յորդորումն բարեաց են ժողովրդեանն. այլև նախադասութեանն և վկայ Տն տնօրէնութեան. Վասն որոյ նախ մարգարէականացն է ըն/թերցումն. և ապա առաքելակա/նացն. զի ցուցցի թէ մի դխոսա/հորութիւն է սոցա և նոցա. քանզի զոր մարգարէքն նախ գուշակե/ցին. որոց և առաքեալքն ակնա/տեսք եղեն.

Եւ յետ ընթերցուածոյ՝ գայ դարձեալ սաղմոս երգուն յաւուր. և սկսանի ալէ/լուիայ. և ի նմանէ առնու ժամ եկեղե/ցին. և երկրորդէ զնոյն եղանակաւն զալէլուիայն. և սկսանի սաղմոս երգուն զսաղմոսն առանց եղանակի, մինչև ցա/ւարտ փոխին. և եկեղեցին երկրորդէ զնոյն՝ անց սասաղ ալէլուիայն ։ Յետ ալէլուիային՝ օրհնեցէք զՏա/Հած թարգմանի. և է սաներգ

հրեշ

հրեշտակաց. զոր այժմ ն̃մ լրումն
եկեղեցւոյն մի առ մի փոխանոր
դեալ, երգեն քաղցր եղանակաւ
նախ քան զընթերցումն աւետա
րանին. Վասնզի հանդերձեալ է
ա̃ծ խօսիլ. վ̃ն որոյ մարդիկ հրեշ
տակացեալ մատուցանեն նմա զօրհ
ներգութիւն հրեշտակացն.
Իսկ միայնակ ասելն սաղմոսերգո
ղին զմեսեդի առաքելոյն. և զա
լէլուիայ աւետարանին՝ զա՛յսոնք
նշանակէ. Որդ որոց սարկաւագն
վարդապետութեան քարոզութեան՝
զիւրն աստիճանի առանձնաւո
րութիւն եցոյց. Նոյնպէս և սաղմոս
երգուն՝ զիւրն գործ կատարէ եր
գելովն. և ընթերցողն ընթեռնը
լովն. Իսկ եթէ ամենեքեան զու
գակցին նման յերգելն, անկար
գութիւն լինի. և ոչ որոշ առանձ

 նակա

նախկանուաց պատարագին։ Սուրբ պայծառ է. զի որ սարկաւագն միայն զքա րոզութիւն տայ ժողովրդեանն. և ընթերցողն զընթերցողութիւնն. այսպէս և սաղմոսերգուն զսաղ մոսերգութիւն և զալէլուիայսն. և այլք 'ի նմանէ՝ հրամանաւ նո րին և առաջնորդութե, սփռի յամ ըուան եկեղեցւոյն. զի կա րասցուք պահել զհրամանսն. Ամ ինչ ձեր ասէ բարեձևութե և ըս կարգի լինիցի. և ըս եկեղեցւոյն աստուծոյ.

Յայնժամ սարկաւագն առեալ զաւե տարանն խնկօք և մոմեղինօք յետ ալէ լուիային, տայ 'ի դպրունն ընթերցն. և 'ի կա տարման ալէլուիային, ձայնէ բարձր.

Օրթի։ * որ թարգմանի ունկն դրէք. կամ, յոտն կացէք.

Եւ քահանայն դառնայ 'ի խորանէն առ ժողովուրդն. և խաչակնքէ ասելով

Խաղաղ

* Խաղաղութիւն ամենեսեան .
Ասպ թէ նախ զայս հայցէր ժո
ղովուրդն զի եւս առաւելապէս
առնելն զխաղաղութի . զոր այժմ
քահանայն առեալ յԱյ . տայ ժո
ղովրդեանն . եւ ժողովուրդն .
* Եւ ընդ հոգւոյդ քում :
Ասպ թէ ասեն . Խաղաղութիւնդ՝
զոր ետուր մեզ . եւ հոգւոյդ քում
եղիցի . Սարկաւագն .
* Երկիրպագութիւն լրարուք .
* Քահանայն . կամ, սարկաւագն .
* Սրբոյ աւետարանիս՝ որ ըստ մատ
* թէոսի . կամ, ըստ այլոցն :
Յայտ առնէ այսու ձայնիւն թէ
ոչ է բարբառ . եւ ոչ մարդոյ . վն̃
որոյ՝ երկիւղիւն մեծաւ . եւ դո
ղութիւն ասէ լրարուք ամենայն
պատգամախօսս :
* Ժողովուրդն . Փառք քեզ տէր
ասա

* աստուած մեր ։

Իբր թէ հիացեալ ընդ մեծութեն իրին, փառս տան Այ ։, որ արժանաւորեաց զհողանիւթս, խօսիլ ինքեան ընդ մեզ ։

* Սարկաւագն ։ Պռօ՛ս խումէ ։

* Ժողովուրդն ։ Աղէ օթէօս ։

Իբր սարկաւագն զգուշացուցանողական բարբառովն Այ ժողովրդեանն հրամայէ պատրաստական լինել Ածային բանից պատմութեայ ։ Իսկ նք յանձնառականն ձայնիւ պատասխանեն ։ * Աղէ օթէօս ։ * Այսինքն թէ, զգուշացաք ։ և պատրաստեմք թող խօսի Ած ։ քանզի մերձ եմք ի լսելն ընթեռնուն Աւետարանին ։ * Մկն ։ *

Ցուցանէ աւետարանի ընթերցուածն թէ, որ քան առաւել է և անչափ սէրն հօր առ մարդիկ ։

 Զի

Սէր եւս՝ ոչ միայն զխաղաղութին.
այլ եւ զմիածինն իւր, պէս պէս
անօրէնութեամբ. որ է մարդեղու-
թեան՝ բանք վարդապետութեան՝
գործք սքանչելեացն. եւ ի վն ամե
խաչն եւ թաղումն եւ յարութին.
զայս ամ երախտիս՝ պատմէ աւե-
տարանին։ Սորա լըծեալ ամ ժողո-
վըրդեանն եւ հրաչեալ, փառա-
տան զայ ամենայն։ Փառք քեզ ամ.
լսէ ապա ասեն զնիկիականն դաւանու-
մըն ի լման. ✱ Մեկնութիւն ։✱
Մեկնութի Նիկիականն դաւա-
նութեն՝ զոր խոստովանիս այժմ ամ
լրումն եկեղեցւոյս. թէ պէս ոչ
եդաք բան առ բանս. սակայն ըստ
կարի մերում ասասցուք համա-
ռօտ զզօրութին նր։ Արդ՝ սկիզբն
եւ առաջին ամ բարեաց՝ է ճշմար-
տութին հաւատոյն։ Ամ այսորիկ՝

վն

մ̃ք որք հանդերձեալեն զայս սար
սափելն խորհուրդս կատարել. և
հաշորդ լինել սմա։ Այս զխոստո
վանութիւն ուղիղ հաւատոյն դաւա
նեն. և ապա արժանաւորին այսմ
ա̃ծային խորհրդածութեան. և թէ
որպիսի օրինակաւ պարտ է ունել
զդաւանութիւնն՝ ասասցուք։
Որդ՝ հաւատալ արժան է իմա
ցական մտօք զա̃ծ անեղ իմանալ.
և սկիզբն եղելոց։ Որոյ բնու
թե՝ ոչինչ է նման. և կամ՝ օրի
նակ յեղելոցս։ Նոյն է օրինակ
մեր բանական հոգիս՝ որ է պատ
կեր ա̃յ. այլ ոչ անշունչ պատկերին
որոշեալ է ի կենդանւոյն. վ̃ն զի
զձևն միայն ունի. և ոչ զզօրութի.
այսպէս և մեր բանական հոգիս՝
յատկութեամբ անձնաւորութեան ն̃ր
միայն է նման. և ոչ բնութեամբն։

Արդ՝ ոչ է՛ մեր բանական հոգիս
պարզ՝ և անմահ՝ և անապական .
և ծնանի ՛ի նոյն բանական հոգւոյ
առանց ախտի՝ բան. կամ՝ բարի. և
կամ՝ չար. և բանն՝ որ ծնան՛ի հո
գւոյն՝ որոշեալ անձնաւոր է. և
այլ էութիւն ամ իրօք քան զհո
գին տեսանի. քանզի զատեալ է ՛ի
նմանէ իբրև զծնունդ . և դար
ձեալ ՛ի նմա՛ է՛ իբրև զհամաբնու
թի։ Այսպէս իմա՛ և զածն բան.
և զ՛ի հօրէ անախտ ծնունդն
նր. զի զատեալ անձնաւորեալ է ՛ի
նմանէ. զի ծնունդ է նր. և դար
ձեալ միաւոր է անխառն և
անշփոթ . քանզի բնութենակից
է նորին . որպէս վկայէ յօհաննէս
աւետարանիչ ։ Ի սկզբանէ էր բանն .
և բանն էր առ ած. և աստուած
էր բանն ։ Դարձեալ՝ բանն որ

անձ

անձնաւորք ՚ի հոգւոյն կամօք նո
րին՝ արտաքս բղխեն և ելանեն ընդ
բերանն, զոր խօսք անուանեմք. և
կամիմ է գրով ձևացուցանեմք.
Նա երևի արտաքս բերեալ խօս
քըն՝ որ ել ընդ բերանն, այլ իմս
անձն զսա ՚ի հոգւոյն և ՚ի ծնեալ
բանէն. քանզի խօսք բերանոյն՝ որ
ծնանի է բանական հոգւոյն. և ծը
նընդեան նորա սրտի բանին. սակայն
այլ իմս անձն է որոշեալ ՚ի նոցա
նէ. և է՛ առ նմին իբրև զընութե
նակից. և զատեալ իբրև զորդ
ծնունդն. Այսպէս և հոգին որ
բղխումն ՚ի հօրէ. և առեալ յոր
դւոյ անշփոթ և անխառն. անձ
նաւորեալ ՚ի նոցունց, անբաժա
նելի է ՚ի հօրէ և յորդւոյ. զի բը
նութենակից է. և զատեալ անձ
նաւորեալ է. զի սա բղխումն է որ
 հոգին.

հոգւոյն. Որ այսու օրինակաւ
պարտ է խոստովանիլ զերկրպա-
գելի սբ Երրորդութին. Հայր՝
և Ծնունդ՝ և Բղխումն. անձն
երեք. Որ աձութի՝ և բնութի՝
և էութի՝ և զօրութի՝ և կամք՝
և անեղութի՝ և անսկզբնութի
և այլ նմ, Սբ՛։* Բայց յոյժ զա-
նազանեալ է. և հեռի է օրինա-
կըս՝ զոր եդաք, ՚ի սկզբնաւորեն
Տոյ. վզ Տոյ բանին՝ և բղխումն՝ ան
ժամանակ է. և ան անպատճառ. և
անցնդելի. և առ հայր է ան ա-
զատանելի։ Իսկ մերս ժամանա-
կան. և անցանէ և ցնդի ՚ի յօդս
և աղաւաղի։ Իսկ զբանին Տոյ մար-
դեղութինն այսպէս հաւանեցեալ
իմանամք։ Ոչ կամօքն Տոյ հօր նախ
հոգին սուրբ մաքրեաց զկոյսն ՚ի
մարդկային ախտիցն. ըստ բանի

 հրեշ

հրեշտակին զոր ասաց ։ Ողջ լին
ւէ եկեղեցե ՚ի քեզ և թէ. Որ ՚ի
նմայն ծնեալէ՝ ՚ի հոգւոյն սրբոյ
է ։ Քանզի թեպետ և էր սր
ամենամաքուր կոյսն. սակայն՝ կը
րէր ինչ և ՚ի նմա՛ կէր մարդկայ
ին. քանզի դուստր էր նախաստեղ
ծին. ուստի նախ մաքրեաց զնա
հոգին սբ. Իսկ բանն ած որդին
այ՝ հաճեցաւ բնակել ՚ի նմա. և
առեալ յարենէ կուսին, խառ
նեաց ընդ իւր ածութեն անճառե
լի խառնմամբ. և ՚ի վե՛րաքան զմի
տս և զբան. և գոյացեալ եղև
մարդ կատարեալ. հոգւով և մտօք
և մարմնով. կամօք և յօժարութբ.
և ածմբք որ ինչ է մեր բաց ՚ի մե
ղաց. խառնեալ և միացեալ անշփ
փոթ խառնմամբ յերկուց բնու
թեց անճառ միաւորութբ. Ն՛

ածու

ծուԹե՛ն ինչ տկարացաւ վասն
խառնման մարդկոյ ին տկար բնու-
Թե՛. և ոչ դարձեալ մարդկուԹե՛ն
՚ի բաց եդ զիւր բնուԹե՛ կերպն.
Թէպէտ խառնեցաւ ընդ ա՛յ. սա-
կայն՝ ոչ Թե ՚ի հարկէ ինչ կրէր
զբնական կերպն ա՛յ մեք՝ ծառայք
գոլով ախտից. այլ նա զոր կամէրն
զա՛յն կրէր. երբեմն Թոյլ տայր
բնուԹեանն կրել զիւրն. զի ստու-
գեսցի մարդկուԹե՛ն. և երբեմն
գեր ՚ի վերոյ լինէր կրիցն իբրև
զա՛ծ։* Այլ պարտ է համառօտ
զբանս գլխաւորել. զի մի՛ յանբա-
ւոր տարածեսցի։ Արժան է քրիս-
տոնէին յերկոցունց չար հերձուա-
ծոյն զգուշանալ. այսինքն, ՚ի Նես
տորի մարդադաւան բաժանմա-
նէն. զի մարդածին և ոչ Ա՛ծա-
ծին խոստովանեցաւ զկոյսն։ Եւ

 դար

դարձեալ յետ ի քեալ չարաչար խառնակութեն. և յանխմաստ չփոթմանէն ։* Իր̂ դարձանել զՔ̃ն մարդացեալ՝ ած̃ և մարդ-կատարեալ միացեալ և խառնեալ յերկուց կատարելոց բնութեց մի քն̃ և մի որդի կատարեալ. Որ ընդ հոր անժամանակ. ծը-նեալ յանծածին կուսէն. և ըեալ ընդ ժամանակաւ. որ է օրհ-նեալ Յաւիտեանս

Ամէն.

Յետ այսորիկ գայ առաջի սեղանոյն. Եթէ եպիսկոպոս իցէ, 'ի բաց հանէ զեմիփորոնն. և ինքն կայ առաջի սեղանոյն. և քահանայքն դաս դաս կան ըդ-կնի եպիսկոպոսին, 'ի մի եզերէ բեմին մինչև 'ի միւսն։ Եւ սարկաւագն քարոզէ առ դուռն ։ *Մեկնութիւն։*

Քահանայապետին 'ի բաց դը-նելն զեմիփորոնն՝ զայս ինչ նշանակէ.

կէ. Մ՛ինչև ցայժմ զարդարեալ
փառօք ձևացան ՚ի նմանութիւն
փրկչին. բայց արդ հանդերձեա-
լեն բերել զնշանակն քն՛ ՚ի սեղան
անդ. վն̃ որոյ՝ ՚ի բաց մերկանա-
ամ զձևականերպութին. լինի և ին-
քըն իբրև զմի ՚ի սպասաւորացն.
և կայ ՚ի սպասաւորութեն քն̃.
Ի՛ ըն̃ իւրաքանչիւր աղօթից՝
քարոզէ սարկաւագն. և ՚ի միա-
սին ընկալանին և աս̃պարանն. Ի՛
այս ոչ եթէ յաղագս այնորիկ է՝
զի փութով կատարեսցի. այլ ու-
նի խորհուրդ ինչ. զի սարկաւա-
գըն քարոզէ ժողովրդեանն և
ուսուցանէ զնոյն աղօթել և խնդ-
րել ՚ի տ̃նէ, զոր և քահանայն վն̃
նց աղօթէ. զի մի՛ այլ և այլ լ̃ցին
խնդրուածք քահանային և ժողո-
վրդեանն.

Մ՛եկ

Մեկնութիւն քարոզութեան սարկա-ւագին ։ * ՚Ի Խոսրովու Անձեւանձու Եպիսկոպոսէ ։

* Եւ եւս խաղաղութեն զտր ա-
* ղաչեսցուք ։* Եւ ժողո-
* վուրդն՝ Տր ողորմեա ։
* Եւս հաւատով աղաչեսցուք
* և խնդրեսցուք յայ հօրն և ՚ի
* տեառնէ ամենակալէ և ՚ի փրկ-
* չէն մերմէ Յսէ Քսէ ՚ի ժա-
* մուս պաշտաման և աղօթից ․ զե-
* արժանի ընդունելութեան ա-
* րասցէ ։

Ասացաք զեւեան թէ զի՞նչ է ։* Հաւատով աղաչեսցուք ։* Զի հաւատն առնէ լսելի ․ որպ ասաց առաքեալն յակոբոս ։ Եթէ որք ՚ի ձէնջ իցէ նուաղեալ յիմաստութէ՝ խնդրեսցէ յայ որ տայ յամենայն առատապէս ․ և ո՛չ նախա-

ւէ և տայի նմա. Ընդէ՞ր եք
կուս դնէ թէ, աղաչեսցուք և
խնդրեսցուք. զի ցուցցէ թէ,
մեծաւ պաղատանօք զխնդրած
սըն պարտ է առնել. և որսի մը
տօք. և եռանդագոյն ջերմութե
աղաչել ի խորատու մարդարէին.
Մատեա՛ աւէ ՚ի ձնէ. և նա՛ տա
ցէ քեզ զխնդրածս սրտի քոյ.
Ու կոչեաց զաստուած յերկուց
անձանց. և զերրորդն եւս յաւելլ.
Խնդրեսցուք յայս հօրէ. և՛ ի
ձնէ. ամենակալէ.* Ուսուցա
նելով դութ առ ձե և երկնեղ
ունիլ. և ՚ի գթութն և ՚ի խոնարհա
ծութն և ՚ի պահպանութն զնա
յուսով կոչել.

* Պ. ժամու պաշտամանն և աղօ
* թից. զի արժանի ընդունելու
* թեան արասցէ.

Այնմ ժամանակէ ասէ, յորում
յաղօթս խցեմք ժողովեալ. զոր
պաշտօն և աղօթք կոչէ. յայտ ա-
նելով թէ. պաշտօնեայք գոլով
ոս, հօրն և ամենակալին եմք, հա-
նապազ ՚ի նորա պաշտօնն ժամանել
պարտիմք առանց հեղգութեան։
Ի՞նչ է պաշտօնն ծառայութե-
անուն. ոչ վայ յրապատր նախ զպաշ-
տօնն և ապա զաղօթսն եդ՝ որ է
խնդրուած. այլ զի ուսանիցես
թէ, ծառայելով պարտ է խնդ-
րել զպէտս.

* Ընծայեցէ՛ք ձայնս աղաչանաց
* մերոց. ընկալ զի զխնդրուածս սրբ
* տից մերոց. թողցէ զյանցանս
* մեր և ողորմեսցի ՚ի վերայ մեր.
Բանիցս այսպիսեացս սովոր է ըն-
դել՝ որք ըստ կամաց նորա հայցեն.
Պարձեալ՝ ոչ ասաց եթէ, ընկալ

ցի

ցի զխնդրուածս մեր. այլ թէ ըղ
սրտից մերոց. զի ոչ եթէ որ 'ի յերե
թանցն, այլ որ 'ի սրտէն խնդրեալ
ծըն ընդունելի է նմա ։
*Աղօթք մեր և խնդրուածք՝ յա
*մենայն ժամ, մացեն առաջի մե
* ծի Տէրութեան նորա ։
Ոչ է այնպէս աղօթեսցուք որպէս
սաստացեալն. և զ հաճոյան իւր կամօ
գուստն մեր խնդրեսցուք. ոչ
այժմ և եթ. այլ և յամ ժամու
աղօթք մեր և խնդրուածք՝ մացեն
առաջի մեծի Տէրութեան նր ։
*Ա՛ռ նա տացէ մեզ մխաբան մի
*ով հաւատով արդարութեան
*վաստակել 'ի գործս բարիս. զի
*զողորմութի շնորհան իւր՝ արաս
*ցէ 'ի վրյ մեր որդի ամենակալն.
Տէսնէր զաղօթից շահ. որոց իսկ
եղյց միաբանին յուղէշ հաճա
տըն ։

տըս. եւ վաստակին յարդարութե.
եւ այս լինի, յորժամ տէրն ամենա
կալն՝ զողորմութիւն շնորհաց իւր ՚ի
վերայ առնէ. այսինքն, զշնորհս
հոգւոյն սրբոյ. զոր ողորմելով տայ
խնդրողացն: Ա՛յն է որ հաստա
տէն ՚ի հաւատս. Ա՛յն եւ որ յար
դարութիւն վաստակեն զօրացու
ցանէ. Ա՛յն է որ զտաժանելեան
հեշտալի առնէ: * Ա՞հ ապա՛ յա
ղօթս աճարտէ զգանն ասելով.
Ներցուսցէ եւ Ողորմեսցի մեզ:
Մ՛ինչ չեւ էր եկեալ ընծայքն ՚ի սե
ղանն. Ա՛մենայն աղօթք քահանային առ
Քրիստոս է: Իսկ յորժամ բերեն զնշանակսն
՚ի սեղանն, փոխարկէ քահանայն զխօ
սան զուգութիւնն հայր, առ Հայր: Ասէ Եղ
Քրիստոս փոխանակ մեր Հօր խնդրէ իբրէ: բայց
այժմ Ա՛յսպէս աղօթէ առ Քրիստոս:

Տէր եւ փրկիչ յիսուս քս՝
որ մեծդ ես ողորմութեամբ եւ

* առատա պարգևօք բարերարութե
* քոյ․ որ դու քոյին կամաւ ՚ի ժա
* մուս յայսմիկ համբերեցեր չար
* չարանաց խաչին և մահու յաղա
* գըս մեղաց մերոց ։

Ո մեծ սէրն քո աստ ուսուցա
նէ՝ զի զանձն ՚ի խաչ և ՚ի մահ ետ
վասն մեր ։

* Որ պարգևեցեր առատապէս
* պարգևս հոգւոյդ սրբոյ երա
* նելի առաքելոցն ։

Դարձեալ ՚ի նմին ժամու խա
չին՝ յորում զմեղս մեր եբարձ․
յետ կատարման անօրէնութե՝
առեալ պարգևս ՚ի հօրէ զսուրբ
հոգին, եհեղ յարարածս իւր ։

* աղօրդս արա և զմեզ ս՛ Տ՜ աղա
* չեմք զքեզ ՚ի ծայլին պարգևեա
* ցըդ՝ թողութիւն մեղաց՝ և ըն
* դունելութիւն հոգւոյդ սրբոյ ։

Նոյն

Սոյնպէս և այժմ անփոփոխ է
սէր քո՛ առ մեզ. արա՛ և զմեզ
կցորդս այնմ պարգևացդ. ազատեա՛
և զմեզ՛ի մեղաց. և տո՛ւր զհո
գիդ քո սբ որպէս և նոցա՛ .
* Զի քեզ արժանաւորք եղիցուք
* գոհութբ փառաւորել զքեզ
* ընդ հօր և ընդ սրբոյ հոգւոյդ,
* այժմ և միշտ և յաւիտ.
Ողորմութեամբ անձինս. Զհաշտական խա-
ղաղութե ժողովրդեանս Սբ Նշ, և Է
հոգւոյդ քում. Սարկաւագն ասյ երկիր
պագեսցուք. ժողովուրդն առաջի քո՛ տր

Մեկնութիւն.

Խաղաղութիւնն թէ զի՞նչ ունի
զօրութի՛ աստուածային նախ. Իսկ սար
կաւագին հրամայելն ասյ երկիր
պագեսցուք. * Իբր թէ, ասել
թէ յաղագս խաղաղութե աղա-
չեցէ՛ք զԱծ. և զնա՛ զայն՝ զոր ետ
ի ձեռն քահանային. արդ երկիր

 պագու-

պագութ՟ն շնորհակալ լերուք նը
մա՛։ Պատրաստեալ՝ յաճելու յաղօ-
թըս իւր քահանայն և ասէ ։
* Խաղաղութ՟ի քեզ ք՛ո փրկիչ
* մեր՝ որ ՚ի վեր ես քան զմիտս մի-
* տըս և զբանս ։ ամրացո՛ զմեզ
* և աներկիւղ պահեա՛ յա՟մ չարէ։
Խաղաղութ՟ի ասա՝ զանհասանա-
խախնամութ՟են կոչէ ։ որով հայ-
ցէ ամրանալ յա՟մ չարէ, որք ե-
րեւին ։ և որք ոչ երեւին ։
* Հաստատեա զմեզ ՚ի ճշմարիտ
* երկրպագութ֊ս քո՝ որք հոգւով
* և ճշմարտութ՟ե քեզ երկիր պա-
* գանեն ։
Զնոսա ասէ՝ որք երկիր պագե-
ցին քեզ այժմ։ քում սիրելեացն
և ճշմարիտ երկրպագացն կցոր-
դըս արա՝ որք զհոգիս ՚ի մարմ-
նոյ պարանոցէս, քեզ խոնարհեցու-
ցաք ։

ցայք ։ * Մ՟ զի ամենասուրբ եր
րորդութեան վայելեն փառք իշ
խանութի և պատուի, այժմ
և միշտ և յաւիտենականս յաւ

Ժողովրդոյն Ամէն։ Վահանայն Որհ
նեալ տէր մեր յիսուս քրիստոս։ Ժողովրդն ամէն։
Սարկաւագն Օրհնեա տէր։ և Վահա
նայն դառնայ առ ժողովուրդն։ և հրա
ման տայ երախայիցն երանել ասելով։
Տէր թո օրհնեսցէ զամենեսեանդ։ Սա
Սարկաւագն ձայնէ բարձր բարբառով։

Որ երախայք դ էք` եկէք։ որ երա
խայք դ էք` եկէք։ մի՛ ոք յերախա
յից ։ և մի՛ ոք ՚ի թերահաւատից ։
և մի՛ ոք յապաշխարողաց և յան
մաքրից մերձեսցի յաստուածային խոր
հուրդս ։

Յետ այսորիկ արտաքս հանեն
նախ զերախայսն` որք եկին ՚ի հա
ւատս ։ զի դեռ չե՛ն ընկալեալ
զկնքացութիւն աւազանին։ և վասն

անչափաւորութեն նց զորս և թերա
հաւատս կոչեն . քանզի չեն են
կատարեալ ՚ի հաւատս։ Իսկ այլ
զապաշխարողսն՝ որք ՚ի մեղս ինչ
չարեաց թաւալեցան. և դարձեալ
՚ի զղ զղջումն եկեալ խոստովանե
ցան . բայց դեռ չէ լցեալ
նց թիւ աւուրցն ապաշխարու
թե։ Իսկ զկնի նց զանմաքուրսն.
այսինքն, որք յանմաքուր այսոց
չարչարին։ Նոքա երեքեան դասք
մինչև ցայս ժամ, կան ընդ սուրբ
հաւատացեալսն ։ Զի սեսեալ
զքահանայապետսն՝ որ ձևացան ՚ի
նմանութեն քն. և եցոյց զանհա
մեմատ սէրն իւր առ մարդիկ,
օգնեացին յայնմանէ ։ Ի.մ և
մարգարեական և առաքելական
և աւետարանական ընթերցուածն՝
՚ի խրատ զգուշութե. և ՚ի խնունդ
անկա

անկատարութեան նշ̃ քնի: Իսկ
այժմ հանդերձեալն ինքնին թա-
գաւորնքն 'ի խորհուրդ մտանել
է̃ սիրելք և է̃ հաւատարիմ ծա-
ռայսն իւր՝ որք են քահանայա-
կան դասքն: վ̃ն որոյ ոչ է պարտ
քննել զք անդ յանկատարեցն: այլ
'ի կատարելոցն 'ի քն̃: * Իսկ կիսա-
տարկաճագացն հանելն զնս արտա-
քըր: և պահելն զդրունսն զքու-
շութե̃՝ զմիս նշանակէ: վ̃ն զի՝ նք̃
դատափառակեն զնս և սնուցանեն
հոգևոր կաթամբ ընթերցման
հին և նոր կտակարանացն:

Եւ դպիրքն արժանացելոցն երգեն:
Սուրբն Քերովբէական և աւրհնէն
փրկչական կայ առաջի: երկնային
զօրութիքն յաներևոյթս երգեն
և ասեն անհանդիստ բարբառով:
Սբ̃ Սբ̃ Սբ̃ Տ̃ Զօրութեց:

Եւ

Եւ սարկաւագ.քն ասեն ։

Սաղմոս ասացէք տն այ մերում
Պերճպերք՝ ձայնիւ քաղցրութե
յերգս հոգեւորս ։

Եւ այսմ ասէ Արքայասցութե ։
Եւ գան սարկաւագ.քն 'ի սար
կաւագաստութենն. եւ երգեն զ Յա
րեւու էհարն ։ եւ զ Սրբ զերօբէ
ըցն, խնկօք եւ մոմեղինօք ։ Եւ
առեալ բերեն զան նըշխարն 'ի սե
ղանն եւ տան 'ի սեռաւ քահանային ։

Մեկնութիւն Ա.յսոցիկ ։

Գեղեցիկ եւ տեծավայելուչ իմն
տեսանեմ զկարգս զայս ։ Զի սար
կաւագունքն առեալ բերեն ըզ
նըշխարան 'ի սբ սեղանն ։ Վ.անզի
սարկաւագունքն ուսուցիչք են
ժողովրդեանն ։ եւ միջնորդք առ
քահանայն ։ Իսկ քրն սեսին զձայ
հանդիսապետն զի 'ի ձեռ սպասաւո

րի եկն. մանաւանդ թէ զծև
միջնորդի և պատգամաւորի էառ
՛ի ժողովրդենէն յանձն, յայնժամ
և նորա հանդերձ կիսասարկաւա
գօք առնուն զընծայսն ամ՛ զգու
շութէ. բուրմամբ խնկոց և մոմե
ղէնով, տան ի ձեռս քահանային.
որ թէ զայս ինչ ասեն 'ի դիմաց
ժողովրդեանն առ քահանայն ·
Որով հետև միջնորդ և բարե
խօսաւորեցար 'ի մէնջ առ հայր՝
[illegible] է նուէրս ինչ և ընծայս
'ի մէնջ. զի զորս տարեալ մատուս
ցես հօրն և այ. և այնու 'ի հաշ
տութիւն ածցես զնա մեզ. Իսկ
մեք ոչ ինչ ունիմք այլ նախամե
ծար քան զհացս զայս և զբաժա
կըս՝ որ նշանակ է գլխոյն մերոյ
քրիստոսի · զայս առեալ մատո՛ ըն
ծայ նմին։ Իսկ այժմ բարեձրաձայն

ապա

աղաղակաւ երգեն և ասեն ։
Որք զքրովբէիցն խորհրդաբար
կերպարանիմք։* Ող թէ զայս ա-
ղաղակեն. եթէ մեք ամենեքեան
ժողովուրդքս՝ է քահանայական
դասուցս, զքրովբէիցն իմացակա-
նապէս ձևանամք . զայս՝ զոր ե-
տես եզեկիէլն . այսինքն, զկառ-
սըն չորեք դիմի՝ որք վերացեալ
գային ՚ի հիւսիսոյ ՚ի հարաւ ։
Այապէս և մեք զխորհուրդս քս
բարձեալ բերեմք ՚ի հիւսիսոյ կող-
մանէ եկեղեցւոյս . այսինքն, ՚ի
սառուցեալ և ՚ի ձմեռնացեալ
վայրէ մերս բնութեն, ՚ի լուսա-
տեսակ կողմն ածային սեղանոյդ ։
Ո՛ ով անդ մարգարէն ծխածան-
ղամբար և փայլատակումն ետես․
նոյնպէս և մեք զայն, վառամամբ մո-
մեղինացս . և բուրմամբ խնկոցս
կեր

կերպարացուցաք ։ Տէր կենդանա
բար երրորդութեան՝ զերեք արեւան
օրհնութիւնս մատուցանեմք ։ Տէր
զոր եսայիաս ետես ․ զսերովբէից
զերեք սրբեանն արտաբանեմք, զա
մենայն կենդանարարականս ՚ի քոյ դը
նելով զգարծ ․ այլ զի զթագաւորն
ամենեցուն ընդունիցիմք ։ Որ ան
զի ոչ եթէ փայրապար յայս ձեւա
ցաք ․ այլ զի ՚ի կենդանարական ըզ
բաղձանս եւ ՚ի հոգոց ՚ի քոց լինե
լով ․ եւ հրեշտակացեալ մտօք, զա
մենեցուն զթագաւորն խմբացական
նապէս ՚ի մեզ ընդունիցիմք ։
Տէր զ հրեշտակայն համդիասապէս
ընծայեալ բերեմք զկարգ ․ * Ալէ
լուիայ * Ասեն թէ, չէ՛ փայրա
պար այս՝ զոր մեքս ասունեմք ․ այլ
զի այսու հրեշտակացն կարգաւո
րութեացն նըմանիցիմք ։

 Տէր

Լուռ մինչ նոքա զայս երգեն, Սարկաւա-
գունքն զգուշութեամբ բերեն զնշխարսն
առ քահանայն. և քահանայն խոնար-
հեալ ասէ զաղօթս զայս ՚ի ծածուկ.
որպէս զի՝ Աղօթքն և Երգք դպրոցին,
՚ի միասին վերջաւորեսցին.

Պսեմ աղօթից քահանային՝ է
առ քեզ. ով Տէր զօրացուցեր զմեզ
խօսել ընդ հօրն երկնաւոր, զի որ
հաւրդ տնօրէնութ երկրպ. Նան
զի՝ զմտած եած զանհասութիւն
մեծ խորհրդոյս. ով Տէր տուր
մի և դողայ՝ և ահիւ մեծաւ պա-
շտել. տեսանել զահ և զերկիւղ
սարկաւագացն՝ և դպրացն՝ և ամ
ժողովրդեանն՝ յերկիւղի և ՚ի
սասկման կայ. Խոնարհեցուցանէ
զպարանոցն. և զմիտս իւր ձեռացն
յերկինս համբառնայ առ քե-
հանայապետն Քրիստոս.
և աղօթէ ասելով.

* Ո՛չ ոք արժանի է յըմբռնելը
* ցլս մարմնաւոր ախտիւք եւ
* ցանկութբ մատչել ՚ի սեղան քո.
* կամ, սպասաւորել արքունա
* կան փառացդ:

Արդարապէս խոստովանի զտկա րութիւն մարմնոյ՝ որ միշտ ծառայէ պէսպէս ախտից եւ ցանկութեց. որով ան մա՛րթ էր այսպիսեացս խօսակից լինել քզ. որպ այժմ եւս. եւ կամ, երկնաւորացն նըմանիլ, որպ պաշտօնեայք քս ձեւացան: Իսկ թէ է՞ր վս համարձակեցաք յայս գործ՝ դու ես վստահացուցեր. որպ եւ ասէ:

* Ան զի պաշտել զքեզ մե՛ծ եւ
* ահաւոր՝ երկնաւոր զօրութեցդ
* իսկ է. սակայն՝ վս անչափ բարե
* րարութեան քո՝ անպարագրե

* Ըն քանզի հօր՝ եղեր մարդ և
* քահանայապետ մեր երևեցար .
* Լուծեր որ ամենեցուն այսմ
* սպասաւորութե՝ և անարեան
* զընծան՝ զքահանայութե՛ ածան
* դեցեր մեզ .

Ով սաստ շնորհէդ և սիրոյդ
առ մեզ. զի ոչ միայն վասն մեր
մարդ եղեր . և քահանայապետ
զքեզ հաշտութե նուէրեր հօր մա
տուցեր. այլ և զքո սպասաւորու
թիւնդ մեզ ուսուցեր .

* Սբ զի դու ես տր ած մեր՝ որ
* սրբես երկնաւորաց և երկրա
* ւորաց. որ ՚ի վր քերովբէական
* աթոռոյ բազմիս . սերովբէից
* տէր և թագաւոր իսրայէլի: որ
* միայն սբ ես և ՚ի սուրբս հան
* գուցեալ .

Այսու ամենայնիւ՝ զանհաս և

զինչ համեմատ փառաւորն յերկնաւորէ ·
* Ողջունեմ՝ զքեզ միայն բարերար
* և չերջանաւորի սր̄բ· Նայեաց յիս 'ի
* մեղուցեալ և յանպիտան ծա_
* ռայս քո · և սրբեա զհոգի և ըզ
* միտս իմ յամ̄ պղծութենէ չարին ·
Նայեայ աստեղն՝ զհաստիչն և զկա_
միչն յայտ առնէ · որ զի՛ հաստեալ
հաւատեացի · և սրբեալ մաքրեացէ
զներքին մարդն յամենայն աղտոյ
զի̄ խորհրդոց ·
* Ո՛չ բաժանականայց զիս զօրու_
* թե հօգւոյդ · որ զգեցեալս եմ
* զքահանայականն շնորհ, կալ ա_
* ռաջի սրբոյ սեղանոյս · և քահա
* նայագործել զքո անարատ մար
* մինդ և զպատուական արիւնդ ·
Նախ զօրութեն հայցեաց · և ա_
պա՛ զհոգւոյն · որ զարդարեսցէ զնա՛
առ ՚ի քահանայագործել զանա_
րատ

րատ մարմինն և զարիւնն քո .
* Առ քեզ խոնարհեցուցեալ զպա_
* րանոցս իմ, մաղթեմ . մի՛ դար_
* ձուցաներ զերեսս քո՛ յինէն.
* և մի՛ մերժեր զիս ՚ի ծառայից
* քոց . այլ արժանի արա՛ մատու_
* ցանել քեզ զընծայս զայս յի_
* նէն ՚ի մեղուցելոյ և յանարժան
* ծառայէս քումմէ .

Այլ ինքն, մի՛ անտես արարեալ
զիս . այլ արժանաւորեա՛ զիս . զի զըն
ծայս զայս՝ որ ինքն դու ես, դար
ձեալ քեզ մատուցանիցեմ . Քան
զի ինքն է քո [illegible] . զի իբրև
զքահանայապետ պատարագես . և
իբրև զգառն պատարագի . իբրև
զընծայ ընծայի . և դարձեալ զքեն
քեզ ընծայ ընդ հօր ընդունի .
վն զի մի է կամքն հօր և որդւոյ .
* Ած զի դու ես որ մատուցա_
նես

*Նեռ՝ և մատչիմ՝ և ընդունիմ, և
* տաս Տ. Յսուս ած մեր .

Որպ ասացաք իմ՝ եթէ նախ ինքն ընդունէր . և ապա հօր մատուցանէ. մանաւանդ թէ ինքն է իւրն և հօրն ընդունելութի. նոյնպէս և տալն զ փոխարէնն .

* Նոր. քեզ փառս մատուցանեմք
* հանդերձ անսկիզբն քո հաւրդ
* և ամենասուրբ և բարերար հո
* գւոյդ, այժմ և .

Այս բերէ սարկաւագն ջուր, առ 'ի լըւանալ քահանային զծայր մատանցն աւաղ սուրբ սեղանոյն .

* Մեկնութիւն: *

Լըւացումն ծայրիցն մատանցն՝ նշանակէ զջնջին կիրս խորհրդոցն բնութեն. զայս և լըւացեալ մաքրեալ 'ի մատացն: Որ օրինակ և քն նա ն լըւաց զոտս աշակերտացն որ է վերջին մասն մարմնոյն. և ա_

պա՛ն եւս նմա զհաւատարմն նն ի եւ ր առ որք.
Իսկ որ առաջին աւետմանն ՚ի մե-
ղաութեն ժողովրդեանն լուսանալոյ,
ա՛յս է պատճառն. քանզի պա՛րտ է
այնմ՝ որ յա՛ծայինն մերձենայ ՚ի
խորհուրդ՝ առաջին աւետիքն տայ,
որ զծածուկան քննէ. և առաջին
մարդկան՝ ոչ զ յայտնէս աւետա
նեն, յա՛ծ մե՛ լինիլ երևելի գոր
ծովք և անյայտ խորհրդովք.
Պատրաստեալ ՚ի ցոյց ժողովրդեա-
նըն. զի և նմա զքուշացին յա՛ծ
մե՛ լինիլ. և այս՛ հաղորդիլ ա՛ծայ
ին մե՛ խորհրդոյն.

Ընդէ՞ր քահանայն յայնժամ հեռու առ հայր
միայն աղօթէ.

Յաժմ՝ իկասարա՛ն այսպ խորհրդը
դոյ՝ առ հայր դարձուցանէ քա-
հանայապետն զդէմս աղօթիցն.
և ըստ կամին զանօրէնութիւն սիրելի

որդ-

որդւոյ նորին, հաշտութեամբ պատա
րագ և նորհեր ընծայել նմին ։ զի
՚ի գութ խանդաղատանաց և սիրոյ
ածիցէ այնու զնա վս մարդկանս
Այժմ այս է օրինակն զօր և տառա
ցէք ։ վս զի ՚ի սկզբան ծնելուն
կամայօժար մօք հնազանդեցաք
չարին. և այնու ՚ի վայր անկեալ
մերժեցաք յանծային փառացն. և
յանմահ բնութենէն. Այժմ առնուս
ծնելով յարարչէն, մատնեցեալ
եղաք ՚ի ձեռս թշնամւոյն ։ և ե
ղաք վարձկան չարի ախտիցն ։ և
ծառայ սկզբնաչար բանսարկուին.
Իսկ հայրն երկնաւոր՝ տեսեալ
զմեր կամայօժար հնազանդութի
չարին, հրամայեաց առնուլ առ
ներ զմեզ. Որդին նորա միա
ծին՝ տեսեալ զայսպիսի աղէտս
մարդկանց մերոց, զայն կամաւ հօր.

և խո

և խոնարհէ ՚ի մեր փրկութի։ Տէր
դատապարտելոց իւրով արդարու-
թեամբն զչար դատողն բարձեալ. և
ազատեալ փրկեաց զմեզ ՚ի նորին
ծառայութենէ. և բերեալ անդրա-
ցուց զմեզ յառաջնական եկեղե-
ցւոյ. և խոստացաւ մեզ՝ զի ՚ի
միւս անգամ գալստեանն իւրում,
առնել տացէ զմեզ յառաջին
գահաւոն մեր։ Այց այժմ ասէ.
մինչ դեռ մերձ ունիք զթշնամիս
ձեր՝ եթէ ներգէք ինչ ՚ի նոցանէ,
ունիք զՔս ձեզ միջնորդ և բարե-
խօս առ հայր. որ եկեալ սպանի զա-
մենայն աղետս ձեր ՚ի թշնամւոյն։
Այդ ասացն թէ. Որ զոր ինչ
խնդրիցէք ՚ի հօրէ յանուն իմ՝
տացէ ձեզ։ Տ՜ որոյ՝ ներգեալ մեր
՚ի դառնաձայնոց թշնամւոյն, միջ-
նորդութեամբն որդւոյ՝ զհայրն ա-

ղաչեմք. և տրւեալ 'ի ձեռս քա-
հանայիւն զնշանակ մարմնոյ և ա-
րեան որդւոյն, հրեշտակաւ առհայր
առաքեմք. Ո՜ որ դնէս քահանային
առաջի հօրն 'ի վ՛ սեղանոյն. և
սկսանի պատմել զպէս պէս անօ-
րէնութիւ որդւոյն. և աղաչէ ըզ-
հայրն՝ զի վ՛ն հեղման արեան որ-
դւոյն, մի՛ միշտ անտես արասցէ
զմեզ. այլ զի արդեսցէ զմեզ մեր
մեղսատակաց նորին չարչարանացն.
Իսկ հայրն յորժամ տեսանէ զան-
ձառ շնորհս որդւոյն իւրոյ և ըզ-
բանիցն պատմութեն՝ զոր ասէր
ան քահանայն 'ի դեռմս ժողովըր-
դեանն, տայ զխնդրուածսն.
Ինչ մ՛ս է զոր ասէ յոհաննէս
թէ, Արեան որդւոյ նո՛՝ սրբէ
զմեզ յամ՛ մեղաց. Նայց դու մի՛
կարծեր այսու բանիւ թէ զանա

զանութիւն ինչ է 'ի կամս հօր և
որդւոյ. այլ ուսուցին մեզ զհօրն
կամս՝ որդին եղև. վասն այնորիկ
մեք նախ իմանալի միտօք՝ առ որ
դին բարձրանամք. և ապա այնու
ծանուցել կարեմք զհօրն զգութ
առ մեզ:* Այլ ո՞վ այր Այ Քա
հանայ ած՝ և պատարագիչ քրիս
տոսի. յորժամ կայցես 'ի սպասա
ւորել ած և ածային խորհրդոյն,
մի՛ վեր 'ի վերոյ միայն ծայրիւք
շրթանցդ զաղօթսն մատուցես.
զի այնպէս անպտուղք են բանք
աղօթիցն. և ոչ ինչ օգտիս 'ի նը
մանէ. և ոչ միայն անօգուտ, այլ
և 'ի դատապարտութիւն ևս իցէ:
այլ ընդ շարժիլ լեզուիդ, խառ
նեա՛ զջերմութիւն սրտիդ բորբոք
մամբ սիրոյ առաջի իմանալի աչա
ցդ. և ունելով զայն առ որս խօ

սիս.

սէս . Վ՛ասն զի չէ՛ իսկ հնար զձև
աղօթիցն յայտ առնել թէ որ
պիսի օրինակաւ զխղձս սրտին
խառնեսցէ ոք ՚ի ժամ աղօթիցն.
բայց եթէ ոք յինքենէ զայն է
ծանիցէ. զոր օրինակ՝ եթէ կին ոք
առաջի ինքեան ունիցի զմիամօր
և զսիրելի որդին իւր մեռեալ.
ո՛րպիսի առ աղէտ սրտին կողկող
ձայնք պէս պէս բանս խօսիցի ը̄
նմա՛։ Նոյնպէս և դու ծնկեալ
սրտիւ և աղէտաւական հայցմամբ
մտաւ զաղերս աղօթից հօրն և այլ.
ընդ առաջես զպտուղ աղօթից զնոյն
ինքն զքո՛, ՚ի փրկութիւն քեզ
և ամ̄ աշխարհի .

Մեկնութիւն Պատարագութեան Սար
կաւագին .

*Նոր և հաստատեալ և սրբութը
*կացցուք յաղօթս առաջի սր

բոյ

* Բոյ սեղանոյս մէջ անհիր ․

Եթէ 'ի քնոյ ընդ ստուցանես զմեզ քարոզս, զսեղանն մէջ սեղան կոչելով․ զի առաջին մէջ կայ և զոր գտին մէջ 'ի վերայ ունի բազմել ալ լալ զագս որոյ անհիր կալ սան առաջին նորա ։

* Աչք խոշորք և գայլ թանկրութեան ։

Խ․ խոշոր գայլթանկրութեան զգայ թանկրելան 'ի մեղս սան․ զոր է թէ ոչ իցեն խոստովանութեան հանեալ 'ի սրտից և բերանց, մի կայցեն առաջի որբոյ սեղանոյն յահահոր յայնմ ժամուն ։

* Աչք նենգութեան խորամանկութեան ։

Նենգութեան խորամանկութեան զմայնց սան՝ որք կեղծաւորին իբր ստր և խաղաղութեան ունիլ առ եղբարս․ և յանձինս նենգութեան գնալութեան խորհին․ զորս ոչ ընդունի մեծ է

զեն

ղեն խնդ հուրդն. այլ արտաքս հանէ
* Սն՛ պատրանօք և խաբէութե՛ .
Բնազմադիւթ են խաբէութիւք և
պատրանք. զի է՛ որ առ ած. և է՛
որ առ մարդիկ. Նախ և առաջին
հաւատամբ կերպարանեալն ուղ
ղափառ, չորափառ գոյով. կամ
արդար ձևացեալ, մեղաւոր գո
լով: Եւ՛ կամ առ մարդիկ երևեա
լին այն, որ չիցէ ստոյգ՝ կամ ի
րուն՝ կամ պարզամիտ: Եւ՛ կամ
այն՝ որ զճարտարախութե՛՝ զստութե՛
և զխաբէութե՛ և զայլ այսպիսիս
ցուցանէ յինքն, յորս չիցէ. զորս
՛ի բաց մերժէ այն ասելով: Ի
բաց կացէք յինէն ամենեքեան՝
ոյք գործէք զանօրէնութիւն.
* Սն՛ երկմտութե՛ և Սն՛ թե
* րահաւատութեանց.
Երկմտութի՛ թերահաւատութե՛

 է.

է. եթէ յայնցանէ՝ զորս դաւա
նեմք զկնի աւետարանին ՚ի հաւա
տամք, երկմիտ և թերի իցէ ոք
իւիք։ Իսկ կամ ՚ի սբ խորհուրդն
ոչ որպէս յաղագս որոյ ասէ կամ ա-
սէ առաքեալ. այս Սորմին ևարէն
հաւատայ. և կամ որ ՚ի նմա յայսմ
թերահաւատեալ իցէ իւիք։ Որպս
նախ աղօթիւք և գրով խրատիւք
ուղղել պարտ է. որպէս և գրեալ է
թէ, Մերժելի է նախ և առա
ջին. և ապա ՚ի մաքուրն մերձենալ։

* Ճ.Ժ. ուղիղ վարուք։

Ուղիղ վարք այն է՝ զոր պատուի
րանն ասէ, ան թիւրն լինել յաջ
կամ յահեակ ։

* Պարզ մտօք։ * Ճ. յոյնքն թէ,
ո՛ք արտաքուստ երևեալ. այնպէս
՚ի ներքուստ. և ոչ այլագունել ։

* Սխալմիտ սրտիւ ։

Ողջամբ իսկ ած և ածմարդ եկ.
և ոչ ուրեք խորհրդումն թիւրիլ:

* Սատարեալ հաւատով:

Սատարութեամբ հաւատոյն՝ է՛ ճանա-
չել զհայր և զորդի և զսբ հոգին
Երիս անձինս. և Մի՛ ած. և ոչ
գիտել ՚ի նմա առաւել, կամ նւ-
ազ. կամ յառաջ կամ յետոյ:
Սոյն հարթ հաւասար և միաշ
յամենայնի. և նոյն բնութեամբ.
ծնող զհայր. և ծնունդ զորդի.
և ելումն զսբ հոգին ՚ի հօրէ և
ոչ ծնունդ. ան ժամանակ զերե-
քեանն. և ՚ի սկզբանէ էն հօր զոր-
դին և զհոգին աուրբ. մարմնա-
ցեալ որդին ՚ի մարիամայ ան ճա-
ռապէս և ան փոխարկաբար. նոյն
ինքն ած ճշմարիտ և մարդ կատա-
րեալ. զածութիւն զօրութբ ցուցանե-
լով որպէս զած. և զմարդկայինս

աւ

տուանց մեղաց կրելով առ զմարդ-
մխաւհրութեն ։ Այն ինքն խաչի
և մահու համբերեալ ․ և յարու-
ցեալ երեք օրեայ ․ և զմերն բար-
ձեալ զանէծս և զմեղս և զմահ ․
և մերով մարմնովս համբարձեալ
յերկինս ․ և գալ դատել զկեն-
դանիս և զմեռեալս ․ և հատու-
ցանել ըստ իւրաքանչիւր գոր-
ծոց ․ արդարոցն կեանս յաւիտե-
նականս ․ և մեղաւորացն տանջա-
նըս յաւիտենականս ․ Այ և խոս-
տովանելով զմկրտութիւնն վերըս
տին ծնունդ ՚ի հոգւոյն սրբոյ,
յորդեգրութիւն հօրն երկնաւորի ․
Հաւատալ և զփրկական խոր-
հուրդն սուրբ պատարագին մարմին
և արեան քրիստոսի ․ որով միա-
նամք ՚ի քրիստոս և ժառանգա-
կից նորուն լինիմք ։ * Նաև այսու

 հաւա

հաճաւոր լինիմք կատարեալ լը
ցեալ սիրով ած գիտութե՛ իւ. և
եղբայր սիրութե՛ անթերի. և ա
ւարտելեալ ամ գործովք բարու
թեանց. այսինքն, որ ինչ յած սի
րութե՛ն և յեղբայր սիրութե՛ն
են բարիք.

* Աղաչցո՛ւք յաղօթս առաջի սըր
* բոյ սեղանոյս այ ։

Դարձեալ վերստին յիշեցուցա
նէ զքահանայն առ սեղանն այ. զի ա
ւարտել ընդ անհի՛ փակեսցէ ։

* Սո՛ տացո՛ւք զողորմութե ըզ
* շնորհս, յաճաւր յայտնութե
* և 'ի միւս անգամ գալըստեան
* տեառն մերոյ և փրկչին յիսու
* սի քրիստոսի ։

Յիշեցուցանէ և զահաւոր գա
լըստն քրիստոսի. զի մի՛ անփորձ
մատիցուք առ ածային սեղանն.

Զի եթէ խղճիւ կայցուք, մե
ծապէս լինիմք կշտամբեալք. որպ
զաղտեղի հանդերձիւք մտեալն
՝ի հարսանիսն ։ Այլ եթէ լուա
ցեալ զաղտն՝ և զհարսանեացն ըզ
գեցեալ զպատմուճան ընդ խրատու
քարոզչին, ողորմեալ լինիմք յա
ւուր յայնմիկ. և ողորմութեն
քն ՝ի նր արքայն վայելեմք ։
Զի թեպէտ և բիւրապատիկ
լցեալ իցեմք արդարութբ վաս
տակօք. սակայն ողորմութբ են
պարգևքն. և բազմապատիկ առա
ւել քան զվաստակն ։ Իսկ աղօ
թիւք կնքէ զքարոզն ասելով ։
*Ամենակալ ած տր մեր կեցուս
* ցէ և ողորմեսցի մեզ ։
Զի եթէ ողորմութբ ոչ օգնի
ցեմք, ոչ կարեմք այնպիսի մաք
րութբ ստանալ, մինչ զի խաւ

նուամն ընդ քեզ զուարճանիլ . այլ ողոր
մելովդ լիցուք արժանի . և հաս
ցուք կենացն յաւիտենից
Ամէն .

Աղօթք .

* Տէր ամենայն զօրութեանց և արա
* րիչ ամենայն լինելութեանց . որ
* յանէութենէ զամենայն ՚ի ցուցա
* կութիւն ածեալ գոյացուցեր .
Դու Տէր միայն անմարմին
զօրութեանցն . այլ և ամենայն երեւելեաց .
որ յանէութենէ. այսինքն, որք չէ
ին և դու զամենայն գոյս ՚ի տեսու
թիւն ածեր .

* Որ և զմերս զհողեղէն բնու
* թիւնս ստեղծեալ մարդասիրա
* պէս, Տէր յայսպիսի ահաւոր և ան
* պատում խորհրդոյ կարգեցեր
* սպասաւորս .

Այն յամենեցուն զմարդս պատ

ճեալ

ճեալ. և կացոյց իւր եօրհնութիւն
ապաշխարողս .

* Գոհանամ որում պատարագեմք
* զպատարագս . ընկալ առ ի
* մէնջ զառաջադրութեան կայս.
* և առաքեսցես զամ ի եօրհնութեան
* կանոնաւոր մարմնոյ և արեան միած-
* նի քոյ. դեղ թողութեան մեղաց
* պարգևեա նախաշաւղութեան զհայց
* զայս և զժամանակս .

Գոհանամ հայր որ զայս պատարագես
որ է ընծայ քեզ ընծայեմք. հա-
ճեսցես և ընկալ զառաջի քո յե-
դեալ նորընծայս . և առաքեսցես որ
է կատարեալ զամ հոգևոր ի եօր
հնութ , զի յ ցի քոյ մ(արմ)նի մար-
մին և արեան. և նախաշաւղութեան դեղ
մեղաց թողութեան .

* Նորհք և մարդասիրութ
* ան մեզ և փրկէն յիսու-

ս

* ան, քրիստոսի։ Ընդ որում քեզ
* հօր միանգամայն և հոգւոյդ
* սրբոյ վայելէ փառք յաւիտեանս.

* Սարկաւագն Քարոզէ. *

* Ողջոյն տուք միմեանց ՚ի համ
* բոյր սրբութեան. և որք ոչ էք
* կարողք հաղորդիլ աստուածային խոր
* հրդոյս՝ առ դրունս ելէք և
* աղօթեցէք.

Համբոյր սրբութեան է՝ որ սէր մի/բութեան է և ոչ նենգաւոր. և ոչ պը/ռընկական խորհրդով. այլ յաստուա/ծոյ ի ցէ յեղբայրսն. որով կարող/էք հաղորդիլ. ՚ի միաբանանց ուսա/րուք. Իսկ որք ոչ կարէք հաղոր/դիլ աստուածային խորհրդոյս՝ առ դը/րունս աղօթեցէք.

Պատճառ՝ հրաման տալն սարկա/ւագին եթէ Ողջոյն տուք մի/միանց՝ զնոյն յայտ առնէ. Ա

զի

զի՝ որպէս բարեձեւութիւն եկեղե-
ցւոյս հոգեւորն եւ մարմնաւոր.
եւ մարմնականքն ապացուցին եւ
յայտնաբանին հոգեւորացն. այսպէս
եւ զայսս տեսանել փառահաւորդս
Սրբանցն հայել ՚ի մի մեանս մարմ-
նով բազմութեան. եւ հայելապէս ՚ի
միութիւն մարմնոյն համբուրին զմի-
ութիւն հոգեպէս խառնմանն եւ ընդ-
համաձայնութիւն յայտ առնեն.
Ըստ այնմ թէ, Ամ՛ր բազմութեան հա-
ւատացելոցն, սիրտ եւ անձն մի:
Ա՛ն միանան՝ սիր աղաղակէ, եթէ
ոչ առ ՚ի ցուցանել զայն թէ՝ ըն-
նորհի պարգեւաց քոց՝ որ հանդեր-
ձեալ է բաշխել. այլ յուսով եւ
հաւատով ապաւինիք. Ի՛ն որպէս
մի անձն համախմբութեամբ եւ սիրով
բազմութիւն քս լինիմք. զի մի՛ լիցի
ինչ երկպառակութիւն կարծիք.

 կամ,

կամ, անջատութեամբ յուսոյ առ աստուա-
ծն կայ խորհուրդ։ Աւասիկ նախ
հրաժարման զանկատարան և զան
ջատողական մեղք բաժանեալան
աղօտալքս եհան. և ապա կատարե-
լոցս և միով հաւատով լցելոցս
տայ զհրաման ողջունին և սիրոյն
միութեան ։

Ընդէ՞ր յետ այսորիկ զաջն հաստատոյն
եր իւր յեկեղեցւոյն. և ողջունէ սարկա
ւագն նախ զսեղանն՝ և ապա՝ զմնացեալսն.
և դպիրքն երգեն ասելով. Քս՟ ՛ի մէջ
մեր յայտնեցաւ ։

Յորժամ դպիրքն զքուշտայն
տաճարի մարմնոցն, ապա միաբան
զդաւանութիւն հաւատոյն խոստո
վանին. որով ցուցանեն թէ որք
կան ՛ի ձեռն նշանակի համբու-
րին մի եմք. այսպէս և ուղղափառ-
դաւանութեամբ հաւատոյ. և չեմք
որք յայնցանէ՝ որք ոչ այսմ հաղոր

դին

դին ՚ի մեր կցորդութիւն։ Պար
ձեալ նորհիրեն Տն զհաճառս և
զդաճանութիւն՝ յայս առնելով
թէ, այսպիսի յուսով խառնեալ
միացաք ԸՆ քեզ՝ ո՛չ ինչ ունելով
թերութիւն յերրորդութեան զ դի-
տութիւն։ Սոյն զի այն ունին մե-
ծամեծ քարեաց յընթերակայ ժա
մանակս գտանել։ Սոյն քո առհա
ճառեցայ որեցն ՚ի մէնջ զհա-
ճառան պահանջեաց առնելով առ-
իւ րաքանչիւր բժշկեալսն. Հա-
ճառա՞յք եթէ կարողեմ առնել
ձեզ զայդ։ Սո՞ այսպիսիկ և սոքա
նախ զանօրէնութիւն ՏՆ շնորհս. և
չՏՆծունի փառս միաձայն քարոզա
ռով հռչակեն և խոստովանին հա
ճառայ ՏՆին թոլորով սրտիւ։ և
ասպս զնոյն խորհուրդ՝ որում ամե
նեքեան հաճառեցին, Բահա

նայն

նայն առնու և 'ի դիմաց ամ ժո-
ղովրդեանն նուիրէ այ հօր ․
Սոյն զոր օրինակ՝ զ հայն 'ի նոյա-
նէ՝ և նշյ փրկանք 'ի սեղանն ա-
ծին սարկաւագքն․ այսպէս և զ հա-
ճասուքն մարմնոյն խորհրդոց, 'ի
նոցանէ՝ և վն նշյ փրկութեն՝ քա-
հանայն առնու և նուիրէ այ հօր
մատուցն սեղանով․ Որքս հաճատա-
ցին զ այս քս զորդին այ վն մերոյ
փրկութե, մարմնացեալ՝ չարչա-
րեալ՝ խաչեալ՝ թաղեալ՝ յերրորդ-
աւուր յարուցեալ՝ ելեալ յերկի-
նս, և նստեալ ընդ աջմէ հօր ․
զայն՝ զնոյն է նքն. և զնորին խոր-
հուրդսն՝ որ վն նշյ փրկութեն է-
ղև, ունիմ ես 'ի ձեռս առաջի քո
Աստուած հայր՝ պատարագ նուէր
ճեր հաշտութե կամաց քոց 'ի վր
ամ արարածս ստացեալ ժողովրդ

դոցս

դոյս քաջ հովանիդ փրկողէ .

Սարկաւագն ասէ :

*Ուղիղ կացցուք . երկիւղիւ
*կացցուք . բարւոք կացցուք և
*նայեցարուք զգուշութեամբ :

Բանն սարկաւագին՝ առ ՛ի զգու-
շութիւն է ժողովրդեանն : Եւ նո-
ցին՝ յանձնառական խոստովա-
նութիւն :

*Պատարագ քս մատչի անարատ
* գառն աստուծոյ :

Ոչ քն է որ պատարագին . այն
մաքուրքն և աղտեղեալքն հո-
գւով՝ առաջս ելցեն . քանզի չե՛ն
արժանի ՛ի հոգևոր ուրախութեան
վայելելոյ : Եւ րատեսցեն զ մեծամեղանս
աց գործովք . և առ դրունս աղօ-
թեսցեն սպասեալ ողորմութեան . և ջեր
մեռանդն արտասուօք ողբասցեն
ըզ զրկանս . զի ՛ի հոգևոր հարսա-

 նեացն

նեայցն արտաքս վարեցան. զի չէ-
զէն արժանիք յահաւոր ժամուն
մերձենալ առ երկնաւոր սեղանն.
և ոչ երգակից լինել հրեշտակացն ան-
դրը գումարելոց. և ՚ի քո մեծա-
նուն խորհրդոյն արբումն. և ՚ի մի
հաղորդ ի նովին լինելարդ որք ճշ այսմ
խորհրդոյ՝ յեղանեն արտաքս, եւ
կեւղէ և անօթով զեւրեանց
ափսոսանսն առ ՚ի խոստովանել ո-
ւնէցին առաջի քո. և հաւատովք
հայցեսցեն յամենայն ժամ քո՝ ՚ի
ձեռն քո զենմանն, փութով քա-
ւութեն հասցեն: Իսկ անզգայքն
և երեւելւոյն յերեսացն քո. և մեր
ժեղ յն ՚ի սրբութենէն որք ոչ
եկեսցեն յապաշխարանս. այլ ապա
րաւկան իւրս համարելով խնդամն
ելանիցեն. և մնասցեն անարգ
առմ, և տառապել շարժեն ՚ի

ցաստուածն զօնխարհկանացն ած. զի
ոչ ՚ի պատուհասիցն եւ յորոգայթիցն ՚ի
արբոցն . եւ ոչ ՚ի բազմաց յաւունելն
յեւրմէ հոգւայցն ՚ի նոյն . վն որոյ
յերանէ դասոյն :

Վահանային գաւառայ առ ժողովուրդն
եւ ասէ :

* Շնորհք՝ սէր՝ եւ ած ային ողջ
* բարբառ զօրութեան հոր եւ որդւոյ
* եւ հոգւոյն սրբոյ, եղիցի ընդ ձեզ
* ընդ ամենեսեան :

* Կոչերքն : *

* Սրբ է հոգւոյդ քում :

Վահանայն ոչ մասն ինչ էառ ՚ի
շնորհացն այ ՚ի ձեռն աղօթից
զոր մատուցը. եւ գաւառայ եւ նորա
աջողք եւ սայ ժողովրդեանն. եւ նոր
քո ընկալեալ շնորհական լինին
նմա՛ ասելով թէ, զայս շնորհս զոր
եսուր մեզ. եւ է հոգւոյդ քում

 ոչ

այլ երգեցի ։

* Սարկաւագն ։ *

* Օգրութեան զգրութեան՝ ամ̃ խնամա
* տուութե̃ և զգուշութե̃ ։

Պայրայն հրամայէ նշուլանալ դրանց տաճարին ։ զի մի՛ այնք՝ որք արտաքս են, Լրախայքն և այլքն՝ հայեսցին ՚ի խորհուրդըն ։ Այլ և զնո̃ զգուշացուցանէ որք ՚ի ներքս մնացին, պատրաստ և զգոյշ լինել ՚ի պահպանութե̃ դրանց հոգւոյն․ որ է ըզգայութե̃ն ։ տեսքն և ականջքն և այլքն ։

* Սարկաւագն ։ *

* Ի վե՛ր ընծայեցուցէ՛ք զմիտս
* ձեր ամ̃ ային երկիւղին ։

* Դպիրքն ։ *

* Ունիմք առ քեզ Տէ՛ր ամենա
* կալ ։

* Սարկաւագն ։ *

* Եւ գոհացարուք զԱծ բզ
* լոյծ սրտիւ.

* Պաշխուքն: *

* Որժամն և Խորան.

Սարկաւագն տեսանէ զժողո
վուրդան՝ զի ընկալան զօրութ 'ի
քահանայական օրհնութեան, հրա
մայէ նոց 'ի վեր առ ած ամբա
նալ զմիտս: Իսկ նք պատասխա
նեն՝ ոչ սարկաւագին, այլ ած.

* Ունիմք առ քեզ Տէր ամենա
* կալ.

Պարձեալ՝ գոհանալ հրամայէ՝
նց սարկաւագն. Իսկ նք յանձն
առեալ խոստովանին զգոհանալն
ասելով. * Որժամն և Խորան: *
Եղայ ց. այժմ ոչ գոհանան. զի ժո
ղովուրդքն ետուն զընծայս 'ի ձե
ռըն քահանայի նայսինքն, զ հացն
և զբաժակն. և միջնորդ և բարե

 խօս

խօս հաշտութեն առաքեցին զնա
առ հայր։ Իսկ նմա առեալ զպն
եմուտ առաջի հօր։ Իծ սարկա
ւագն յառաջեաց․ և պնդապնդ
բանիւք զգուշացոյց զժողովուր
դըն․ այլև հրամայեաց նց գոհա
նալ զանէ․ Իսկ նք կան և սպա
սեն քահանային, մինչև նմա հաշ
տեցուցից բանիւք՝ յողորմութեն
ածե նց զ հայրն․ և զընծայսն զոր
առաքեցին՝ ընդունի ի ձեռաց
քահանային․ և տպա այնու հե
տև զգոհացողականն երգեն զերգ։
Բայց այժմ քահանայն առեալ
ի ժողովրդենէն զպատճառս ա
ղօթիցն, ասէ։

*Արժան է ստուգապէս և
*իրաւ՝ ամենայորդոր փու
*թով միշտ երկիր պագանելով
*փառաւորել զքեզ Հայր ա

մե

✻ Մանաւկաց ·

Ստոյգ արժան է ասել և իրաւա
ամենայ որդւոր· այսօր նքն, զմիմեա
նս յորդորելով հանապազ երկրպ
պագութե փառաւորել զքեզ
հայր՝ որ զամենեսեան կոչեալ
խնամս ·

✻ Որ քոյին անշնչնելք և արարչա
✻ կից բանիւդ՝ զանխիծին բար
✻ ձեր զկրծիմս ·

Ընչնեցն և հօր արարչակից բան՝
Միածին որդին է, զոր առա
քեաց հայր· և զանէծան որ կապ
և կրծիմս էր ընդ մեզ և ընդ ին
քեան՝ եբարձ ՚ի միջոյ ·

✻ Որ ժողովուրդ ինքեան ա
✻ ւեալ զեկեղեցի, սեփհականեաց
✻ զ հաստատեալս ՚ի քեզ ·

Իր յորժամ եբարձ զանէծան՝ որ
միջնորմս և կապ էր ընդ մեզ և

ընդ

ընդ քեզ, յայնժամ իւր ինքեան
ժողովուրդ հաստատեսցէ զեկե-
ղեցի՝ որք ՚ի քեզ հաւատացին.
և թէ այս որպէս եղև, ասէ.
*Իւրն զննելի բնութ՟ն ըստ ՚ի կու-
*սէն տնտեսութ՟ն՝ հաճեցաւ
* բնակիլ ՚ի մեզ.
Առաջին բնութ՟ն բանին հօր՝
անքննելի ասաց. իսկ զայս քննելի
ասէ զ՚ի կուսէն ծնունդն: Մի-
քէ թէպէտ և ՚ի վեր քան զմար-
դոյ էր ՚ի կուսէ ծնունդն. սա-
կայն իբրև զմարդ ՚ի կուսէն ծը-
նաւ ըստ առաքելոյն.* Ըստ ՚ի
կուսէն տնտեսութ՟ն.* Այն է
տնտեսութ՟ն՝ զոր եառ ՚ի կու-
սի արենէն. և միացոյց ընդ ին-
քեան. և այնու հաճեցաւ բնա-
կիլ ՚ի մեզ ՚ի մեր բնութ՟ս.
*Նա՛ նորագոյն ծածապէս ճար

*տարապետեալ. զերկիրսերկին
* արար.
Այժմ չէ՛ մոգ ծառատարապետեաց.
եւ՛րղեցեւ երկիրս երկին, ա՛յսէ.
*Ս ս զէ որում ո՛չն հանգուրժէ
*ին առաջի կալ զօրհարթնոյն
*ջոկք՝ զարհուրեալ ք ՛ի փայլակ
*նացայտ եւ յանճառագոյթ լուսոյ
*ածութեդ. Այժէալ այդ պայծառագ
*մարդ յաղագս մերոյ փրկութեան,
*շնորհեաց մեզ ընդ երկնայինան
* պարել զհոգեղէն պարս.
*Այժմ էս սերովբէեան եւ է քերով
*բէեան միաձայն սրբասացութե
*յօրինել նըրհագս. եւ համարձա
*կապէս գոչելով աղաղակել ընդ
* նոսին եւ ասել.
Սուրբ ես հայր Թէ, քո՛ որդին
ծառտարապետեալ եղեւ. եւ զերկիրս
երկին արար. Այժմ ա՛յս էր ծառտա

րապետութիւն նր. զի որք զհաւատ
նոց հրեշտակացն ընկք դողային
՚ի լուսոյ մեծութիւն նր և ոչ կարե
ին հայիլ։ Այնպիսին մարդ ե
ղև և ընդ մեզ շրջեցաւ. Եւ մեզ
համարձակութիւն ետ երկնային և
հողեղէն սերովբէից և քերով
բէից պարակից և երգակից լի
նիլ. և ընդ նոցին զերգսն երգել. Որ
լուեալ ժողովրդեան զայսպիսի
աստուածն բանի ՚ի քահանայէն,
համատասեն զբանն նր. և աղաղա
կեն բարձր ձայնիւ առ քս այսպ։
*Սուրբ Սուրբ Սուրբ Տէր
*զօրութեանց. Լի են երկինք և
*երկիր փառաց քո. Օրհնութի
*՚ի բարձունս. օրհնեալ որ եկիր
*և գալոց ես անուամբ տն. Ով
* սաննայ ՚ի բարձունս։
Ամենայն բանք ժողովրդեանն՝

տուքն է. որպէս և քահանային սո
հայրս * Օվաննայն* փրկութեն
՚ի բարձանց ասէ ·

•Քահանայն բաց լսաւրած ասէ:*

*ՍՐԲ ՍԲ ՍԲ ես ճշմարտապ
*եւ ամենասուրբ :

Քահանայն որ առաջին էթէ, Սէ
բովքեւի ցն ձայնակից դրար հրեշ
տակին. զոր ժողովեալ ըդ քն ըն
ձեալ արարչեանն Օրդոյ ծն
անուցին զերեք արքեանն ընծնու էս
Իսկ քահանայն հօլ ծնտուց :
Ա:Հ պողոս ՚ի գերծ ս ս ա ս ք էլցն
Խոդոյն ասէ զայն · ք ն զէ մ
է բնու է է եւրորդու թեան · իսկ
անձն երէք :

*Ա:Հ ով որ պանծացի բովան
*դակել բանիւ զքո ՚ի մեղ կան
*քած քարեգործութեանդ վե
*ծուն :

Այժմ ծով կարէ պարծիլ· կամ թէ,
բանիւ պատմել կարասցէ զնոր
զանչափ զբարեաց գործոցն աստուա
ծութեանն· և ո՞ր իցէ այս ։
*Որ և անդէն իսկ ՚ի նախնումն
*զանկեալն ընդ մեղօք զանազան
*եղանակօք՝ խնամեալ փոփոխեցեր։
՚Ի լինելութենէ աշխարհի սկիզբն
առնել պատմել զերախտաւորու
թիւն քո· զոր և ասէ թէ, անդէն
իսկ յառաջնումն՝ զմարդկային
բնութիւնս՝ որ անկաւ մեղօք ՚ի
դրախտէն, պէսպէս օրինակաւ
մխիթարեցեր։ և թէ որո՞վ մխի
թարեաց՝ ասէ ։
*Մարգարէիւք· Օրինացն տուր
*չութեամբ· Հ, աշխարհայութեամբ· Այժմ
*ըստ ճեռակերպ երնջուցն մա
*տուցմամբ ։
Այլ մարգարէս ետ · զմովսէս

և

և զպայլանս և ապա զօրհնեան ՚ի ձե-
ռըն մոմավառ · Իսկ քահանայա-
պետն՝ զգահարօն և զնշանսն նշ̃ ·
Ցուլ և երինջքն՝ որք մատչէին
զոհ և ողջակէզ՝ ըստ աւրէնս և շուք
էին այս ճշմարիտ պատարագիս
որ է քս̃ Ցլ յորժամ սուրբ ոչ
կարացին փրկել, ՚ի մեզ կատարա
ծին զարդեին անքրեայց ոմ̃ և ասէ:
*Իսկ ՚ի վախճան աւուրցս այսո
*ցիկ՝ զփոխանդակ էակ զպարաւեց
*մերոց խզեալ զդատաւակնիք ·
Ա̃ ծք կամեցաւ հայր զմ̃ գիր
պարտուցն մերոց պատառել: ոմ̃
և ասէ զայս ինչ ·
*Ետուր մեզ զորդեդ քո՛ մեռ-
*ծին, պարտականն և պարտաւ. զե-
*նումն և օծեալ · զառն և երկ
*նաւոր հաց · քահանայապետ և
* պատարագ ·

 Ցյամ

Ի յայս ամենայնի՝ որդին եղև
պարտապան քահանայ. զի որ ըստ
պարտապանն անիծից ազատեաց՝ ի
խաչելն իւր. իսկ պարտ. քան զի մեք զ
մեղքեան զնա տանք յաւուր ահաւոր
փոխանակ պարտեաց մեղաց մե-
րոց. զենանի որ զպատարակ. և մա-
տուցանէ զինքն հօր՝ որ զօծեալ
քահանայ. մեռանի որ զգառն
անմեղ. և լինի մեզ կերակուր որ
զհաց ՚ի յերկնից իջեալ. որ զքա-
հանայապետ եհեղ զիւր արիւնն.
և պատարագեցաւ որ զճշմարիտ
մեռուեալ. և թէ ո՞վ, ասէ.
*Սա զի ինքնին է բաշխօղ. և նոյն
*ինքնին բաշխի ՚ի մէջ մերում
* միշտ անծախապէս.
Որինչև ցայսոտ օրինակաւ ասաց.
իսկ այժմ պարզ ասէ զորդութեան
նորէնութիւնն.

* Մէջ եղեալ հաճառատեաճ և
* առանց ցնորից մարդ. և անշը
* փոթ միութբ մարմնացեալ յասա
* համածածնէն և ՚ի սբ կուսէն մա
* րիամայ.

Աստուածապէս և առանց ցնորից. այսինքն, առանց կարծեաց մտաց մարդ եղև. իսկ որինակ մարդա նալոյն՝ այսինքն, անշփոթ էր միութե աստուածոյն և մարդոյն. քանզի երկու բնութե թէպէտ միացան. սակայն ոչ ինչ շփոթե ցան. այլ կատարեալ մնացին. զի Քս՝ ած և մարդ է կատարեալ.

* Ճանապարհորդեաց ը մզ կերպա
* մարդկային կենցաղոյս առանց
* մեղաց.

Այլ զբատոյգ ճանապարհ գնան. այսինքն և նա զմզ զկերպս մեր բաց ՚ի մեղաց կատարեաց. որ է քաղցն՝

և ծա

և ծառայն՝ և այլն ամ.

* Սրբ. յաշխարհ հակեցոյցն՝ և յա-
* ուրթն փրկութեան մերոյ եկեալ
* կամաւ ՚ի խաչ.

Սրբ. ՚ի կատարիչն ամք, եկն կամաւ ՚ի խաչն՝ որ պատճառ և առիթ եղև փրկութեան մերում.

* Մտեալ զ-ացն ՚ի մէջ՝ յածայ
* ին՝ յանկման՝ յանձարան՝ և յաքար
* շագործ ՚ի ձեռս էր, Որհ-
* նեաց՝ գոհացան՝ որքեաց՝ եբեկ
* և ետ էւրոց ընտրեալ մէջ եքաղ
* մեալ Մ. շակերտացն ասելով.
* Մ. ակէք Ոէրէք Մ. յոե Ս. ար
* մին իմ՝ որ վ. ձեր և քաղմաց
* քաշխի ՚ի քաւութ. և ՚ի թողու-
* թիւն մեղաց.

Ի վերնատանն զայս խորհրդածեաց. այն և պատմեր առաքելոնըն. Ըստու զ հացն յարուրջատեղծ

 ՚ի ձե

՚ի ձեռան՝ որ զերկին և զերկիր
գոյացոյց․ օրհնեաց և [illegible]ացոյց․
գոհացաւ յօրինակ մեր․ զի և մեք
յորժամ ճաշակել կամիցեմք ՚ի
հացէն, նախ արժան է․ զի գո-
հացուք զՀօրէ՝ և զորդւոյ տնօ-
րէնութենէ․ [illegible]բեկ խաչանման և
ետ իւրոց սրբեալ աշակերտացն․ *
Որ և մեք արբոյն և ընտրելոցն
միոյն տայցուք զնա․
* Այս է իմ մարմին՝ որ յաղագ-
* ձեր և բազմաց․
Քանզի ոչ միայն աշակերտացն,
այլ և բազմաց ՚ի քս հաւատացե-
լոց բաշխի ՚ի քաւութիւն և ՚ի թո-
ղութիւն մեղաց․
* Նոյնպէս և զԲաժակն ա-
* ռեալ․ Օրհնեաց՝ գոհացաւ՝
* ետուր՝ և ետ իւրոց ընտրեալ
* ոց և բազմեալ աշակերտացն ա-

*ուելով. Սրբեա՛ ի սմանէ ամե
*նեքեան՝ Սա՛յն Սրբեան իմ
*Նորոյ ուխտի՝ որ յաղագս ձեր և
*բազմաց հեղանի ՚ի քաւութե
* և ՚ի թողութիւն մեղաց ։
Օբաժակին՝ որ առաջ թէ նախ ին
քրն էառ, զոյն յայտ առար է
թէ՝ այսպէս անտրժելի փափագ
մամբ ծարաւեալ զմահ. ով ծարաւի
դը զբաժակ ։ Նոյնպէս և դուք
զարտուք յոյժ պապաքեալ արտի
մերձենալ ՚ի մարմին և յարեան
իմ Սուրբ ։
*Նոր զսոյն մի՛շտ իւր յիշատակ
*առնել . պատուիրան տուան
*դեաց մեզ բարերար որդին քո
* Միածին .
Նոր զոր ինչքն արար՝ զնոյն դար
ձեալ մեզ պատուիրեաց առնել. զի
զոյն առնելով մեր, մահու նորա

յիշատակն անմոռացաց քոյ ՚ի մէնջ.
* Տէր իջեալ ՚ի ստորին վայրս մա-
* հու մարմնովդ՝ զոր ՚ի մերմէ ըն-
* կալար յաղջկակցութենէ. և զնի-
* գըս դժոխոցն աղարտեալ հզօր-
* ապէս. Ո՛ քեզ միայն ծանոյց
* մեզ ճշմարիտ ա՟ծ՝ զծնօղ կեն-
* դանեաց և մեռելոց:
Մարմնովդ ՚ի գերեզմանս եդ. և
բանական հոգւովդ ՚ի դժոխս. զոր
ստորին վայր մահու կոչէ. և ըզ-
նիգս նորա՝ որք էին դրունքն, աղար-
տեաց. այսինքն, արհամարհեաց զօ-
րեղապէս: Տէր այսու զօրութեամբ
զոր արար՝ ծանոյց մեզ թէ դու
միայն ես ա՟ծ կենդանեաց և մե-
ռելոց. վ՟ն զի՝ զոր յերկրի կատա-
րեաց կամօք քո՛ զմարդկան փըր-
կութիւն՝ զնոյն և ՚ի դժոխս եցոյց.
Տէր աւանդու զնծայան ՚ի ձեռն. և ասէ:

Եւ արդ մեք զհե՛ր ըստ այ-
սմ հրամանատրութե[ան] յա-
ռաջ բերեալ զայս խորհուրդ
փրկական մարմնոյ և արեան մի-
ածնի քո ։

Ո՛չ իբրև զամ աշերաական բանս
զայսոսիկ զորս ասաց Նաւխ. որովք
և՛ ի հաշտութի[ւ]ն եած զ հայրն երկ
նաւոր համարձակ պատգամաւոր
քահանայս՝ որ տնօրինեցաւ՛ ի ծո-
ցովրդենեն , մանաւանդ թէ և
պարտական ողորմելոյ արար զ հայ
րըն , Միայնու հետև բուռն հար
կանէ զնորին իրացն. առնու՛ ի ձե-
ռըն քահանայն. ոպ թէ , զայս ինչ
ասէ առ հայրն ։ Եթէ պատմե
մի ես առաջի քո զխորհուրդ
տնօրէնութեան որդւոյ քո ։ ՛ի
ձեռս քո տամ այժմ զնշանակ չար

 չարա

չարանից միածնի քոյ՝ որ է հայս և
գինիս. զոր ունիմ այժմ՝ ՚ի ձեռա
իմ: Տ՟ր դու առաջի՛ս զամ՛ ՚ի ձե
ռաց իմոց. և օրհնեալ տեսցես զըմ
պ իս վերուստ դորա՛, որ վ՟ն մեր . և
զխոցուածն կողին . զամեղջ բևեռա
ցըն. զթուքս. զապտակն, և զայլն
նշան. զի տեսեալ զայդ նշան, իջցես
՚ի գութ ողորմութե՟ն՝ մեղօք յան
ցուցելոցս. վ՟ն որո՛յ ասէ.* Տ՟ր
արդ մեք ~ոյր՝ ըստ քոյ միածնի
հրամանայն համարձակեցաք յա-
ռաջ ածել զայս մեծ խորհուրդս,
որ գլխաւոր զկամս քո՛ .
* Յիշեմք զդորա՛ն որ վասն մեր
* զփրկագործ չարչարանան . Ըզ
* կենդանատու խաչելութին. Զե
* րեք օրեայ թաղումն . Զերա
* նելի յարութին . Զա՟ծապէս
* համբարձումն. Զնստիլն ընդ

 աջ

*աշխարհի քո Տեառն. Օրհնաւոր և
*զփառաւորեալ զմեծ անուանդ
*զայլուայն խոստովանիմք և օրհ
* նեմք։
Զայս ամ զորս Թրճեաց քահա
նայն՝ ասէ Թէ, Յորժամ զայս
խորհուրդս կատարեմք, զմեռ
ածեալ յիշեմք. և յորժամ զայս
ամ խոստովանիմք ի յաւուր աւ
ծեալ Հօրն և Բանակի,
յայնժամ դարձեալ ասեմք.
Եւ ի դեռ զընծայսն ի վր սեղանոյն, ասէ
*Նոր զքոյս ի քոյոց քեզ մատու
*ցանեմք ըստ ամենայնի եւ յաղագս
* ամենեցուն։
Նայսինքն, զքոյս մատոյն ի քոյ
ոյ կամաց առաքեալ. դարձեալ
զՏէր քեզ նուիրեր և ընծայ մա
տուցանեմք.
Նոր զայս սեսեալ ժողովրդեանն՝

զի զնշխարն զոր ետուն ՚ի ձեռս
միջնորդին իւրեանց՝ ընկալաւ ՚ի
ձեռաց նորա Հայրն, Յայնժամ
ուրախացեալ զբարձրանանս Ած
զԳոհութիւնն՝ զոր նախ արժան
համարեցան, իսկ այժմ երգեն
ասելով.

* Յամի՝ օրհնեալ ես Տէր. օրհ
* նեմք զքեզ. գովեմք զքեզ. գո
* հանամք զքեն. աղաչեմք զքեզ
* Տէր Աստուած մեր։

Մե՛ծ և բազմապատիկ են երախ
տիքք քո առ մեզ. Բ՛ո՝ զորս արա
րեր նախ. և այժմ ևս առնես։
Վասն ամ բարեացն զորս արարեր՝
Օրհնեմք զքեզ. գովեմք և գո
հանամք. Իսկ ակնունիմք թե
դեռ ևս առնիցես. Աղաչեմք
զքեզ՝ զի արասցես և մի՛ անարգես
ցես զմեզ։

Քահանայն յաղ կատարած Տ.սէ.

Օ քեզ արդարև Տէր Աստ-
ուած մեր գովեմք. և զքեզ
գոհանամք հանապազ. Որ զանց
արարեր զմերով անարժանու-
թեան. այսպիսի ահաւոր և ան-
պատում խորհրդոյ կարգեցեր
սպասաւորս.

Փոխանորդն է քահանայս զգոհացո-
ղական երգս ժողովրդեանն. և
առ հայր մատուցեալ ասէ թէ.
Արժանացի էր զքեզ գոհանալ
հանապազ. զի ան տեսեցեր զմեր
չարաչար գործսն. և անպատմելի
քո միածնի որդւոյ խորհրդեան
սպասաւոր արարեր զմեզ.

Ո՛չ յաղագս մերոյ ինչ բարե-
գործութեանց, յորոց յոյժ թա-
փուր եմք. և միշտ ունայն գտա-
նիմք հանապազ. Այլ ի քո բազ-

* մաքրեղ ներողութ[եա]ն ցանկ աւ-
* պաշտինեալ, հա մարծակիմք մեր
* ձեռնալ ՚ի սպասաւորութ[եա]ն մարմ-
* նոյ և արեան միածնի քո Տն
* մերոյ յիսուսի քրիստոսի :
Ձ՛ զմարտասպէս ՚ի ներողութիւնն
Տն՚յ հայելով հանապազ եղիցեմք
մերձենալ յա՟ծ այսին սեղանին . և
ոչ եթէ ՚ի մերս գործ վստահա-
նամք: Այլ դու տեա՛ այժմ՝ որ
գոհանամ մ այս . յամն զի ընկալեալ
զ հայցուածն և զխնդրուածս ՚ի ձեռ-
ռաց Տե: Որում վայել է :
Խաղաղութիւն ամենեցուն :
Ժող.* Եւ ը՟ հոգւոյդ քում :
Սարկ.* Աստուծոյ երկիր պա-
գեսցուք :
Ժող.* Առաջի քո Տէր :
Քահանայն խոնարհեալ [illegible] պա-
գանէ Սեղանոյն և Տան :

Պարտ է գիտել. զի ամ բանք աղօթիցս՝ որք մինչև ցայս պատմեցան ՚ի քահանայէն, այնպիսի են։ Զոր օրինակ՝ եթէ յիշխանաց ոք յաղագս յանցանաց իւրեք, բարկանայ ծառային իւրում. և ոչ ՚ի ախորժելեաց իշխանին՝ կամիցի ՚ի հաշտութիւն ածել զնա ընդ ծառային, նախ աղերսէ զի հաշտեսցի և զնախատանսն ընդունիցի զոր ետ ծառայն. Իսկ իբրև զայն առնու, գիտէ այնու հետև զի հաշտեալ է ընդ ինքեան. նախ գոհանայ զնմանէ. և ապա համարձակի զայլ ևս խնդրուածս խնդրել ՚ի նմանէ. Նոյնպէս և այժմ մեք նորոգ քահանայս արար. զի պատմեաց նախ զամենայն անօրէնութիւնս քո. և ետ զընծայսն ՚ի հայրն. Իբրև էառ և հաճեցաւ հայրն, գոհացաւ

 քահա

քաղցրանայն զնմանէ. իսկ այժմ հըր
մարմնակէ այլ իմ խնդրերս սու-
նաւ ՚ի նմանէ. և զի՞նչ լիցի ելըն
դիրն, Մ. յաւէնքն.

*Աղօթք :●

*Երկիր պագանեմք և աղաչեմք
*և խնդրեմք ՚ի քէն Բարերար
*ած. Առաքեա՛ ՚ի մեզ և յաւա-
*զեղեալ ընծայս այս՝ զՇնորհըն
*ընտանաւորակեց քո և զՅաւէտ
* սուրբ հոգւոյդ.

Ո՛ հոգին սբ աղերսանաց հայցէ.
զի ած յայնժամ յետ կատարման
Շնորհնութն որդւոյն, եկն ՚ի
սբ առաքեալսն. Նոյնպէս և այժմ
նախ զշնորհնութն որդւոյն պատ-
մեալ. և այսմ հայցեն երկրպա-
գութն զհոգւոյն սբ ՚ի հօրէ.
Այլ եթէ տարակուսեսցի ոք՝
թէ զի՞արդ զհոգին սբ. և ոչ զոր-

 դին

գին աղաչէ իջանել և կատարել
զհացն և զբաժակն Մարմին և
Արիւն իւր։ Այլ գիտասցէ.
զի Թէպէտ մի է կամք երրորդու-
Թեան. սակայն հօր շնորհաց բաշ
խումն ի հոգւոյն սրբոյ իջանէ
ի մեզ. և հոգին սբ է կատարիչ
հօր շնորհաց. որ ունիս քեզ օրի-
նակ նախ զմարգարէսն. և յետոյ
զառաքեալսն։ Այլ և ինքն որ
դին նախ զհոգին եառ անօրի-
նաշար ի յորդանան. և ապա հո-
գւոյն վարեցաւ յանապատն փոր
ձել ի սատանայէ. և յաղթեաց
փորձողին։ Այսպէս և այժմ իջա
նէ հոգին սբ ի վս նշանակայս
քն. որ և յայնժամ. և առնէ զսա
Աստուած կատարեալ։

ԻԸ Քահանայն խաչակնքէ զընծայսն
և ասէ։

* Որով զհացս օրհնեալ Մար
* մին ճշմարտապէս արասցես տն
* մերոյ և փրկչին յի քրիստոսի։
* Սարկաւագն. Ամէն։

Բան զի մինչև ցայժմ միայն օրի
նակ էր հացն և բաժակն. հայցէ
ՙի հօրէ զհոգին սբ. զի իջցէ և
Սրբեալ կատարեսցէ զնշանակ
Մարմնոյն և Արեանն քրի ճշմար
տապէս մարմին և արիւն քրի։
Ոչ զոր օրինակն՝ մեռեալ մարդ
միայն օրինակ մարդոյ է և ոչ ըս
տուգապէս մարդ. զի ոչ ունի
զհոգին որ կենդանի առնէ։
Այլ թէ լիցի ՙի շնորհացն այ՝ զի
հոգի մտցէ ՙի մեռեալ մարմինն
յայն՝ և կենդանացուսցէ զնմա,
յնու հետև ոչ է օրինակ մար
դոյ՝ այլ ճշմարտապէս մարդ կեն
դանի. Այսպէս հացն և Գի

նին

նոցին մինչև ցայժմ՝ նշանակ և զ
րունակ էր Քի. իսկ ցայժամ
կատարէին հոգւոյն իշխանէ և կատա
րէր զնոսա, լինին ճշմարտապէս Քի։
Արդ ապա յայն մեռուեալ մարմինն
հոգւոյն անմեռութեան գայ և կեն
դանացուցանէ. և յայժամ կեն
դանանալոյ մարմինն յար ձև ոչ
փոփոխանակ է. այլ միայն կենդանա
կան զօրութիւն ի նմա առաւելու։
Այսպէս և ի հացս և ի գինիս
անմեռութեամբ իշխանէ հոգւոյն
այլ։ Արդ ոչ եթէ զձև հացին և
բաժակին ի միս և յարիւն փոփո
խէ. այլ միայն զամենակալն զզօրու
թիւն և զներգործութիւն մարմնոյն և
արեանն Քի՝ ի հացն և ի բաժա
կին տպաւորէ։
*Ոչ զի ընդ ցէ սա ամենեցուն
*մեզ մերձեցեալ, յանդուգնա

* պարտութն ՚ի քաջութն և ՚ի
* թողութեան մեղաց ։

Ի դատապարտութն դատանի սա անարժանեացն ․ որք անխտրաբար մերձենան ՚ի սա, երբեմն ՚ի սակ հայց և ՚ի թաժակ ։ Սմա և նոյն է դատապարտութն՝ որք սակս փառաց ունայնոյ ՚ի մարդկանէ ․ և կամ յաղագս ագահութն ընչից պատարագեն զՔս, յայտնապէս ընդ քսավաճառ հրէիցն դատապարտին ։

Սոր յայտնեցաւ երևելի նշանիւքս Քն աղերսաէ զ հայրն ․ քանզի էջ հոգին սբ ՚ի վերայ նշխարացն ․ և մեռեալ նիւթն կենդանացաւ ․ և անշունչն շնչացաւ ․ որք նաևն ճշմարտութն եղև ։ և նշանակն բատուգապէս Աստուածն և Որդին քն կատարեցաւ ․ Ս որոյ պաժմ

 երբև

իւրև յոյժ հայեցողութեան հայցե
ատենլով։

* Սողաճ շնորհեա՛ զօհէր՝ զ հա
* ստատութի՝ և զ ղձալն զխա
* ղաղութի ամ աշխարհի Սրբոյ
* եկեղեցւոյ և ամ ուղղափառ
* եպիսկոպոսաց։ Քահանայից։
* Սարկաւագաց։ Թագաւորաց։
* Աշխարհի։ Իշխանաց։ Ժողո
* վրդոց։ Ճանապարհորդելոց։
* Նաւելոց։ Կապելոց։ Վտան
* գելոց։ Աշխատելոց։ Իսկ որք
* ՚ի պատերազմունս բարբարոսաց։
Սողաճ ատ. այսինքն Թէ, ՚ի
ձեռն այսր սբ տացեալ ընծայիս։
Շնորհեա՛ մեզ հաշտ զօհէր ատ
սբ և ատ մարդիկ. և հաստատու
թի ՚ի հաւատս և յամ գործս բա
րեաց։ Զխաղաղութի ատ սբ և
ատ մարդիկ. յոգի և ՚ի մարմին։

 Իսկ

Սրբ Թէպէտ ամ աշխարհի առա-
ցես զայս մեծ պարգևս. սակայն՝
առաւել հօտի քում եկեղեցեաց
քրիստոնէից. և ապա՛ ՚ի գլխաւո-
րացն սկսեալ, մինչև ցյետինն
հայցէ տալ զողորմութիւն.

* Սովաւ և օգնոյ շնորհեա՛ զբա-
* րեխառնութի. և անդորր զպտ-
* ղաբերութիւն. և ախտացելոց
* ՚ի պէսպէս ցաւոց՝ փութապէս
* զառողջութիւն.

Յայտ առնէ այսու թէ, ամենե-
քեան՝ որք հաւատով ակն ունին
այսմ ամենայն շնորհիս, առնուն
զմեծամեծ պարգևս:

* Սովաւ հանգո՛ զամենեսեան
* յառաջագոյն ՚ի քս ննջեցեալսն.
* Զնախահարս: Զհայրապետս:
* Զմարգարէս: Զառաքեա-
* լս: Զվկայեալս: Զեպիս-

 կոպո

* կուսութեան. Ողորմութեան. Սար
* կատարութեան. Եւ զընդառ ուխտ
* եկեղեցւոյ քո սրբոյ. Եւ զա
* մենեսեան յաշխարհական կար
* գէ զարս եւ զկանայս հաւատով
* պահպանեալս. *

* Ընդ որս եւ մեզ այց արասցես
* Բարերար ած աղաչեմք.

Ցուցանէ այսու թէ, ոչ միայն կենդանեաց, այլ եւ որք մեռեալ ճշմարիտ եւ ուղղ հաւատով ննջեցին ՚ի քս՝ ամենեցունց է սոյն յոյս եւ ա կընկալութիւն փրկութեան. Որ եւ ըսկիզբն արարեալ յադամայ հե տէ, թըրէ զմահ զնահապետին ա ռաջինն. զորս հարս եւ հայրապե տըս կոչեաց. եւ այս: զընի զառա քեալսն եւ զմարգարէսն. եւ զայլսն ամենեսեան. Իսկ թէ ասիցէ ոք եթէ, զի՞ մարդ զարդարան յիշատա

կէ

կէ տասն երբեք զկատրոսս . որոց և
մեզ իսկ ակն ունիմք թարգմանու
թեան, մոլորեալ երևեալ . Վան զի
թէպէտ և փառաւորեալ ենք և
հանգեան. սակայն ոչ բնաւ ի լը
րումն հասին. այլ որ ըստ օրէ քաղց
նուն և զառաւելութիւն խնդրեն.
Ա զի անձնաւորքն փառացն՝ յորս
ենք հասին, չէ՛ հնար թէ կատա
րումն լինի . քանզի խոնարհութի
հովուոյ և գիտութիւն այն է
փառքն այն: Որդ՝ եթէ այս
երկրաւոր գիտութեան չէ՛ հնար
եթէ լրումն լինել. որ չափ ևս ա
ռաւել այնմ, որ երկնայինն է և
այրին. Որ հանապազ որ լսա
պէտ ի փառաց ի փառս վերանան.
և հրեշտակ.ք. զի յ առաւ
նոր գիտութիւն առնուն յնմ . մյա
պէս և մեքն . Ա այնորիկ նախ

Նյ

նջ հայցէ զմեծ զողորմութիւն. և
ապա զպայման յիշէ մի ՟Ը մեղջէ.
Բայց աս դու ոչ իմաստուն
Եմր և խօսեմ՝ ՛ի կարգ և ՛ի խոր
հուրդ աղօթից զոր մատուցա
նեն. թէ ՛որպէս նախ զկենդանիս
յիշատակեն. և ապա զննջեցեալսն.
և այսու իմա՛ հաւատամք թէ,
նախ կենդանեաց է փրկութի առա
ջածային զենումս այս. և ապա
մեռելոց. Ըստ նոյն էն բանք
ամնոցին՝ որք կարծեն տղայական
մտօք թէ, ո՞չ է պարտ զկենդա
նիս որ յիշատակել ՛ի պատարագն.
Ո՛վ եղբայր՝ մի թէ թագաւորք
և իշխանք. եպիսկոպոսք և քահա
նայք. ճանապարհորդք՝ նաւոր
դըք՝ հիւանդք, և այլք ո՞չ իցեն
կենդանիք. Որդ կամ՞ս ուսա
նիլ զճշմարտութիւն. Պատարա

գրա

գրքս զոր մատուցանես՝ ոչ է հնար
եթէ միում միայն առնել զնա,
որ և կարծեն . այլ և ամ աշխար
հի . որ և բանք աղօթիցս յայտ
առնեն ։ Բայց եթէ ոք հաւա
տով տացէ ՚ի ձեռս քո ողորմութ
զի՛նչ և իցէ . և յանձն առնէ
քեզ միշտ պահել զինքն. կամ զոր
դիս. զընտանիս. և կամ զմեռեա
լս ՚ի պատարագն . նախ տես և
քննեա՛ զգործս նր թէ, ե՞ յայն
պիսեաց զի արժա՛ն իցէ յիշել ա
ռաջին ահաւոր խորհրդոյն ։ Մի՛
գուցէ անառակ ոք և պոռնիկ
իցէ . ընչաղօղ և արբեցող . զրկող
և անօրէն ։ Եւ՝ եթէ յայսպի
սեաց ումանց առցես ինչ՝ և պա
տարագեսցես զնս, կցորդ եղեր
չարեաց նց. և վրիպեալ գտանիս.
ոչ միայն ՚ի խնդրուածոցդ . այլ

 և ՚ի

և ՚ի քահանայական կարգէդ :
Ապա՛ եթէ այր երկիւղած և
ամ՟պարկեշտ իցէ . և տացէ ողոր
մութի ինչ ՚ի ձեռս քո՛ հաւատով
յիշատակել զինքն ՚ի պատարագն
զոր մատուցանես, դու թէպէտ
վ՟ աշխարհի մատուցեր զպատա
րագն . սակայն նմա՝ որ ետ զողոր
մութի, ասացէ ըստ յուսոյն իւ
րում զփոխարէնն . Ոչ միայն
յայնմ պատարագէ՝ զոր դու մա
տուցեր . այլ և յամ՟՝ որ է բո
լոր աշխարհս յամ՟ եկեղեցիս ուղ
ղափառաց պատարագի քս՟, յայս
կեանս զ հարիւրապատիկն առցէ .
և յաշխարհին որ գալոց է, զկեան
սն յաւ՛իտենականս ժառանգես
ցէ . Ոչ մի՛ է որն . և մի՛ է
Խորհուրդ մարմնոյ, և արեան ն՟քս .
որ ընդ ամ՟ տիեզերս կատարի :

Նոյնպէս և թէ մեռելոց վասն
պատարագես՝ ընտրեա՛ և տե՛ս ե-
թէ, բարի՞ գործովք եղե՞ն յաշ
խարհէ . և կամ թէ, մեղան և
դարձեալ ղ զղջացա՞ն . և խոստո
վանութիւն և արտասուօք հաճոյա-
ցա՞ն . և ողորմութեն արժանի ե-
ղե՞ն . Իսկ որք ո՛չ այնպէս . այլ
յանհոգութեն և յանզգուշութեն
եգիտ զնոյն մահն . և ո՛չ յետին
պահու ղ զղջմանն արժանի եղեն ,
զայնոսիկ ո՛չ է արժան յիշատա
կել պատարագաւն ։ Այլ և անձին
քում աղաչե՛լ զգոյշ և պատ
րաստ լե՛ր՝ յամենայնի և մաքուր լի-
նել յամ արատոյ մեղաց . մանա
ւանդ յագահութեն և ՚ի փառա
սիրութեն աշխարհի . զի ահա՛ մամոնա
ծառայ լինիս, որ չար է քան զկու
դային .

 Նա

Այս զի՞նչ յայտ առնէ. այժմ յիշելն զսրբոյն յիշատակ առընթեր սեղանոյն ՚ի լուր ժողովրդեանն.

Սարկաւագն հայր է ժողովրդեանն. քանզի որպէս քահանայն՝ որ մեծ էր պատուով՝ զքի յիշատակն մատոյց հօր. նոյնպէս և սարկաւագն՝ որ սպասաւորէ նորին, զսրբոցն կատարէ զյիշատակ. զի սրբքն անդամք են գլխոյն յիսուսի. Իսկ որ առընթեր սեղանոյն՝ անուշահոտ խնկօք հանդերձ յիշատակէ զսոսա՝ յայտ առնէ թէ, սրբքն իւրեանց անուշահոտ առաքինութեամբքն՝ մերձ են այժմ. Այլ զայն յետ կատարման պատարագին առնէ. քանզի նախ քս պատարագեցաւ. և ապա սրբքըն մահակիցք և չարչարակիցք եղեն քի. և որպէս զքի մահն յիշեմք

՛ի հաշտութ̃ն հօր. տայացէս և զք
սրբոց նորին. Իսկ որ քա՛ղցր ձայ
նիւ գոչէ ՛ի լուր ժողովրդեանն.
զի լըւ՛եալ, նախանձորդք լինին
վարուց նց.

Քահանայն Ասէ.

* Ա͞ծածնին սրբոյ կուսին մա
*րիամու. Ս՛ր յովհաննու մկրտ
*չին. Սրբոյն ստեփաննոսի նախա
*վկային. Ս՛ր ամ սրբոց եղե
*ցի յիշատակ ՛ի սբ պատարագս
* աղաչեմք.

Որդ եթէ յիշատակել զ՛ոսն՝ սար
կաւագին է կարգ ա՛ր՞ և սառ
ցա՛. զի մ՛րդ նախ քահանայս ըն
կըսանի սուանել զայս.

Մ̃ զի քանզի այսուքէն՝ զձեւ աղօ
թից ունին. Իսկ սարկաւագին
ոչ է իշխանութ̃ի աղօթել առաջի
ժողովրդեանն. այլ միայն քարո

զնէ։ Յաղագս պատարիկ նախ քա–
հանայս առնէ ակն ի զըլեն. երբ թէ,
հրաման եւ համարձակութի տալով
սարկաւագին. եւ ապա նա առնեալ
՚ի ձեռանէ, յեղանակէ զայլ միան.
* Սարկաւագն գայ յաջակողմն
* սեղանոյն խնկարկելով շուրջ
* զսեղանովն. եւ ապա զնէ զդնեմ
* ՚ի պատարագն. եւ ասէ բարձր
* ձայնիւ ՚ի լուր ժողովրդեանն.
* Ըռապեցոյց որբոյ. Որդւարե
* իջ. Պ արդապետաց. եւ Ը...ն
* ըստ կարգին.
Ը՛յ ասէ տեսութ բանից սարկաւա–
գին. քանզի ասէ նա առ հայր
թէ, ընդ որբոյ պատարագիս՝ որ
պատարագեցաւ, Յիշեսցին նմ
որբոյն առաջինութիւք առաջի
քոյ՝ բարեխօս վասն մերոյ փրկու–
թեանս։ * Իսկ ժողովուրդքն՝ կը

ցոր

ցուցին բանն սարկաւագին ա-
սելով. Զիշեա՛ անդ և ողորմեա՛:
Եւ ոչ եթէ մոռացեալ ինչ են
առաջի իմ՝ վն այնորիկ յիշել ա-
սէ. այլ մի՛ այսպէս ասէ թէ, նշ ա-
ռաքինութեց յիշատակաց՝ որ
է առաջի քո անմոռաց՝ ՚ի նոսա՛
հայեցեալ. շարժեսցի գթութ քո՛
՚ի վր մեր. զի ազգականք մեր են:
Եւ քահանայն կրկնաբանէ զբանս նո-
ցին ասելով:

* Զիշեա՛ տէ՛ր և ողորմեա՛ և օգ
* նեա՛ զգթ կաթուղիկէ և զառա
* քելական եկեղեցի քո՛ սբ: Որ
* փրկեցեր պատուական արեամբ
* միածնի քո՛. և ազատեցեր ըզ
* չքնաղ խաչով: Շնորհեա՛ սմա՛
* զանշարժ զխաղաղութիւն:

Ո հայրն աղաչէ քահանայս յիշ-
ել զկս և զմեռեալս իւր. զկս իւր

 գոր

գործովքն՝ զոր նախ ինքն քահա-
նայն յիշատակեաց. և զոմանս՝ զորս
առ ընթեր նորին Սարկաւագն
վերաձայնեաց. Երկնաբանէ զա-
ղօթսն՝ զոր քրիստոսի միայն խնդ-
րեաց. այժմ լերանն նովաւ և
սրբով նորին՝ որք են անդամք
նր, թախանձէ զհայրն յիշել և
տալ զխաղաղութիւն և զողորմութիւն,
կաթուղիկէ՝ որ է համօրէն եկե-
ղեցեաց. Որք բարօրութեան առա-
քելոց ցն ժողովեցան ՚ի մի հօտ, ա-
րժանի գտեալք միածնին քոյ.
* Յիշեա տէր և ողորմեա և օրհ
* նեա զամ ուղղափառ եպիսկո
* պոսունս՝ որք ուղիղ վարդա
* պետութեան համառօտեն ՚ի մեզ
* զբանն ճշմարտութեան.
* Նախ առաջել զեպիսկոպոսա-
* պետս մեր * Տ յա անուն * շնոր

հեա

*հեռցես մեզ ընդ երկայն ժամու
*ըրըս ուղիղ վարդապետութիւն :
Ուղղափառադաւանն զեպիս
կոպոսունսն ասէ՝ որք համառօ
տօղք են բանքն. այսինքն, մեկ
նիչք և ուսուցիչք. զորս ոչ բը
նար այժմ գտանեմք յեկեղե
ցւոյ. այլ են բարձեալ և աղաւա
ղեալ :
*Իսկ սարկաւագն ՚ի սկսանիլ
*քահանայքն զաղօթսն, խորհըր
*դաւար գայ դարձեալ ՚ի նոյն
*առաչքն տեղին իւր, առ աջա
*կողմն քահանայքն. և սկսանի
* ասել.
*Գոհութի̄ և փառաբանութի̄
*մատուցանեմք քեզ տ̄ր ա̄ծ մեր.
*վ̄ս ս̄բ և անմահ պատարագիս
*որ ՚ի վերայ սրբոյ սեղանոյս, և
* այլն ըստ կարգին :

Սարկաւագին յաշխհ քահանայքն
կեալն՝ զպատիւ նորին և զայրժ
մտերմութեն որ առ քահանայն նը
շանակէ · որ և զայրժ մտերմեմ ան
ըրն ընդ աշխհ որ ասէ լի նշնաւ
տարանն· զայսն և ինքն սարկաւա
գըն նշանակեաց , որ յաշխատողա
սեղանոյն շոգաւ և յիշատակեաց
զՍուրբսն ·

Եւ քահանայն ասէ զաղօթս զայս·
*Հիքեամ տէր և ողորմեա և օրհ
*նեա զքո առաջի կացեալ ժողո
*վուրդս· և զպատարագեալ մա
*տուցօղսս Տր զարդարեա սոյ
* զպիտոյան և զօգտակարսն ։

Ժողովուրդս որք կան առաջ
ջի սպասաւորեն· և զպատարագե
մատուցօղն որք են ամ քահանայ
ական դասքն՝ յիշեա · քան զի թէ
պետս մին միայն է մատուցեալ ՚ի

պատժիցն այն. սակայն ամենեքեան
քահանայք և դպիրք՝ որք կան
և սպասաւորեն ծածային աջ խոր
հրդոյն, իւրաքանչիւր ոք մի իւ
րեամ չափոյն մատուցինք են պա
տարագին.

* Յիշեա տէր և աղօրհնեա և օրհ
* նեա զուխտաւորս և զպատուաւե
* րիչս եկեղեցւոյ քոյ. և
* որք յիշեն զաղքատս աղօրհնա
* ծութեամբ. Որ հատոյց զպար
* տըս մեր ընդունելոյս առաւաւե
* քոյ. հարիւրապատիկ աստ և
* ի հանդերձելումն.

Սյսու բանիւս՝ փակե զխորհուրդն
ծառայեցս և զպատուաւորս որք
յեկեղեցիս. և կամ ի քահանայս.
և կամ յաղքատս ինչ նուիրեցին.
Որ յանդիմանել զմիանգամ՝ որք
թիւս և համարս պատահանցեն թէ

 բահա

րահաճատութե . եւ միոյ անձին
միայն համարին փրկութիւն .
Իսկ ընդդաբոյան՝ բնութենակից
ասէ. վն զի այ բնութե կցորդեա
լէ իւր աստուածութին .
* Յիշեա՛ տէ՛ր եւ ողորմեա՛ եւ գը
* թա 'ի հոգիս հանգուցելոցն .
* Հանգո՛ զնս եւ լուսաւորեա՛ եւ
* դասաւորեա՛ ընդ սրբս քո՛ յար
* քայութեդ երկնից . եւ արժա
* նի արա՛ ողորմութե քում .
Նան զկենդանիսն՝ եւ ապա՛ զհան
գուցեալսն յիշէ , որպ եւ յառաջա
գոյն . քան զի կրկնաբանութի է
այսնան ասացեալ աղօթիցն ։ Իսկ
թէ է՞ր վն զնոյն դարձեալ կրկ
նեաց . վնզի անդ յորժամ քն յիշա
տակն կատարեցաւ . եւ հացն եւ բա
ժակն անմահացաւ , արար զայն
աղօթս Իսկ այժմ դարձեալ զկենդ

յիշա

յիշատակի սրբոցն, պատուած հա-
մարեցաւ վերստին զնոյն աղօթսն
կրկնաբանել։ Ա՛ ասա թէ կա-
միս զորս յանձանէ յիշել. բար-
ւոք է յիշեմ։
*Յիշեմ տէ՛ր և զայնոսիկ՝ որք
*յանձնեցին մեզ յիշատակել
*յաղօթս, զկենդանիս և զհան-
*գուցեալս. կատարածավարեմ զկամս
*հայցմանց նոցա և զմերս, ընդ-
*ուղ զորդն և որ լի՛ն է փրկու-
*թեան։ Ա՛ վարձատրեմ բոլորե-
*ցունց զանանց և զերանելի բա-
* րութիւնադ։
Ահա՛ որդեակ՝ տե՛ս և իմա՛ ու-
շիմ միտք եթէ որպէս պարունա-
կեաց զամենեսեան միով բանիւս
այսուիկ զկենդանիս և զհանգու-
ցեալս. և զի՞նչ տալ պիտոյ է
զորս յանձանէ յիշել քեզ։* Կա-

 ւա

ւ առաջարեմ. այսմ ինքն , ուղղեմ ։
Վսն զի ես բազում անգամ զի ան
պատուհանձ և Թէուր քնին խնդրեր
ճանճքն մեր ։ Ա ռ որդ հայցէ զք
զկամս այնոցիկ որք յանձնեցին
զինքեանս մեզ՝ և զմերոն՝ յուղղոր
դըն, և որ փրկութիւն է մեզ ա-
ւէլթ, ուղղեցէ. և վարձատրեա
ցէ ամենեցուն զանանց բարեաւն
* Ըն՟ զգուշաւ խորհուրդս մեր
* առաջնորդեա՛ յընդունակութիւն
* մարմնոյ և արեան միածնի քո-
* ոյն մերոյ և փրկչին յիսուսի
* քրիստոսի ։
Խոնարհեմ զի գլուխ և մաքուր սր-
տին խորհուրդք ճաշակողացն ։
* Ընդ որում և քեզ հօր ամենա
* կալի համանգերձ կենդանարարաւ և
* ազատիչ սբ հոգւովդ , վայելէ
* փառք իշխանութիւն և ։

Ըն

*Ո՜ր եղեւ ցի ողորմութի մեծիս
*Այ եւ փրկչիս մերոյ յի քի, ե
* ձեզ ընդ ամենեսեանդ .
*Դպիրքն· *Ո՜ր ընդ հոգւոյդ
քում .

Ընդէ՞ր յետ այսորիկ եհաս ժամանակ
վարողութեան Սարկաւագին .

՚ի Ներսիսէ ։

Պարտ է գիտել թէ, այսու
յետեւ վասնորոյ էառ խոր
հուրդ Աստուածայինս հանդերձ
պէսպէս ազերսանօք ՚ի քահանայ
էն. զի մինչդեռ ոչ էր այս կա
տարեալ, ոչ ինչ ունէր համար
ձակութի սարկաւագն ազդել ժո
ղովրդեանն. վասն այսորիկ լռեալ
դադարեցաւ։ Որ մէջ քահանայ
քն՝ եւ տեառն խորհրդապէս զքս
հօր. առ՚ին եւ ՚ի նմանէ զհոգին·
հայցեցին եւ պէսպէս ողորմու
թի։

թիւ Լուսէ յորժամ ՚ի լրումն զնոր
հուրդս անձեալ յանգեցին, սար
կաւագն ազդէ քարոզութեն ժո
ղովրդեանն եթէ, ձեր փրկութեն
նշանքն՝ զոր ետուք ՚ի քահանայսն,
մատեաւն առաջի այ․ և նա ընկա
լաւ հաշտ և քաղցր կամօք։
Որդ պատրաստք լերուք՝ քի փո
խարէն պատարագին ձերոյ, զշնորհս
սրն զորս քահանայքն առին յայ,
՚ի հոգիս ձեր վայելեցէք։ Ուր
այսպէս զգուշութիւն տայ նոցա․ զի
պատրաստեսցին առ հանդերձեալ
շնորհին, որ իջանելոց է ՚ի մէջ նոցա․
այսինքն, քի դեռ ևս ընդ ած
հայր ոչ համարձակեալէն ժողո
վուրդքն խօսիլ։ Նա՛ և ոչ զհո
գւոյն իջումն ՚ի վերայ պատարա
գին իմացեալ․ զի այս ժամ ծա
ծուկ և խորհրդաբար ՚ի ներքին

վայր

մայր արքայ Խորանին կատարե
ցաւ ՚ի մէջ քահանայիցն ։ Եւ
ժողովուրդքն միայն քն յինէին
խօսակից զսերովբէականն երգե
լով զերգ և զ յաղթ գոհաբանու
թին, որ և անդրէ յայտնեալ ։
Որդ այսու հետև հանդերձեա
լեն զհոգին տէրունական ընդու
նիլ․ մին որոյ պտուղ է՝ զի որք քահա
նայքն նախ ընդ հօր խօսեցան և
ապա ՚ի ձեռն քն զհոգին ՚ի նմա
նէ ընկալան։ Ո՛ յապէս լիցի և սո
ցա նախ համարձակիլ և առ ած
հայր աղօթել․ և ապա զպարգև
ընորհին ՚ի նմանէ ընդունիլ։

✻ Քարոզէ սարկաւագն ։ ✻

✻ Եւ ևս խաղաղութե զտր աղա
✻ չեսցուք։ Ժող․ ✻ Տր ողորմեա։
✻ Ամենայն սրբովք՝ զորս յիշա
✻ տակեցաք և ս առաւելագ զտր

Վն մատուցեալ սբ և ածային
պատարագիս որ ՚ի վերայ սրբոյ
սեղանոյս զայ . Զի տր ած
մեր որ ընկալաւ զսա ՚ի սբ յերկ-
նային և յիմանալի իւր մատու-
ցարանն . և զփոխանակն առա-
քեսցէ առ մեզ զշնորհս և ըզ
պարգևս հոգւոյն սրբոյ զայ .
և ամն ՚ի կարգին ։

Քարոզ սարկաւագին որպէս ասա-
ցաւ ՚ի վերոյ, առ ժողովուրդն
է . զի աղաչեսցեն զհայրն տալ նմա
զհոգին սբ ։ Որ և նախ քահա-
նայն աղօթէ առ հայրն տալ նմա
զայնպիսի համարձակութիւն ։
Նր̃ անուշէն ընդ քաղցրութեանն՝ քա-
հանայն խորհրդաբար Աղօթէ .

Ած ճշմարտութե̃ և հայր ը-
ղորմութե̃ գոհանամք զքէն ։
Որ ՚ի վեր քան զերանեալն նահա-
պե

*պետութն, զմեր պարտաւորեալ լոյս
*առաքել մեծարեցեր զձեռն
Մ՛եծ է մարդասիրութիւն քո
առ մեզ վերինն, քան առ նա
հայրապետան առաքելոցն։ Մ զի նդ
ամ կոչեցար յաղագս ծննդեան
թէ դաստիարակն առ նա։ Խնդ
մեզ հայր անձանէ զինքն վեր
բազում պարգևօք և ընդ առ մեզ

ղապատասս ։

*Մ զի նդ ամ կոչեցար։ Խնդ մեզ
*հայր համեցար անձանէն գթա
*լով։ Յոր այժմ տէր աղաչեմք
*զքեզ՝ զպայմանն առ՚ի քէն զնո
*րոգ և զպատուական անձանս
*դրութեան շնորհ, որ ընդ օրէ
*պայծառացուցեալ ծաղկեցա՛ ի
*մեզ եկեղեցւոյ քում որք։
Մ՛յս է պայծառանայ և ծաղկի
ընծ՝ զի փառս ... և գործս մաքու

ընծ

որս շնորհեաց մեզ. զի համարձակ
լիցուք զայսպիսի մեծ և սարսա
փելի անուանս կոչել, ոդ և ասել:
* Տէր տո՛ւր մեզ համարձակաձայն
* բարբառով բանալ զբերանս
* մեր. կարդալ զքեզ երկնաւոր
* հայր, երգել և ասել:
Եւ դպիրքն բաց կատարած եղանակին.
* Հայր մեր որ յերկինս՝ սուրբ
* եղիցի անուն քո՛:
Ո՛, անձն ոդ զորդիս հարազատս՝
զնմանութն հօրն բերեն յինքեանս.
և յերկրայնոցս ՚ի բաց կացեալ,
՚ի յերկինս վերացեալ հոգւով:
Մ՟ որոյ աղաչեմ սուրբ լինել
անճառ նր. այ անձինքն, զի վարս պար
կեշտս և գործս առաքինիս ըս
տացուք ամենեքեան շնորհօքն քյ.
ոդ զի անուանն նր փառաւորեսցի
՚ի գործոց մերոց: ոդ այն զոր ա֊

Տեսցեն զգործս ձեր բարիս. և
փառաւորեսցեն զՀայր ձեր որ
յերկինսն է.

*Եկեսցէ՛ արքայութիւն քո՛.
Վասն զի ընդ ծա՛նր ծառայութ[եան]
մեղացն եմք. և սատանայի ար
քայութին աւերեաց մեզ: Այժմ
բարձցի ասէ նա ի իշխանութենէ.
և քո՛ թագաւորութիւնդ տիրես
ցէ մեզ: Ա՜յս եթէ որպէս
եղիցի, ասէ.

*Եղիցին կամք քո՛ ոպ յերկինս
* և յերկրի.

Այսինքն, սատանայի կամացն եմք
փանունք ընկեցի ՚ի խորհրդոց մե
րոց. և քո՛ կամացդ յօժարութիւն
ոպ յերկինս ՚ի հրեշտակաց կատա
րի. նո՛յնպէս և ՚ի մեզ ՚ի յերկրա
ւորս ՚ի մարդիկ կատարեսցի.

* Զհաց մեր հանապազորդ

* տուր մեզ այսօր ։

Սա մեք մարդիկ եմք կարօտ բնու-թե՛ . վասն որոյ զհաց զօրըստօրէն հայ-ցեմք ։ Նաև զիմաստութի՛ որ է հաց բանական հոգւոյն ։ Այն և ինքն քս՛ հաց է ՚ի յերկնից իջեալ ։

* Թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր՝ որպէս
* և մեք թողումք մերոց պարտա-
* պանաց ։

Քանզի բիւր երախտաւորաց քոց եւ առ. մեզ՝ պարտական գտաք . զի ոչ եղաք շնորհակալ . Այլ ան-ձն ազանդ գոլով օրինաց քոց , բար-կացուցաք զքեզ ։ Նա և արդ՝ թո-ղութի՛ շնորհեա՛ մեզ այսպիսի պար-տաւորելոցս . որպ և մեք ամենեցուն՝ որք մեզ էին պարտականք . և առ. մեզ եղեն յանցաւորք , թողաք ՚ի սրտից և անոխակալ եղաք ։

* Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութի
փորձութիւնք եթէ ի մեղաց են. և եթէ ի մարմնական վտանգ՝ յամենայնէ զփրկիլն հայցեմք.
* Այլ փրկեա ի չարէն.
Չար է նոյն ինքն սատանայ. և խաբէութիւն նր. յորմէ զփրկիլն հայցեմք. Եւ զաւարտումն աղօթիցս՝ ի քահանայն յանձնեն. զի նա է հայր սոցա. որ և ասէ.

Աղօթք ։

* Տէր տէրանց՝ ած աստուածոց.
* Թագաւոր յաւիտենական.
* Արարիչ ամ արարածոց. Հայր
* տեառն մերոյ յի͞սի ք͞ի. Մի՛ տար
* զմեզ ի փորձութիւն. և մի՛ ի
* դատապարտութի. այլ փրկեա
* ի չարէ. և ապրեցո՛ ի փորձու-
* թենէ.
* Զի քո՛ է արքայութի և զօրու-

թի

*Թէ և փառք յաւիտեանս ամէն։
Ամենեցուն որ յերկինս. և որ
յերկրի՝ Պատ. ես ամն. որ հայր
ես բնութեամբ ամն յիսուսի։ Ամ
զի քո՛ է սեփհական թագաւո
րելն. և զօրութիւնս առնելն. և
քեզ փառք յաւէ։
*Խաղաղութիւն ամենեցուն։
Ժող. Ընդ հոգւոյդ քում։
Սար. Այ երկիր պագեսցուք։
Ժող. Առաջի քո Տէր։
Օ առ հայր աղօթելն վ ծարեաց.
այժմ կամք 'ի տեսութի ածել
զամենայն խորհուրդն. վասն որոյ
նախ զխաղաղութի տայ։ Ընդ սոր
կարգադն հրամայէ երկիր պագա
նել. զի մի՝ հարևանցի յանկարծա
դէպ տեսցեն զայս մեծ խոր
հուրդս։ Պարեալ՝ զի մի՛ յոր
ժամ տեսցեն, յայնժամ խո

նար

նորհեացին յերկիր պագանել .
և զըրկեացին 'ի տեսութենէ ն.
վասն որոյ նախ հրամայէ երկիր
պագանել ։

Եւ Քահանայն խոնարհեցու-
ցեալ զԳլուխն իւր նըման
Ժողովրդեանն , Օգնէ առ
Հոգին Սուրբ ։

Քան զի որպէս ասացաք 'ի վե-
րոյ եթէ Քահանայն Շնորհա-
բաշխութիւն' 'ի Հոգւոյն
Սրբոյ է ։

Եւ նա Հոգին Սուրբ
Կատարածացոյց զՍրբա-
նակն ։ Վասն այնորիկ
Քահանայս այժմ ,
առ Հոգին Սբ
աղօթէ վասն
ժողովրդեա-
նըն ։

 Սեւկ

Սիրոյ անըսպառ Աղբիւր կենաց.
Իեն մէջ հոգի Ձերըն փառաց.
Իմաստութ{ե}ն Բուղ ինչ շնորհաց.
[illegible] տօւր Սագ գող նախնեաց։

Մեկնութիւն Աղօթիցն՝ Ո՛ որ առ-
նու վեհաշանայն և մատուցանէ։

Որ աղբիւրդ ես կենաց և
բղխումն ողորմութեան Տէ՛
գիրդ Ամ՛։ Ողորմեա՛ ժողո
վրդեանս՝ որ քո խոնարհեցեալ եր
կիր պագանեն մեծութեան քում։
Աղբիւր կենաց յորդուրէք ըզ
հոգին սբ անճառանեն միշտ գիրք։
վճ զն զոր օրինակ աղբիւր ջըրոյ՝
յարժամ զդրախտ ընչ առոգանէ
միով որակութեն իւրով, զամ
ծառս և զծաղիկս և զբոյսս դրախ
տին՝ ի պէս պէս համս և՛ ի գեղանա
զան գոյնս և՛ ի զօրութիս փոխար
կէ։ Այսպէս և հոգին սբ՝ միով
պարզ և իմանալի մեծութեն իւ
րով, առոգանէ զդրախտ եկեղե
ցւոյ։ և պէս պէս ձիրհս և զօ
րութիս տայ ամենեցուն, ըստ իւ

րա

րաքանչիւրոյ հաւատոյն հարկոյ՝
ողջ ասէ առաքեալն ։ Որ հայ
ցէ այժմ քահանայս. զի զնոյն տ
ուատութիւն շնորհացն ողորմութեն՝
տացէ ժողովրդեանն ։ ողջ ասէ ։

* Վահեամ զնոսամ ամէնողջս և անա
* րատս ։

Ո՛չ միայն մարմնով. այլ առաւել
և ս հոգւով լինել մաղթէ ողջ
և անարատ ։

* Պրպահորեամ յոգւոյ սոցա զձև
* մարմնոյ յուցակն ։

Ասէ թէ, զոր մարմնով այժմ ձե
հայեալ կամ առաջին քոյ ՚ի սպա
սահորութին. և խոնարհեալ երկեր
պագանեն. զԱյն ցուցակ և յղ
գւոջ մի տրպահորեամ. զի և հղ
գւով ես լիցին առաջի քոյ. և
հոգւով երկիր պագցեն ։

* Ու ՚ի ժառանգութիւն և ՚ի

*վիճակ, հանդերձելոցդ բարեացդ:
*Տէր Յիսուս Աստուածն մերով:
Ոչ այսմ վիճակի ժառանգու-
թեան հանդերձելոց բարեացդ
արժանացայցին, զորոյ քրիստոսի յիւր
աւետրամբ ընկալան զդրախտականն:
*Ընդ որում քեզ հոգւոյդ սըր
*բոյ և հօր ամենակալի վայելէ:
Եւ քահանայն առնու զսբ հացն 'ի ձե-
ռըն: Եւ սարկաւագն ձայնէ բարձր:

Պռօսխումէ:

Ըստ այս յունականն է: Իսկ 'ի
մերս Ունկնդիրք, կամ 'ի վե՛ր
հայեցէք Թարգմանի:

Եւ քահանայն վերացուցանէ զսբ
ծայն 'ի վե՛ր քան զգլուխն և ասէ:

Ի սրբութիւն Սրբոց:

Ի սարկաւագի ձայնէն ընդ սո
սեան ժողովուրդքն, յորժամ
ասասց թէ երկիրպագէ՛ 'ի վե՛ր հայե
ցէ՛ք: Եւ խոնարհեալն եւ ասեն

յոր ցանկայ էն , Ապա քահանայն
թէ , Սրբութիւն է Սա․ բոյց սըր
բոյն և մաքուր եղելոյն լինի Սա
՚ի սրբութիւն․ որք խոստովանութ
և արտասուօք զինքեանս մաքրե-
ցին ՚ի մեղաց ·

Եւ ժողովուրդքն միաձայն աղաղակեն․
*Միայն սբ՝ միայն տր՝ յսս քս
* ՚ի փառս այ հօր Ամէն ·

Օպարտութիւն խոստովանին յա-
ռաջել ուրախութեն ասելով ·
տէր մեր քահանայ՝ ՚ի մեղուցանե՛
էցէ սրբութն կապելոցս սբ մարմ
նոյ և սբ արեան ։ Ամէն միայն սբ
է մի գ․ սրբոյ․ որ միայն տր է երկ
նի և երկրի տր մեր յս քս ՚ի փա-
ռըս հօր փառաւորեալ ։

Քահանայն ունելով զնոյն յերկուսեն
ձեռինն, ասէ ։
*Օրհնեալ հայր սբ Ճշմա-
րիտ

*րիտ. *Հոգւոյ* Սրբն. Օրհ
*նեալ Որդեդ ամէ Աստուած
* Ճշմարիտ *Հոգւոյ* Սրբն. Օրհ
*նեալ Հոգեդ ամէ Աստուած
*Ճշմարիտ *Հոգւոյ.* Սրբն.
Քահանայն. Օրհնութի՛ և
* փառք Հօր և Որդւոյ և Հո
* գւոյն Սրբոյ, այժմ և միշտ :

Քանզի ՚ի յերրորդութենէն ըն
կալաւ զայս մեծ Շնորհս. վասն
որոյ զՊոռհաշտողական երգս նմա՛
մատուցանէ :

Ու Հոգւովուրդ քն զնոյն երկ
րորդեն զքահանայինն ասելով.
Սրբն. Հայր ամէ՝ Որդեդ
սուրբ՝ Հոգեդ սուրբ.
Օրհնութիւն
Հօր և.

Ու

Անհուն զենեալդ Ընծայաբար·
Րոտեալ զանձինս Ջէր տիրաբար·
Հ Իմեզ հանգէր Նախճանաժար·
Ողջոյն արժեալ Մերոցս բար·

Եւ քահանայն դրձլ խոնարհի եւ աղօթէ

* Նայեաց Տէր մեր յս քս յերկ
* նից ի սրբութենէդ քում
* մէ. եւ յաթոռոյ փառաց թագա
* ւորութեան քո :

Այսու ցուցանէ զանբովանդա
կելի ածութիւն Որդւոյն :

* Եկ ի սրբել եւ ի կեցուցա
* նել զմեզ. Որ ընդ հօր նստիս
* եւ աստ պատարագիս :

Դու ես սրբութի եւ կենդանու
թիւն ամենեցուն քո. քզ թէ
պէտ եւ ընդ հօր է անբաժանա
բար. սակայն եւ ի մէջ սեղանոյն՝
պատարագի հանապազ.

* Արժանի արա տալ մեզ յանա
* րատ մարմնոյ քումմէ եւ ի պատ
* ուական արենէդ. եւ ի ձեռն մեր, ա
* մենայն ժողովրդեանս :

Ոչ մեք ըստ մեր գործոցս՝ չունիմք

հա

համարձակութիւն մերձենալ 'ի քեզ. բայց դու արժանացուցես ողորմութբ. և 'ի ձեռս մեր ամ ժողովրդեանս. զի ամենեքեան միացեալք, հաղորդ լիցուք քեզ.

Սարգաւա՛ր հայր Աննիւթ ծանճառ. Բամից էից Տէր և պատճառ. 'Ի մեզ գըթա՛ Բենիդ կամաւ. Որդւոյդ ընծայն Սակս անըսպառ :

Ես

Ն՛ զայս ասացեալ, երկիր պագանէ և համբուրէ զսեղանն. և առեալ զսուրբ Մ՛արմինն, ողջ Թասիւ յանապակ Ա-րիւնն. և ասէ յԱ՛ղօթս զայս :

Տէր մեր՝ որ կոչեցեր զմեզ յանուն միածնի Որդւոյ քո ՚ի Ք՛րիստո նեայս :

Պ. լխաւորելով զոր ինչ վ՛ս մատուցման պատարագին գոհութի և աղօթք. զոր և անհապաւեալ առանձնաբար օրհնութիք ՚ի մէ երրորդութին. Ս՛ա դարձեալ զօրհնութի և զփառս միահօրութե, Սկսանի դարձեալ գոհութ. դարձեալ և մաղթանս. Ո՛րոց ոչ վ՛ս բնաւ մարդկութեա. այլ վ՛ս հաճառտացելոց միայն : Ս՛ա քան զի ասաց մեծաձայնութե թէ, Սրբութիք սրբոց վայելեն. և յայտ

 նեաց

նեայց թէ որպիսիք են սրբուհիքն
յասելն, Հայր սբ՝ Որդի սբ՝
Հոգի սբ։ Եւ սբ Կատարա-
դըն քնեան՝ վայելէ Մե երրոր-
դութեանդ ընծայ. և թէ որք հա-
ղորդին սրբութեանցն՝ և նքա մա-
քուր և սբ պարտին լինել։ Եւ
զի մարդկային բնութիւն միշտ աղ-
տեղանեայ է սխալանաց. և ոչ կա-
րէ ամենևին անսխալ լինել. վա-
սն որոյ՝ կոչէ տկարութեանս մերում
օգնական, զգթութիւն իւր. զի ը-
րով մաքրութիւն ընդունեալ, է
մաքուրն մերձեսցուք։ Եւ նախ
հայր ասելով, շարժէ ի գթու-
թիւն զմարդասիրութիւնն իւր. և
ապա այնու ի հայրն յարեալ ասէ.
*Որ կոչեցեր զմեզ յանուն մի-
*ածնի որդւոյ քո քրիստոնեայս
Ոչ այնպէսի ասէ շնորհ ետուր

մեզ, մինչ զի զքո մարմնի որ
դւոյդ առաք 'ի վերայ մեր պա-
նուն. քանզի դա կոչի Վ. Ն. իսկ
մեք քրիստոնեայք: Այսու և
գոհանամք և 'ի գործ ածեմք:
Ու թէ մինչ ծառայքն էաք՝ ա՛յս
պէս սէրդ քո՛ ողորմեացդ թուայ,
մինչ միածնիդ քո առնել բաժին
և ժառանգութեն. և զամենայն ան-
ճանել. Նա՛ ո՛րչափ քրիստո-
նեայքս գոլով, աղէկէզ լինի-
ցիս 'ի մեզ վասն քո միոյ միած-
նիդ և սիրելի որդւոյդ լինելոյ
մեր. և կոչեցելոյ յանուն դորա:
*Նա՛ շնորհեցեր մեզ մկրտութն
*հոգևոր աւազանաւն, 'ի թողու-
* թիւն մեղաց:
Ո՛չ առէ միայն բաժին և ժա-
ռանգութն ետուր զմեզ միած-
նի որդւոյդ քում. ըստ իմաստցե

լոյ մարգարէիւն թէ. Տաց քեզ
զհեթանոսս ՚ի ժառանգութիւն.
այլ և եղբարս ես կամեցայ առ-
նել զմեզ օւրելց և համազգոյ որ-
դւոյդ քոյ. զի եղիցի դա անդրա-
նիկ ՚ի մէջ եղբարց բազմաց: Յա-
ղագս այնորիկ զաղաչեղութիւն
մեղաց մերոյ լուացեալ մկրտու-
թեամբ աւազանին և վերստին ծը-
նընդեամբ հոգւոյն սրբոյ, զմեզ
որդիս վերածեր. և այնու եհաս
ասէ ջեռուցեր զհայրական սիրոյ
բորբոքումն. զի ելօղդ ՚ի քէն ս̄բ
հոգիդ որ երկնեաց զմեզ՝ և քեզ
որդեգիրս վերածեաց:

* Որ արժանի արարեր զմեզ հա-
* ղորդել ս̄բ Մարմնոյ և արեան
* միածնի քո:

Որ քանզի առաւել յոյժ սաստ-
կացաւ Որդի քո ՚ի մեզ. զի ոչ

ժու

ժուժկեցեր որդի ունել փառս ընդ
քո՛ բնութե՛ զորդիդ. Այլ և ընդ
մեզ՝ որք շնորհօք որդեգիրք. զի
յաղթեալ ՚ի մարդասիրութենէդ,
խառնել զմեզ ընդ մեզ կամեցար.
Այլ զի նմ գլուխ մեր լինիցի.
և մեք մարմին և անդամք նո՛ր լի-
ցուք մարմնով և արեամբ նորին,
՚ի նմ յօդեալ և պատշաճեալ. զի
բազումք մի մարմին եմք ՚ի քս,
որպէս ասէ առաքեալն. և ընդ այսմ մի
որդի ամենեքեան. Տ՛ր յետ այս
պիսի անպատմելի սիրոյ յիշատակ
առնելոյ, աղմ զաղաչանս առա
ջի արկանեմ չանկանել ՚ի պատուոյն
և ՚ի շնորհացն վս մեղացն ախտալա
նաց. և դու առ որ յանձնառու յա
ռաջին վաստակաւորութեանցն յայսպի
սի ածեր ՚ի լրումն ութ. և այժմ մեծա
քոյոց աղաղակեցես զմեզ. զի այնմիկ ՚ի
մար

մարմնին և յարեան քրիստոսի մեր
ճաշակեցաք. որպէս և ասէ ։

* Արդ այժմ աղաչեմք զքեզ տէր
* արա զմեզ արժանի ընդունել
* զհաղորդութիւնս քոյս մեզ ՚ի
* մեղաց թողութիւն ։

Սա մեծ հաղորդութիւն կոչէ. զի կցորդէ զնա մեզ. և մեք նմա ։ Յաղագս այսորիկ և զայսպիսի շնորհէ՝ գոհանալ պարտ է արժանապէս. որպէս և ասէ ։

* Արդ գոհութիւն փառաւորել
* զքեզ ընդ Որդւոյ և սրբ Հո-
* գւոյդ, այժմ և միշտ և.

Արդ երկրպագենք բարձրացուցանէ աներև ժողովրդեանն ։ *Մեկնութի*

Նախ ՚ի սկզբան պատարագիս՝ յորժամ եմուտ առաջի սեղանոյն, երկրպագեաց ։ Արդ դարձեալ յորժամ զհոգին խոնարհեաց իջանել

նել և կատարել զպատարագն. և
այս երրորդ անգամն է որ երկիր
պագանէ ։ Քանզի որպ̃ պատգա-
մաւոր ոք՝ յորժամ առաջի թագա-
ւորին մտանէ, երկիր պագանէ
նախ. և ապա զպատգամն ասէ.
Նոյնպէս եւ Քահանայքս
առաջին երկրպագութիւն։ Նմա-
նապ̃ և որպ̃ ոք՝ յորժամ շնորհ ինչ
առնու ՚ի թագաւորէն, երկիր
պագանէ և գոհանայ. այսպէս և
սա յորժամ զհոգին ընկալաւ, եր-
կրպագեաց և գոհացաւ։ Նոյնպ̃
և այժմ՝ յորժամ զայլ խնդըր
հածսն ընկալաւ, գոհանայ երկիր
պագանելով ։ Նմանապ̃ և այժմ
կրկին անգամ վերացուցանէ ըզ-
խորհուրդն. զի ՚ի ճաշակումն յոր-
դորեցէ զժողովուրդն. որպէս
և ասէ իսկ ։

* Ի սր̃ ի սր̃ պատուական մարմ
* նոյ և յարեան տն̃ մերոյ և փրկ
* չին յի̃ քի̃. Ճաշակեցաք սր̃
* բութեան՝ որ իջեալ է յերկնից,
* բաշխի ի միջի մերում։ Սա է
* կենաց՝ յոյս՝ յարութեան՝ քաւու
* թեան և թողութեան մեղաց։ Սաղ
* մոս ասացէք տն̃ այ̃ մերում.
* սաղմոս ասացէք երկնաւոր թա
* գաւորին մերում անմահին՝ որ
* նստի ի կառս քերովբէականս։
Սակս երկեցոյց զնա, յորժամ
վերացոյցն և ասաց. * Ի սրբու
թեան սրբոյ ։* և նք զարհուրեցան
ի ձայնէն գիտելով զխաւարական
բնութիւն խաւարեանց։ Իսկ ևս դար
ձեալ յորդորէ զնս ի ճաշակու
մըն ասելով. Թէպէտ և է ամ սր̃
բութեան որդւոց. սակայն յորժամ սր̃
բէք զձեզ խոստովանութեամբ՝ և հա

ճա

Հաստայք ճշմարտութեան, կեանք՝
և յոյս՝ և յարութիւն՝ և քաւութիւն՝
և թողութիւն մեղաց ընդունելիք
՚ի սմանէ ։

Օրհնէ նշանակէ այսուհետև հրամա
նատրութեան Սարկաւագին, Դպրացն
դասու ։ Սողէս և ասէ ։

* Սաղմոս ասացէ՛ք Տն̄ այ̄ մերում
* դը՛պիրք՝ ձայնիւք քաղցրութե̄,
* զերգս հոգևորս ։ Զի սմա՛ վայե
* լեն սաղմոսք և օրհնութիւնք · աւե
* լուք և երգք հոգևորք · Պաշ
* տօնեայք՝ հանդերձ երգովք,
* Սաղմոս ասացէ՛ք · և զ Տր̄ ձեր
* կինս օրհնեցէ՛ք ·

Սոյն յառաջնումն մինչ վերաբե
րեալ պատարագս ՚ի ժողովրդե
նէն ՚ի սեղանն՝ հրամա՛ն տայր
Սարկաւագն Դպրացն եզանա
կել · այսպ և այժմ առանէ · զի հան

 դեր

դարձեալն նոյն Տր̃ նորին իջանել
առ ժողովուրդն ՚ի բաշխումն ։
Եւ այս իրր աղագաւ. զի աղօթու-
մբն երա ժողովրդական եղանակին՝ ըստ
մա՛ն ունին զօրութի. զի ընդ ոս-
տուցեալ զարթուցանէ զ միտս
ամենեցուն, առ ՚ի տենչումն հաղոր-
դին նս. Ա՛ն զի չէք ինչ՝ որ զկամս
մեր յեղաշրջէ յուրախութի. կամ,
՚ի տրտմութի, որպէս զերգոցն ձայն. որ
թէ ըստ պատշաճին լինիցի ։
Վս այսորիկ և եկեղեցին՝ աւան
դութի ընկալաւ զսոյն կարգաւք
նոցին ։ Նա դարձեալ երգք մեծա
յինք և քաղցրաձայնք՝ զեղձս ևըղ
ցանկութիս մարդկան, յերկրէ
յերկինս առ ած ածեն ։
Նա ապա՛ սկսանի եկեղեցին եղանակել
զ՚իմս պատարագեալնս ։ ❋ Մեկնութի ։ ❋
Տեսանեմս թէ որպէս ՚ի քահանայ

են

էն առնուլն զբանն աւետեաց .
և տայծ յեղանակս առնել , գեղ
գեցիկն զմիտս և զմարմինս ամե
նեցուն բանիւքն և եղանակաւքն.
և ՚ի խնծոյս ցնծութեան շարժեն :
Նայց եւս մեք զչորութ տեսացելոցս
քննեալ ծանիցուք . զի՞նչ առէ :
* Ըստ Պատարագեալ բաշխի ՚ի
* միջի մերում :
Ապ թէ , ով եկեղեցի՝ ծանի՛ր ըզ
Աստուած խորհուրդն . զի Ըստն
այն՝ զոր ՚ի միջոյ մերմէ վեր ա
ծեալ , քրովբէապէս տըհաք ՚ի
ձեռս քահանային պատարագ մա
տուցանել ինձ հօր , փոխանակ ամե
նեցուն : `Այն ինքն՝ մատեաւ
յերկինս . և զ հաշտութիւն առ
նծ և առ մարդիկ ուղղեալ ,
այժմ դարձեալ գայ ՚ի միջ մեր
Պատարագ ՚ի հօրէ . և Ղեւեղ

 կե

կենաց բաշխի ամենեցուն ։

Խաչ պատուական մինչ նոյն երգեն, առ-
նու զՄանուկն ՚ի ձեռն. և համբու-
րէ առաւաւօտք և ասէ ։

* Օ՛ր Օրհնութիւն. կամ, Օ՛ր
* Պահութիւն ՚ի վերայ Հայիս և
* Նաժակիս աաաայցուք ։ Մի
* Ե՛ս զքեզ մի այն օրհնեսցուք հան
* գերձ Հարբք և ամենասուրբ
* Հոգւովդ, այժմ և ։

* Պարձեալ ասէ ։ *

* Խոստովանիմ և հաւատամ. զքե
* զուն եւ խորդի Ոյ՝ որ բարձեր
* զմեղս աշխարհի ։

Երեւեցեալ արկանէ ՚ի բաժակն ասելով.

* Լցումն Հոգւոյն Սրբոյ ։

Լը առեալ խնդրէ ՚ի ձեռն է պէս պէս
հայցուածս անձինն. և ժողովրդեանն ։
և անդ առ խորհնի ս'րջափ և կամի ։ Ա
յետ ալյորինի առեալ Ճաշակէ ասելով ։

* Սուրբն քո անապականն՝ լեցի
* ընձ ՚ի կեանս. և քո Արեան

 քո

* Քո՛ ՚ի քաղցրութիւն և ՚ի թողու-
* թիւն մեղաց։

Եւ մինչդեռ նա՛ զայս ասէ, և դպիրքն պաշտօնէն, հրաման տայ ճաշակել ամենեցուն՝ որք ՚ի հաւատացական կարգին են։

* Մեկնութիւն *

Ո՛ր օրինակ և տէրն զայն արար. զի նախ ինքն ճաշակեաց. և ապա ետ առաքելոցն. զի և նոքա ճաշակեսցեն։ Նա զի տէրն զՄաքեալն՝ իւր համապատիւս անհաներաց. նոյն և աստ. Ո՛չ կոչեցի զձեզ ծառայս, այլ բարեկամըս։ Նա և երբեմն որդեակս կոչեաց զնոսա. և յայլ ուր եղբարս։

Իսկ Սարկաւագն առեալ զսկիհն Միսղեքնոջն, դառնայ առ ժողովուրդն ասելով. Երկիւղիւ և հաւատով յառաջ մատիջիք։

* Մեկնութիւն *

Ո՛չ զուշացան վարդապետութեան՝ որով զ վարժեաց զնոսա. իսկ այժմ վախճան եղև տեսչ. և ողորմութեն

Շնորհեա՝ զոր խնդրեին ժողո-
վուրդքն, եկն և եհաս. զոր ծա-
նուցեալ յառաջ կոչէ զաշակեր
տեալ մանկունսն. *Սերկեւե-
ածէ և Խաճատով յառաջ մա-
տիքք։* Ոչ սոքա երկոքեանն՝ են
ամենիք և դատիչք ըստաստահակութե
անձն իշխան կամացն. այսինքն,
Սերկեւիլն և Խաճատն. զի մինն
առ աստուած ձգէ համարձակ.
իսկ միւսն՝ պահէ ընդ նովաւ ըմ
պարտն է. Ոչ եթէ Սերկեւիլն
միայն լինի, ուծանիմք ՚ի նմանէ.
և թէ Խաճատն առանց երկիւ-
ղին, յանդգնիմք առաւել քան
զարժանն. Վն այսորիկ ածէ լը
ծեալ զերկիւղն ընդ Խաճատն,
և այնպիսի երագաքայլ թևօք
ամբարձեալ զմիտս, ՚ի հաղորդս
լինելն քե վեր ածէ՛ք. առ ՚ի հա-
ճա

Հաւատալ թէ Մա ծայրին Մար
մինն է վասն ձեր բաշխեալ. որպէս և
է՛ ճշմարտապէս. և մերձենալ ՚ի
նա՛ որպէս ՚ի հուր զգուշութեամբ. զի որո՛վ
մաքրին ձեր ամենայն անօրէնութիւնքն.
և մեղքն որոց ի նն. Ո՛չ ապաշաւանիկ
Յս մերձեցեալ ՚ի շրթունս ձեր,
լրհանայ զամենայն անօրէնութիւնս. և
զմեղս ձեր սրբէ ՚ի ձենջ. որպէս և
զմծաքան մարգարէին. Այս ա-
սէ սարկաւագն՝ որպէս զի հրամանաւ
և կոչմամբ. եանձն իշխան կամօք
յառաջ եկեսցեն ՚ի հաղորդութիւն.
ըստ այնմ թէ, Յաւաքեաց զծա-
ռայս իւր բարձր քարոզութեամբ կո-
չել ՚ի հարսանեացն իւր և ասէ. Ո՛ր
ոք իցէ անզգամ՝ եկեսցէ առ իս
և արբցէ. և ցպակասամիտսն ա-
սէ. Եկա՛յք կերէ՛ք ՚ի հացէ
աստի իմմէ. և արբէ՛ք զԳինիս

զոր

զոր խառնեցի։ և ասեն Տէր փառն։
Ապա զի՝ Թողեալ ասէ զանօրէնու
թիւնդ կեցջիք. Ա՛յ զի ի նմա այլ
իմաստութեան քան զԱմ անձա
նեացէ սեղան. զի արդարև որ ու
տէ ճաշակելովք իմացութեանն
զխորհրդոյս զօրութիւն՝ Է մարմ
նոյս զքրիստոսականի, թէ պէտ և ան
ըմբռնամ է. կամ, պատկառամ իտ,
սակայն փութով փոփոխի զօրութ
ճաշակմանն։ Նա՛ա եթէ միայն
զմարմինով մերձենայն համարի բա
ժականն՝ միայ քաղցեալ. նա և զի
տրդ պատկառամ իւն կցորդ։ Ոչ
Ն͞ի մեր յ͞իք՝ ոգի է և հո
գւոյ կեանք. հոգւոյ կերակուր
և հոգւոյ ըմպ յերկնից իջեալ.
և յերկրի մարմնով զգացեալ է
րևեալ, առ ՚ի զգաստս այժմ
կենդանացուցանել։

Եւ Դպիրքն երգեն բարձր ձայնիւ։

* Տէր մեր և Աստուած մեր երևեցաւ
* մեզ։ Օրհնեալ եկեալ յանուն
* Տեառն։

Քահանայն գայ զկնի Սարկաւագին. և խաչակնքէ զժողովուրդն ասելով։

* Կեցո՛ զժողովուրդս քո. և օրհ
* նեա՛ զժառանգութիւնս քո՛.
* հովուեա՛ և բարձրացո՛ զդոսա՛ յայ
* սմհետէ մինչև յաւիտեանս։

Եւ Հաղորդէ Քահանայն զարժանաւորսն. և Դպիրքն երգեն զերգս։ Եւ ո՛րչափ յամէ Քահանայն ՚ի ճաշակումն՝ Դպիրքն այնքան երկարեսցեն զերգսն։

Մեկնութիւն։

Ամենայն երգ դպրացն՝ ուրախական է. և յորդորումն ժողովրդեանն, ՚ի ճաշակումն։

Եւ Դպիրքն երգեն։

* Լցաք ՚ի բարութեանց քոց Տէր
* ճաշակելով զՄարմին քո և

 զԱր

*զՍրբուն . փառք 'ի բարձունս
*կերակրողէդ զմեզ ։ Որ հանա
*պազ կերակրես զմեզ՝ առաքեա՛
*'ի մեզ զհոգեւոր քո՛ զօրհնու
* թիւն։ Փառք 'ի բար։

Լըռանայ վաշտանայն զձեռն. և սար
կաւագն մինչ նքն երգէն, խունկ արկա
նէ շուրջ զսեղանովն. և առեալ զսպա
սըն տանի 'ի սարկաւագատանն . և ե
կեալ հրամայէ ժողովրդեանն գոհա
նալ այսպէս ։

*Լոհ ես խաղաղութե զՏէր
*աղաչեսցուք ։ Լոհ ես հաւա
*տով ընկալեալք յանձային Սբ
*յերկնային՝ յանմահ՝ յանարատ
*և յանապական խորհրդոյս , ըզ
* Տէառնէ գոհացարուք .

Փոքր ինչ՝ ունին 'ի միմեանց զա
նազանութի ընթացք բանի գո
հութեն և օրհնութեն ։ Վասն
զի օրհնութին է յետ բարեացն

ույ փառաւորութե. Իսկ գոհու
թեն՝ նորագ առելոցն ձեռնհակա
լութե. Որգ՝ մինչև ցայժմ յաղագս
որոյ ունեին ձեռնհասլոյ, օրհնեին.
Իսկ այժմ դարձեալ նորագ ընկա
լեալ զ հաստատակաց պարգևացս
բաշխումն, ՚ի վե որոյ գոհանալ
հրամայէ դաստիարակ նոցին ասր
կահագն. Որպ չէ և ճ̄ ոչյոմ, հա
ղորդ լերցին քահանայական աղօ
թիցն. որ նմ և ս խորհրդաբար
գոհանայ անդր ՚ի ներքին վայր
արբոյ խորանին.

Աղօթք.

Գոհանամք զքեն Տ՛ր ած
մեր՝ որ զպայծառ ճաշակու
մբն բարութե շնորհեցեր մեզ ՚ի
սրբութիւն կենդանութեան.
Զհետ կատարման խորհրդոյն՝ գո
հանայ զքեզ. վն զի ինքն ես

մեզ բարիս ճաշակումն ՚ի փրկութիւն
մեղաց. և ՚ի կենդանութիւն մեռե-
լութեան մերոյ.

* Սովրեմք պահեա զմեզ Սուրբս
* և Ամենարաստ:

Եթէ իցէ ասել ախալէհ մեզ ՚ի
յանցանս ինչ, ասելմէ՝ ալլապէս,
քո ծառայիս մարմնով և արեամբ
պահեալք լեցուք սրբ և անարատ.

* Ընդունեալ զմեզ քո ծառայից
* խնամօքդ: Խոստացեալ զմեզ յան
* դաստանս կամաց քոց սրբոց և
* բարեսիրաց.

Այլ և դու Տէր ամենակալ քո՝ բըլ
նակեսցես առ մեզ. և հաւատացես
յանդաստանս քոց սրբոց քոց
պատուիրանաց. որք պատուիրեն
կամաց քոց. զի կամք քո սուրբ է
և բարերար:

* Ողորմեա ամենայն բարերար

հեն

* Հին ընդդիմութեանց ․

Որդյին մե՛ պատահիրանօք՝ եւ ասսո
հանճայյին սե՛ ճաշակմամբ ամբա-
նակք յամ գայթագղութեանց
սատանայի ։

* Որում եւ եթ արժանի եղիցուք
* լսել ձայնի ։ Ո՛հ քեզ միայնոյ
* քաջայաղթ եւ ճշմարիտ հովուիդ
* հետեւել ․ եւ առ՛ի քէն ընդու-
* նել զպատրաստեալ տեղջ յար-
* քայութեդ երկնից ․

Ո՛չ հովուիդ միայն լիցուք լը-
սօղք լինել ձայնի․ եւ յօժար կամօք
հետեւել ։ Օէ՛ ի կատարածի զպատ-
րաստեալ տեղջ սրբոցն՝ որ է ար-
քայութիւնն երկնից առ՛ի քէն
ընդունիցիմք ։

* Տ̃ր մեր եւ ա̃ծ մեր եւ փրկիչ
* յիսուս ք̃ս ․ Որ ես օրհնեալ
* ը̃ հօր եւ սրբոյ հոգւոյդ, այժմ

Խաղաղութիւն ամենեցուն ։
*Ընքնին՝ անհաս՝ երրեակ ինք
*նութեդ. հաւատին՝ ընդունօղ՝
*անբաժանելի և անքակ տէրու
*թեդ և միասնական ոչ երրոր
*դութեդ , վայելեն փառք իշ
Ինքնութիւն . որ է էացելոյս
քառեղծից ։
Եթէ Եպիսկոպոս իցէ պատարագիչն ,
'ի սոյն ժամու զ գէնու զէմփորոնն. և
դայ 'ի մէջ Եկեղեցւոյ ։
Մեկնութիւն .
Բանահայրապետն պատուէր է քրիստոսի. զի որպ քն զամենայն անօրէնութեն կատարեալ 'ի վր երկրի, դարձեալ առ հայր վերոացան մարմնով , բարեխօս վր մեր . որպ և ասէ առաքեալն. Որ է ըն աջմէ այ հօր. որ և բարեխօս իսկ է վն մեր . Եւ դարձեալ միւսանգամ գալոց է

հա

հատուցումն առնել ըստ գործոց,

Ողոյն և քահանայապետս ձեռնադրե ցաւ նախ. զի էր խնկարկութիւն առ ժողովուրդն. և հաւատապե քաւ նոցա. Եւ դարձեալ վերա ցաւ ի օրհնութիւն սրբութեանցն ի քեզ, մերձ առ սեղանն տէրու նականն. և բարեխօսեաց առ հայր մինչև ցայժմ. Իսկ այժմ վն ժո ղովրդեանն՝ զքեննու զեմփորոնն. և խնդրեն եւ աղօթեն յօրինակ միւս անգամ գալստեանն. և զ հատու ցումն իւ րաքանչիւրոցն ցուցա նէ. որպէս և ասէ.

Աղօթք.

Որ օրհնես զայնոսիկ՝ որ.ք օրհ նեն զքեզ Տր. և սբ առնես զյուսացեալս ի քեզ.

Ի միւս անգամ գալստեան իւ րում քս զայնոսիկ՝ որ.ք ասեն հա

հաստովք և գործովք բարեաց
օրհնեցին և փառաւորեցին զՆա,
օրհնել ասելով. Եկայք օրհնեսցուք
Հօր իմոյ. և ամ̃ առնել, որք սըր
բեցին զանձինս իւրեանց յաղտոյ
մեղաց յողջագայութեան իւրեանց
որ ի Նմա ։

* Ապրեցո զժողովուրդս քո. և օրհ
* նեա զժառանգութիւն քո ։
Ապրեցո այժմ ի մեղաց. և օրհնեա
ի հանդերձեալն ։

* Ուրախութեամբ եկեղեցւոյ քոյ պա
* հեա։ Սրբեա զսոսա որք ողջու
* նեցին սիրով զվայելչութիւ
* տան քոյ ։

Ողորմութեամբ կոչէ զքաղցրութիւն հա
ւատացելոցն. զորս և պահել աղօ
թէ ի փորձութեանց ։ Իսկ վայելչու
թիւն տանն այն է Սեղանն սուրբ.
զի որք սիրով համբուրեն, սըր

բեալք եղիցին յամօթ աղոթ ·
Ուր զմեզ փառաւորեաց աստ
Հաւատային զօրութեամբ քո. և մի
Թողուր զյուսացեալս ՚ի քեզ ։
Փառաւորեա զմեզ, կործան
գաս հպարտենի փառօք ·
Ողորմութիւն պարգևեա
ամենայն աշխարհի · Ի եկեղե-
ցեաց՝ քահանայից՝ Թագաւո-
րաց մերոց, և զինւորեալ ման-
կանց նոցա · և ամենայն ժողո-
վրդեանս ·
Բան զի դու մեծի պարգևիս՝ որ
է ողորմութիւնն, ամենեքեան
կարօտին. զոր հայցեմ այժմ տալ
ամենեցուն աննախանձաբար ։
Զի ամենայն տուրք բարիք ·
և ամենայն պարգևք կատա-
րեալք, ՚ի վերուստ են իջեալք
առ ՚ի քէն. որ ես հայր լուսոյ. և

 քեզ

* քեզ վայելէ փառք՝ իշխանու-
* թիւն և պատիւ, այժմ և •

Օր՞նչ այժմ Եկեղեցւոյն ասէն •
Եղիցի Անուն Տեառն Օրհնեալ յայ
սըմ հետէ մինչև յաւիտեան •

Մեկնութիւն •

Յորժամ լըռան զի Քահանայն մեծաւ և բարձրագոյնս եւ նոցա՛ շնորհ փոխանակ օրհներգութեն, և յորդորէն ՚ի նոյն բաղձանօք սրտից • յայտ արարեալ թէ, անուն Տեառն մերոյ՝ որ միայն այժմ Օրհնեցաւ ՚ի մէջ մեր՝ որպէս վկայեաց Դաւիթ սուրբ, այլ և յայսմ հետէ օրհնեսցի մինչև յաւիտեան • այսինքն, յանկէտըն և յանսահմանն ժամանակ • զի Յաւիտեանն ՚ի վերայ է քան զժամանակն • և ոչ [illegible] ժամանակի •

Եւ քահանայն դառնայ և ասէ ՚ի Ժողովուրդն։

* Աստուածամօր օրհնեաց և մարգա-
* րէից դու ես Քրիստոս աստ-
* ուած փրկիչ մեր։ Որ լցեր
* զամենայն հայրական Շնորհ-
* նութեանն քո։ Լից և զմեզ
* Հոգւովդ քով Սրբով։

Ամենայն օրհնեք և մարգարէք՝ վասն Քրիստոսի խօսեցան. զորս եկն և կատարեաց իւր Շնորհ-նութեամբն։ Նա՛ է Հայրա-կամ ասէ. վասն զի Հօր կամօքն արար զամենայն։ Լից զմեզ Մեծային հոգւովդ քով։

Եւ բերեն Նշխար առ Քահանայն. և նա Օրհնեալ բաշխէ Ժողովրդեա-նըն. և ասեն Սաղմոս. Օրհնեցէք զՏէր Յամ ժամ, և այլն։ Եւ Քահանայն խաչակնքելով զԺողովուրդն ասէ. Օրհ-նեալ եղերուք, և այլն։ Եւ ապա՝ ՚Ի Տէր պարծեսցի. զփոխն լման ասելով։

Մեկնութիւն։

Բա

Բաշխումն Նշխարացն՝ զոմյա
նշանակէ. վասն զի ժողո-
վրդեան որք կցորդեցան ՚ի Քս-
հանայական օրհնութեցն՝ պարտ է
զի և ամենայն կցորդեսցին.
Վասն այնորիկ՝ լինի եթէ. ոմանք
որք ո՛չ կարողանան յաստուածայ
ին Խորհուրդն մերձենալ, այս
ամ բս նշխարացս հաղորդեսցին
համասամբ. որպէս թէ ՚ի փշրանաց
ամենայն առեալ կերակրին. զոր
և քանանացին վկայեաց: Զոր
և ո՛չ է պարտ իբրև ՚ի սուրբ հաց
մերձենալ. այլ իբրև ՚ի մեծաց
ճաշս աստուածային ամենայն.
զի և ըստ չափու իւրեանց՝ արժա
նասցին շնորհաց, յաղագս ճաշակ
մանն: * Բայց թէ զի՞նչ նշանա
կէ սաղմոսն զոր երգեն:

Օրհնեցից զտէր յամ ժամ։
Մայրէ. Բանզի զայս Աստուածա
յայնժամ երգեաց Դաւիթ, յոր
ժամ փախեաւ 'ի Սաւուղայ. և
գնաց առ քահանայապետն. ետ
նմա' քահանայապետն զհացն' զոր
ոչ էր օրէն ուտել աշխարհակա
նաց։ Բայց եկեր ինքն Դաւիթ
և որք ընդ նմա' էին. և այնու
եբաց զդուռն հաւատոյ. զի և
աշխարհականք կերիցեն 'ի քահա
նայական հացէն. Որ այժմ 'ի
Նորս քրիստոնէից կատարեցաւ.
յաղագս որոյ յաւարտման այսր
խորհրդոյ, երգեմք զայս սաղմոսս
Նոր արդ 'ի յաւարտել բանից
խորհրդեան, զայս պարտ է զմ
տաւ ածել։ Բանզի որք կատա
րողք են Սուրբ Խորհրդոյ պա
տարագի և քահանայք. և կամ, որք

միայն

մեծայն հաղորդին ՚ի սուրբ խոր
հուրդն աշխարհականք, ո՛չ է
պարտ առանց պատրաստութեան
լերբ և յանդուգներեսօք մերձիլ
՚ի սուրբ և յաստուածային խոր
հուրդն. և քամահանօք իբրև ՚ի
ռամիկ հաց և ՚ի բաժակ. և կամ
թէ յաղագս արծաթոյ. և կամ,
փառաց։ Ոչ այնպիսիքն են որք
՚ի դատաստան անձանց իւրեանց
ուտեն և ըմպեն. վասն որոյ և
պարտական իսկ գտանին Մարմ
նոյ և Արեանն Տն. ոպ և յու
դայն. և որք զնա ՚ի խաչ հանին.
Քանզի ասէ առաքեալն թէ, որ
համարհեալ ուրուք զօրէնսն Մով
սիսի, Բ. կամ, Գ. վկայիւք մեռա
նէր առանց ողորմութե. վասն զի
անողորմ ատեանն էին զարհամար
կենցա օրինացն Մովսիսի. Իսկ քա
նի

նէ՝ պատժոց այն լինել արժանի՝ որ
զորդին այ յոտն ձգէ. եւ զսբն մար
մին եւ զարիւն նէ. զի սրով սրբեցաւ
ամ աշխարհ՝ կայն իբրեւ յանսէ եւ
խառնակ ինչ, քամահանօք հաղոր
դել. զի ահեղ անկանելոյ հնդ ի ձեռս
դատաւորին՝ այսպիսեացս է. ա՛յսպէս,
բաժին եւ նախանձ հրոյ դեհենին.
Պահեսցուք՝ մի՛ որք ան յուսաբար
զերկիւղ ինչ՝ ի մէջ բերիցէ եւ
ամենեւին հեռացեալ օտարանայ
ցէ՝ ի սէ եւ յանծայրին կենաց կե
րակրոյս. զի որով՝ ի մահու եւ ՝ի
մեռելութեան է յայտնապէս այն
պիսին. Բայց զի թէ զամառա
քինութիւնս լիակատար ունի
ցի՝ եւ ընդ հրեշտակս համաւաս
րեալ կենդանութիւն՝ ի յերկինս մե
րանայցէ՝ եւ ՝ի հաղորդութենէ
մարմնոյ եւ արեան ծին՝ ի բաց կաց
ցէ,

ցէ, ճշմարտապէս զի սատանայն՝
՚ի ներքին սանդարամետս կործա
նի ։ Ո՜չ երկու յանցանս յանցա
նեն այնպիսիքն. Սէ՝ զի զհրա
ման ածն արհամարհեն ։ զայն՝ զոր
ասացի ։ * Ո՛չ յայս արարէք առ իմոյ
յիշատակ իս ։ և թէ, Ես եմ հացն
կենաց իջեալ յերկնից ։ որ ուտէ
՚ի հացէս յայսմանէ, կեցցէ յա
ւիտեան ։ Եւ՝ Որ ուտէ զմար
մին իմ. և ըմպէ զարիւն իմ, ու
նի կենանս յանձին իւրում. և որ
ո՛չ ուտէ և ըմպէ, ո՛չ ունի կենանս
յանձին իւրում ։ Արդ՝ որ ան
փոյթ առնէ զհաղորդութենէն,
զայս ամենայն քաղցր պատուէրս
արհամարհէ ։

Եւ երկրորդ յանցանքն են այն
է՝ որ կամապաշտութեամբ յանձն ա
պատառն ըմպել, զայն իւրով ա

 ռա

ւաքինութեան այն ունի արդա
րանալ ։
Որ դարձեալ՝ են ոմանք՝ զի ըղ
ձնական ինչ կերա· կամ զախտալանս
ինչ յոչ կամաց , առաւելք արկա
նեն և 'ի բանս կամ 'ի սուրբ խոր
հրդոյն։ Որ զայն ոչ հաստատան
զոր ասէ յօհաննէս թէ, Որևն
որդւոյն աստուծոյ՝ սրբէ զմեզ
'ի յամենայն մեղաց ։
Ոմն զոյս դիտասցէ ամենայն
ոք · զի է երբեմն , որ սատանայ
զմեծ յանցանս՝ առ ոչ ինչ տայ
համարել · և յորդորէ 'ի հաղոր
դութիւն Աստուծոյ և Որեան
տեառն · զի այնու կորկէն պատ
ժոց արժանի առնասցէ ։
Որ է երբեմն, զի զդոյզն և ըղ
ակառ սխալանս՝ մե՞ծ և անհը
նարին երևեցուցանէ անիծեալն·

 և 'ի

և ՚ի բաց օտարացուցանէ ՚ի կե-
նաց ճաշակողն. զի ընդ ինքեան ՚ի
մահ և ՚ի կորուստն յաւիտենա-
կան ածիցէ և զայն ողորմելին.
Վասն որոյ՝ ոչ է պարտ ումեք
ինքն ինքեամբ անձին իւրում
քննիչ լինել. այլ՝ զայլ ոք կա-
ցուցանել անձին իւրում և գոր-
ծոյն դատաւոր և քննիչ.
Իսկ այս թէ՞ որպէս լիցի, այս է.
Զամենայն զգործս իւր և զբա-
նս և զխորհուրդս՝ զմեծս և ըզ
փոքունս՝ զկամաւորս և զակամայսն՝ ըզ
գիտութեամբն և զանգիտու-
թեամբն՝ և առ հասարակ զամե-
նեսեանն, անամօթացեալ պատ-
մեսցէ խոստովանութեամբ ա-
ռաջի խոստովանահօրն: Իսկ է-
թէ զոր ինչ խոստովանահայրն
հրամայեսցէ՝ զնոյն ոչ առնի

ցէ, անձնհաճան է և կամապաշտ.
և ոչ թէ զբան մարդոյ, այլ զնոյն
ինքն զԱծ արհամարհէ. ապա թէ
ոչ տայ հրաման հաղորդելոյ. և նմա
յանդգնեցելոյ, զնոյն ՚ի վերայ ասա
ցեալ պատուհասն կրեսցէ: Զոր
մեզ զերծուսցէ՝ զմեզ Քս որդին Այ
իւրով խաչիւն և չարչարանօքն. և
իւր մարմնոյ և արեան կատարմամ
բքն. Որում փառք պատիւ և գո
հութի յամարարածց և գոյից, այժմ և
Բայց տեսանեմ և զայս յոյժ ան
կարգութի յեկեղեցիս մեր. զի ոմանք՝
ոչ միայն յաշխարհականաց, այլ և քա
ղումք ՚ի կուսակրօնից քահանայից՝
որք մինչև ցօր վախճանին, կան ան
հղցել. և ոչ ինչ փոյթ առնեն վն
հղրդութե խորհրդոյն: Իսկ երբ հի
ւանդանան մերձ ՚ի մահ, ապա ՚ի
հարկէ և ոչ վն յուսոյ, այլ վն

մարդկան խօսիցս. զի մի՛ մարդիկ պա
խուրհեսցեն թէ անհաղորդ մեռաւ։
Իսկ որդւոցն հաղորդիլ ուրեք մի՝ ոչ իցեն
քեանք, այլ այլք ըստ իւրեան զնա ՚ի
նոյն. և յոլովից մինչև շունչս քեր
զին՝ ապա ժամանէ ՚ի հանայն և տայ
՚ի բերանս նոցա զսուրբ խորհուրդն. որ
չափ և միա՛ծ է քան զամ հերձուածս.
զի զամենայն խորհուրդն դնէ յայն
պղծի բերան, յորմէ ոչ ըմպէ խոս
տովանութ և զղջումն մեղաց. կամ,
դաւանութ հաւատոյ։ Որդ՝ թէ
պէտս յաշխարհականաց ոք՝ եթէ,
մերձ ՚ի մահճանն զղջացեալ ՚ի մե
ղայն խոստովանեսցի և հաւատով
խնդրեսցէ զսուրբ խորհուրդն, հա
մարձակիլ արժանն է յողորմութեն
քի. և տայ նմա զշնորհն քի։ Նայց
մեղքս հանայի՝ յոյժ դժուարին.
և անգէտ եմ թէ զինչ տայցի ց։

Յիշատակարան և Նզովք առաւելն կար-
ճառօտ մեկնութեանս, Ի սաւ ածայլէն ա-
ունէթ Սատէնիս, Ի շարաբարդողն ա-
Ի ստացօղս Սորին:

Շնորհիչ և Ողորմութեն ա-
մենայն Երրորդութեն
և Միոյ ածութեն Հօր և Որ-
դւոյ և Հոգւոյն սրբոյ: և Իսա-
համ ընկալ աղօթիւք սրբոցն ա-
մենեցուն, Ուղե զլան Սատէ-
նիս տրպեցման. այսինքն, մեկնու-
թեա, Ի յամ համառօտի. Օէն
ման կրտակէ. Իստուածոյն փրկ-
չի. և Ղենարարի:* Յորում ար-
դարև. Զաւալքս բառորև.
Ուղաք ո՛չ թեթև. Ի շխատ մինչ
յայս ձև:
*Իսան զի մի՛ շտ ի բարւոքն նկա-
տեալ սորին կատարելու թ աստու-
ծով, այսքան հայցեմ կարողացաք
տեսա

տեսակաւորել : Եւ այս՝ վն ո՛չ
ուրեք գտանելոյ մեր միւս այլ
կատարելագոյն օրինակ : Բայց
երբեւ ըմբռնեաք եթե ՚ի Սբ գեօր
գայ եկեղեցւոյ լեալ առ հեզահո
գի տր Սմբատս քահանայն գտա
նի մեկնութի իմն յաղագս Սրբոյ
խորհրդոյս, խնդրեցաք աղերսա
նօք առ մեզ առ՚ի զպակասութն
սորա լցնուլ զթերութի. Իսկ նա
ոչ ինչ դժուարեալ ՚ի խնդիրն,
այլ եւ սիրով առ այն յօ՛յժ բաւա
ցեալ, շնորհեաց մեզ : Որոյ և
բախտեացն զփոխարէն ըստ արժա
նւոյն հատուցանել միայն առ ԱԾ
աղաչելինեալ լեմք : Եւ մեր
առեալ զայն եւ որոնեալ, գտաք ՚ի
սեղմս սեղմս մեկնութի ինչ քա
րոզից. եւ քահանայութեան աղօթից

Սրբոյ Խորհրդոյս՝ որք ո՛չ գոյ
ին 'ի մերս օրինակ։ Զի՞ էր որ 'ի
՛Նեռսիսէ լամբռօնացւոյ էր ա
րարեալ․ և է՛ր որ 'ի Խոստովանու
անձևանձու Եպիսկոպոսէ․ զորս
հանեալ եդաք 'ի մէջ մի 'ի պատաս
ճառոր եւ տեղ ։ Որոյ զմեկնու
զայս ինչ աղօթից․ այսինքն, Սբ
հայր արքային։ և Զօնկիւթանի ա
սացեալ զգոհանաձքն։ և Զօրալ է
րից համառօտ գոհանաձիցն որք
առ դեմս երից անձանց մէ Եր
րորդութեն, ո՛չ գտաք։ Ա՛չ դի
տելով եթէ որոց 'ի բնէ՞ ո՛չ է ա
րարեալ մեկնութի իւր ասկս պարզ
ելոյ բանին, թէ 'ի գտեցեալ օրի
նակն և ո՛չ գոյին դրեցեալք ։
Որդ՝ վ̅ որոյ՝ աղաչեմք աղերսա
նօք զձերդ մեծահամբուռ եղբայրա

սիրութեն, առ՛ի նեղէ մերս տկա_
րութեն • և սիրով ըստանալ զայն
Սնունդանս՝ զարմանալի հաւատինց
փրկութեն։ Ո՞վ է Սա՛ է մեզ դու_
ռըն երկնից. և ճանապարհ անկէ_
տըն երանութեն • Սա՛ գանձ ան
գին • Սա՛ իմաստ հոգևոր • Սա՛
բերկրութիւն անըսպառ •

*Եւ որք առ հանդիպիքդ սոյն
քրիստոսահաւան ծառայոցս ըստանալով
և օրինակելով, զ Եքաղցրահոտ
ծաղկունս յիմանալի քեմս ձեր հոգե_
ցուցեալ, յիշեցէ՛ք նախ զ՛իմերոյ
յիշեցեալ զպատուական քահանայն
զտէր Սիմէոն. որ եղև արդարև
ձեռն տուու մեզ. և առ իթ լընըլոյ
Սոցայն թերութեան։ Ընդ նմին
յիշեցէ՛ք և զանպիտան՝ զչնչին
և զբազմամեղ Սարգիս զդպօղ

Սա՛

Տ. ու Աստուածոյ Սուրբն :

Մատենիս․ եզաւ հաստատակ զ հան֊
գուցեալս ՚ի ՔՍ․ որ բաղձմամբ և
յօգն ջանիւ կամեցայ զսա տպել
և ՚ի լոյս ածել։ Ո.մէ և յիշեցէք
զմեղաւորս և զ ստացօղ գրոյս և
զբազում աշխատս մշակն իմ զ Նէվ֊
լէթն։ Ընդ նմա՛ և զկեսարացի
Նիկացու զՊետրոսն՝ զ Սորախ
տառերն գործարանիս :

Ով և յապայ վերջապէս յիշէ֊
ցէք և զշարադրօղ գրոյս և ըզ
սրբագրօղ մատենիս անհանգիստ
աշխատանօք զորդեակն իմ զ Մար֊
տիրոսն՝ զանպիտան ծառայն ՔԻ․
և զ հողն ներ ներբանում ոտիցն
համայնից։ Սրա զնորին աշխատա֊
կիցն՝ զ Հայրն իմ ըստ հոգւոյ
զկոզոնիացի տէրացու զ Յակոբն։
Սա գուք՝ որք Յիշէքդ զմեզ

 մեղ

*Առ Ընթերցօղս Սորին : *

փոխ տուր մերին, Յիշեսջիք

լերուք Յոհ Բարձրելոյն Ածն:

* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

Արդ՝ եղերեցաւ տպումս գրքոյս.

*Ի թվականի. հազար երորդի.

հարիւր երորդի. վեց տասն երոր

դի. կայս թիւ երորդ :

*Իսկ եթէ ծանիցես. այսպէս ծա

նիցես. և դիւր իմասցիս. այսինքն,

որ յայտնի. եօթնեակ առ ձայնի :

*Իսկ թէ որ խնդրես. ամսոյն

թէ քանի՞. ըստ հայոց յաշխի. է

տասն և հինգ է :

*Իսկ ըստ տումարի. հռոմեա

ցւոց աւուր. յամսոյն յունիսի. կօր

քառ երորդի :

*Ամէ և 'ի տարեի. կօր վեց երոր

դի. այս ըստ տումարի. ըստ փաւ

նոսի :

Ժ.Ա

1163
551
1694

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀԱՅՍՍՌ-Арм. ССР